186400

180400

180410

NAGY LAJOS

Kételen természetrajz

NAGY LAJOS

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

BÉVAI

NAGY LAJOS

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

Nagy Lajos mondja a Képtelen természetrajz-ról: „Mikor különféle lapokban megjelentek ezek a karcolataim, az volt a megállapítható hatásuk, hogy az olvasókat megnevettették. Firkák, mókázások, bolondságok voltak, legalábbis ilyesmiknek látszottak. Volt-e azonban mélyebb hatásuk? Talán igen. Mert önkénytelenül is azt a tulajdonságát használtam fel embertársaimnak, hogy szívesen nevetnek — a más rovására. De kiknek a rovására nevettettem őket? Bizonyára nem a krokodil, a potyka, a tigris, a nyári meleg, a drágaság és a csillagos ég volt gúnyolódásom tárgya, ezek csak ürügyül szolgáltak arra, hogy az emberi fonákságokat, a gondolkozás fonákságait, végeredményben az akkori társadalom félszegségeit csúfoltam ki. Elmém, minden féket levetve, szinte gyerekes pajkossággal kalandozott el számtalan jelenségen s ha itt-ott szerét tehettem, el-elhelyeztem egy-egy petárdát, s azt hiszem, hogy ez a művelet, ennek a műveletnek az ellenállhatatlan szándéka volt karcolatíró tevékenységem motorja. A könyv a Horthy-korszakot idézi fel s azt hiszem, nem indokolatlanul, mert hasznos, ha minél többször, tehát új karcolatokon át is, újra és újra átéljük és minél alaposabban megtanuljuk, milyen három évtizedet éltünk át.“ Kisebb méretű, de nem kisebb igényű írások gyüjteménye a Képtelen természetrajz; de a „lázadó emberrel“ és a nagy művésszel találkozunk ezekben is.

A borítólap Csillag Vera műve

NAGY LAJOS
KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

NAGY LAJOS MUNKÁI

Az asszony, a szeretője és a férje. Elbeszélések
Mariska és János. Elbeszélések
A szobalány. Elbeszélések
Egy lány, több férfi. Elbeszélések
Az Andrássy-út. Elbeszélések
A berlini lány. Elbeszélések
Fiatalemberek. Elbeszélések
Találkozásaim az antiszemitizmussal. Cikkek
A vadember. Regény
A jó fiú. Elbeszélések
Lecke. Elbeszélések
A bérház. Elbeszélések
Utcai baleset. Elbeszélések
Három magyar város. Szociográfiák
Budapest nagykávéház. Regény
A falu álarca. Társadalomlélektan
A három boltoskisasszony. Regény
A fiatalúr megnősül. Regény
Pincenapló. Rajz
A tanítvány. Regény.
A három éhenkórász. Elbeszélések
A falu. Regény
Emberek, állatok. Elbeszélések
Január. Elbeszélések
Farkas és bárány. Elbeszélések
Kiskúnhalom. Regény
A lázadó ember. Önéletrajz

NAGY LAJOS

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

RÉVAI KÖNYVKIADÓ NEMZETI VÁLLALAT

180466

ORSZ. SZÉCHÉNYI-KÖNYVTÁR
Növedéknapló
1949. év 15433 sz.

Copyright by Révai, Budapest, 1949
92786 — Révai-nyomda N. V.
Budapest V, Vadász-utca 16
Felelős : Puskás F. műsz. ig.

ELŐSZÓ

Amikor különféle lapokban megjelentek ezek a karcolataim, az volt a megállapítható hatásuk, hogy az olvasókat megnevettették. Firkák, mókázások, bolondságok voltak, legalább is ilyesmiknek látszottak. Volt-e azonban mélyebb hatásuk? Talán igen. Mert önkénytelenül is azt a tulajdonságát használtam fel embertársaimnak, hogy szívesen nevetnek — a más rovására. De kiknek a rovására nevettettem őket? Bizonyára nem a krokodil, a potyka, a tigris, a nyári meleg, a drágaság és a csillagos ég volt gúnyolódásom tárgya, ezek csak ürügyül szolgáltak arra, hogy az emberi fonákságokat, a gondolkodás fonákságait, végeredményben az akkori társadalom félszegségeit csúfoltam ki. Elmém, minden féket levetve, szinte gyerekes pajkossággal kalandozott el számtalan jelenségen s ha itt-ott szerét tehettem, el-elhelyeztem egy-egy petárdát, s azt hiszem, hogy ez a művelet, ennek a műveletnek az ellenállhatatlan szándéka volt karcolatíró tevékenységem motorja.

Néhány idézettel szemléltetem ezt a módszeremet:

„A sas igen bátor madár, a nálánál gyengébb állatokat, amelyek védekezni képtelenek, halálukat megvető bátorsággal végzi ki és eszi meg, amiért is a madarak királyának nevezik".

„A szarvasmarhákat gazdáik, hogy azok önmagukat egymástól meg tudják különböztetni, elkeresztelik különféle nevekre: a teheneket leginkább Bimbónak és Riskának, az ökröket pedig Csákónak és Madárnak keresztelték eddig, de remélhető, hogy a jövőben az ökörneveket ki fogják szorítani új, az eddigieknél találóbb nevek, úgymint: Potiorek, Conrád, etcetera".

„A disznó mesterséges etetését hízlalásnak nevezik. A sertéskereskedő egy csomó disznót vásárol s egy telepre beállít, ahol is velük együtt hízik, de míg a disznókat, amikor már iszonyú otrombára híztak, a Perlesz bácsi levágja, addig a sertéskereskedőket és hízlaló-

kat rettentő pocakjukkal és tokájukkal, tovább is maguk közt kell szívelniök a szegény sovány embereknek.“

„A nyúl, táplálkozáson és szaporodáson kívül, állandó félelemmel foglalkozik, ami — tudjuk mindnyájan magunkról — nem tartozik a legkellemesebb szórakozások közé, lásd Magyarország 1919. és 1920“.

„A vámpír rátelepszik a szabadban alvó . . . emberre és szívja a vérét. Nem túlzás, ha azt mondom, hogy még a vámpír is a szegényember vérét szívja, mert hiszen a gazdagember Délamerikában sem alszik a szabadban, hanem Buenos-Ayresben, egy szép palotában, paplanos ágyban“.

Talán elég ennyi idézet, következzék olvasmányul maga a könyv, mely a Horthy-korszakot idézi fel s azt hiszem nem indokolatlanul, mert hasznos, ha minél többször, tehát ily karcolatokon át is, újra és újra átéljük és minél alaposabban megtanuljuk, milyen három évtizedet éltünk át.

NAGY LAJOS

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ

A KÍGYÓ

A KÍGYÓ borzasztó hosszú állat, hosszabb a legrövidebb öntözőcsőnél is. Előfordul mind az öt világrészben, mezőkön, kövecses-homokos földeken, erdőben és a patikák címtábláin, leginkább azonban mégis a szép női kebleken, sőt a jóbarátok keblén is, ez az utóbbi fajta azonban igen beteges és gyenge, amiért is a jóbarát azt a keblén *melengeti*.

A kígyó igen buta állat, ezért a hüllők közé sorozzák. Lábait illetőleg nyomorék, egy lába sincsen és ezért hason mászik, ami különben alázatos természetére is vall. Legnagyobb kígyó az óriáskígyó, ez születésekor még óriási kicsiny ugyan, de később napról-napra hosszabb lesz, míg végre akkorára nő, hogy ha akkor a farkára állna és fölegyenesedne, pont akkora lenne, mint egy óriás.

Igen nagy és veszedelmes kígyó még a csörgőkígyó. Ennek méregfogai vannak, harapása halálos, miért is a farka végén kis lemezeket hord, amikkel menetközben csörög, figyelmeztetvén az embereket, hogy jön, fussanak el, mert különben baj lesz. Persze, aki süket, az könnyen megjárhatja, ezért nem jó süketnek lenni!

Aztán igen helyre pörge kis kígyó a vipera. Ez minden jó magyar ember szívének kedves kígyója, mert idegen származása dacára is szívesen időzik magyar földön, például a pilisi hegyekben, ahol a svábokat meg-megcsípi néha. A vipera által harapott seb is lehet halálos, célszerű a sebet kiégetni, vagy, ha a vipera egy szép leány képét csípi meg, kiszívni, sőt ez az eljárás előzetes védekezésül is helyes (lásd: profilaxis), azaz a mondott csínos képet lehet kígyócsípés nélkül is előre kiszívni, de csak egy kicsit, nehogy nevezettet a mamája a leendő kígyómarás helyén megpofozza.

Mulatságos látvány a pápaszemes kígyó, akit egyszer szürkehályog ellen operáltak, azóta pápaszemet hord és rossz kedve van. Az emberi életben is szerepel, mint anyós.

Mint minden élőlény, a kígyó is örül a tavasznak, mégpedig annyira, hogy ilyenkor örömében kibújik a bőréből.

Az óriáskígyót különösen az életúnt tyúkok szeretik, egy ilyen életúnt tyúk kimegy az erdőre és addig vár, míg jön egy óriáskígyó, aki mikor meglátja a tyúkot, annyira elcsodálkozik azon a buta tyúkon, hogy kitátja a száját és az tátva marad. Most a tyúk „egy életem, egy halálom!" kiáltással beleugrik a kígyó szájába s mivel a kígyó ijedtében becsukja a száját, a tyúk megfullad. A kígyó most „amit főztél, edd is meg!" meggondolással elkezdi nyelni a tyúkot s mivel aznap még úgy sem evett, egyúttal táplálkozik is általa.

Nevezetesek még a kígyóbűvölők. Ezek cirkuszban és orfeumban mutogatják magukat. Kihoznak egy nagy kígyót, azt kissé felemelik és hogy el ne dőljön, megtámasztják. A kígyó kíváncsian várja, hogy mi fog ebből kisülni és közben mereven bámulja az artistát, akit ez a tekintet, mivel nagy fene kígyóról van szó, valósággal megbűvöl, szíve dobog, térde inog, ajka reszket és ijedtében mindenféle marhaságot csinál, ami az úgynevezett kígyóbűvölés, más szóval: „jaj, de unalmas az élet!"

Jeles kígyók még: a repülő kígyó, a budai sikló, a rája, a lazac és a vízi göreb. Érdekes lenne még egy kis rövid sárga kígyó lila kecskeszakállal.

A kígyó életkora egy naptól tíz-tizenkét évig terjed, mindig attól függ, hogy a bennszülöttek mikor verik agyon. Húsát kiköpik, de bőréből szép pénztárcákat csinálnak, amit nagy előszeretettel lopnak az emberek. A nagy kígyók a fiatal kígyókat, ha nagyon pajkosak, azzal fenyegetik, hogy vigyázz, mert jön a bőrkereskedő bácsi!

A KUTYA

A KUTYA háziállat. Három főrészből áll, úgymint: fej, törzs és végtagok. Ha ezen részek bármelyikét a kutyából elvesszük, akkor a kutya elromlik és többé sem nem szalad, sem nem ugat, egyáltalában nem működik tovább.

Különféle kutyák vannak, úgymint: puli kutya, komondor, vizsla, agár, szentbernáthegyi, újfundlandi kutya, öleb, kis girhes, nagy dög, mopszli, nyakszli, vonító sühögér, kis kutya, nagy kutya, tarka kutya, Sajó-kutyám. (A kutyuskám az nem kutya, hanem, amint egy igen kiváló természettudós földerítette, egy nő.)

A kutya igen hű állat. Ha a gazdája megrúgja, akkor meglapul és nyalogatja a cipőjét. Ha pedig meghal a gazdája, akkor a kutya nagyon szomorú lesz, sőt van olyan kutya is, amelyik a gazdája halála után nem eszik, nem ugat, lefekszik és ő is meghal, nem úgy, mint például a zsebóra, amely a gazdája halála után is közönyös ketyegéssel jár tovább, amiért is a zsebóra egy hűtelen kutya.

A kutya örömének az által ad kifejezést, hogy a farkát csóválja. Ha pedig a farkát levágják, akkor a fejét csóválja.

A kutya valamennyi állat közt a legértelmesebb. Igen tanulékony, például rövid néhány esztendős fáradozás után már megérti a saját nevét s ha azt hangosan kiáltják, a kutya dühösen ugatni kezd, ami azt jelenti, hogy hagyják már békén. De a kutya nemcsak szellemileg fejlett, hanem lelkileg is, némelyik annyira mély lélek, hogy emlékeztet a lírai költőkre, ugyanis ezek a költői lelkű kutyák, ha feljön a hold és az ég tetején szépen ragyog, szintén ugatni kezdenek.

A kutyának veszedelmes betegsége a veszettség, ami igen ragadós nyavalya, az ember is megkaphatja és harapás által terjed, mégpedig úgy, hogy vagy a veszett kutya harap meg egy embert, vagy a veszett ember harapja meg a kutyát.

A kutyának a veszettségen kívül legfőbb ellensége a sintér. Ez egy olyan úriember, aki drótkarikával jár az utcán s ha meglát egy kutyát, utána szalad, a drótot a nyakába veti és elkezdi a kutyát húzni, mire a kutya vonítani kezd, a kutya gazdája pedig két pofont ad a sintérnek, a gazdát a rendőr fölírja s utcai botrány miatt fizet húsz korona bírságot. A bírság lefizetésének napján a gazda a kutyának öt klemmet ad és két rúgást, mikor pedig a gazda ebéd után elmegy a kávéházba feketézni, a felesége úgynevezett vigasz-cvikipuszít ad a kutyának, ami, ha öreg és csúnya az asszony, még csak fokozza és betetézi a szegény kutya szenvedéseit.

A veszettség ellen Pasteur nevű francia orvos kitűnő szérumot talált föl, de a sintér és a cvikipuszi ellen ő sem tudott még semmit kitalálni. A veszettségen kívül még nagy baja a kutyának az elveszettség, ami ellen az apróhirdetések s a megtaláló fejére kitűzött illő jutalom szolgál.

A kutyáról szóló eme tanulmány keretein belül meg kell még emlékeznünk az ebzárlatról, amit plakátokon tesznek közhírré a városban. A plakátok arra valók, hogy azt a kutyák elolvassák és pontosan betartsák. Azért helyezik el rendszerint az utcasarkokon.

A kutyát házőrzésre, a szoba bepiszkítására, mások zavarására, a háziúr és házmester bosszantására használják, tehát igen hasznos állat, csontjából rongyot készítenek, húsát városostromok alkalmával eszik.

A MEDVE

A MEDVE igen otromba állat, különösen a lába nagy, ami elárulja, hogy nem előkelő származású. Természetesen többféle medve van, amint az általában többféle állattal van így. Van barna medve, mosómedve, erdei medve és fehér medve, az utóbbit jegesmedvének is hívják. A medve vegyes táplálkozású állat, ami azt jelenti, hogy húst is eszik, meg növényi táplálékot is, néha csemegéül az állatkertekben be-bekap egy-egy a ketrecébe benyúló emberkezet, de erről a táplálékáról lassankint egészen leszoknak a nyúlkáló emberek. A barna medve szőrének színe barna vagy fekete, a fehér medvéé pedig fehér vagy sárga, szóval ez is majdnem úgy van, mint a fehér kávéval, amelynek a színe barna s a fehér borral, amelynek a színe sárga s a vörös orral, amelynek a színe lila.

A medve vadállat, ami annyit jelent, hogy távol él az emberektől, viszont az emberek azért vadak, mert nem élnek egymástól távol, hanem úgynevezett társas, sőt úgycsúfolt kultúréletet élnek, ami egyike a legszebb találmányoknak. A medve hangját dirmegésnek-dörmögésnek mondják, ez a szép hang arra vall, hogy a medve nem megelégedett lélek, amiben hasonlít a zsörtölődő öregurakhoz.

A medve útálja a telet, ebben e tanulmány jóízlésű írójához hasonlít. Az egész telet átalussza barlangjában s ezáltal a szénkérdést és a spanyol nátha kérdését a lehető legpraktikusabban oldja meg, tehát nem is olyan ostoba állat, mint amilyennek kinéz. Gyertyaszentelőkor előjön a barlangból és szétnéz; ha szép idő van, a néphit szerint visszabújik a barlangjába, mert arról megtudja, hogy még sokáig tart a tél, ha pedig csúnya idő van, akkor künn marad, mert tudja, hogy nemsokára kitavaszodik. Így hiszi ezt a nép. A medve azonban sokkal ravaszabb, mint a nép és az ő hite, ha szép idő van, kinn marad, azért, mert szép idő van, ha pedig csúnya idő van, akkor visszamegy a barlangjába, azért, mert jú,

de csúnya idő van odakinn. Ez a lehető legkörmönfontabb gondolkodás, amit a medve még azáltal is komplikál, hogy nem pont Gyertyaszentelőkor bújik elő, hanem csak úgy Gyertyaszentelő tájban, egy kicsit korábban, vagy egy kicsit később, csak azért, hogy a néphit egyáltalában ne tudjon rajta eligazodni.

A medvét a grófok vadásszák, a vadászok életveszélyes kalandok elbeszélésénél életveszélynek alkalmazzák, az oláhok pedig táncoltatják. A medvetáncoltatók medvéjüket láncon vezetik, melynek a vége karikába van fűzve, a karika viszont a medve orrába van fűzve, szóval a táncoló medve egy buta állat, amely a táncoltató által az orránál fogva vezetteti magát. A medve bőrét medvebőrnek használják, amin igen szeretnek henteregni a gyerekek, mivel a legvadabb medve sem bántja őket bőrkorában. Ilyenkor azután kedveskedésük jeléül mackónak hívják és símogatják.

A medve húsát nem eszik meg, de talpát, az elemi iskolai olvasókönyvek szerint, a vadászok kitünő csemegének tartják. Hogy a vadászok aztán mit tartanak az elemi iskolai olvasókönyvekről, ez más kérdés, ez nem tartozik a természettudományok körébe.

A medvék különösen a hegyoldalakon legelésző bárányokat és kecskéket szeretik, de szerelmük reménytelen, mert a hegyoldalon legelésző bárányok és kecskék soha sem fogják őket viszontszeretni.

AZ ELEFÁNT

AZ ELEFÁNT a legnagyobb szárazföldi állat, de csak a felnőtt elefánt, mert egy igen kis elefánt például jóval kisebb, mint egy igen nagy víziló. Az elefánt úgynevezett állatkertekben fordul elő, a föld minden nagyobb városában, amiért is az elefánt hazája széles e világ, amiben a művészhez hasonlít. Állatkert nélkül csakis Indiában és Afrikában fordul elő, amiért is azok, akik elefántvadászatra indulnak Pilisvörösvárra, kénytelenek néhány nyúllal beérni.

Az elefánt igen rosszkedvű állat, már kicsiny korában állandóan megnyúlt orral járkál, ezért aztán az orra úgy is marad és orrmány nevet vesz föl. Jókedve úgyszólván csak akkor van, ha ütik, mert bőrének vastagsága miatt az ütést nem érzi s ezen jóízűt röhög.

Az elefánt hangja trombitaharsogáshoz hasonlít, ami megtévesztően hasonlít ahhoz, amiről az olvasókönyvek mint az elefánt hangjáról szólnak s amiről azt mondják, hogy hasonlít a trombitaharsogáshoz.

Az elefánt fűvel, szénával, kölessel és rizzsel táplálkozik. Barbár erkölcséről tesz tanuságot, hogy megjelenik a rizsföldeken, telezabálja magát és fizetés nélkül távozik.

Az elefánt testi ereje óriási, hallatlan nagy terheket elbír, de tízszer annyit ő sem bír el.

Az elefánt igen sajátságosan iszik, beledugja orrmányát a vízbe, éppen úgy, mint a nagyorrú kávénénikék a kávéba, de aztán a kávénénikéktől eltérőleg teleszívja az orrmányát és azt nem hagyja csak úgy visszacsöpögni a köténnyére, hanem igen is belespricceli a szájába, amiben bizony a disznóhoz hasonlít, nem mintha a disznó is így tenne, hanem mert ez már mégis csak illetlenség.

Az elefánt betegségei közt leggyakoribb a nátha; képzelhető, mekkora náthája szokott lenni.

Az elefánt igen okos állat, volt például egyszer egy szabónak

egy elefántja, ez olyan okos volt, hogy amikor a szabó elment hazulról, az elefántot otthon hagyta és a kaput bezárta, az elefánt, mikor idegenek akartak bemenni a szabó udvarába, nem eresztette be őket, mert nem is tudta volna kinyitni a kaput, meg nem is tudta, hogy be akarnak menni.

Az elefánt az állatkertben a hátán egy trónusszerű alkotmányt cipel, amibe egy leány és egy férfi beleül és a szerelemről csevegnek, ekkor az elefánt az úgynevezett elefánt szerepét játssza.

Az elefántot robbanó golyóval vadásszák, amire nagyon dühös. Életkora igen magas, egy tudós egyszer sokáig figyelt egy elefántot, amint az kétszáz évet élt egyfolytában. Persze előbb is meghalhat, de csak akkor, ha valami olyan különös baj történik vele, amit egy elefánt se bír ki.

A SAS

A SAS ragadozó madár, ami azt jelenti, hogy ha egy sast csirizzel bekenünk és a falhoz vágjuk, hát odaragad. Ettől a tulajdonságától teljesen függetlenül, a sas kisebb élőállatokkal táplálkozik.

A sasnak sokféle fajtája van, amelyek színre és nagyságra különböznek egymástól, legkisebb a mezei sas vagy kánya, legnagyobb a kőszáli sas, bár van kis kőszáli sas is, amelyik csak évek múltán, ha már megnőtt, lesz nagy kőszáli sassá.

A sast sasok nemzik és ez mindaddig így is lesz, amíg Nubia párduca nem fog szülni egy gyáva nyulat.

A sas igen bátor madár, a nálánál gyengébb állatokat, amelyek védekezni képtelenek, halálukat megvető bátorsággal végzi ki és eszi meg, amiért is a madarak királyának nevezik.

Száraz, napos időben látni, amint a sas szép szabályos köröket ír le a levegőben és mind magasabbra és magasabbra emelkedik, aztán siklórepüléssel zuhan le csaknem a földig, amiért is a sast a repülőgépfélék családjához sorozzuk. (Linné megfrdl. sírjbn.)

A sast nagy előszeretettel vadásszák, ami úgy történik, hogy a fészke közelében lesbe áll a vadász, megvárja, míg a sas repülni kezd, akkor golyót ereszt bele s a sas, ha a golyó talált, motorhiba miatt kénytelen leereszkedni. Akkor a vadász odamegy hozzá és európai módszer szerint foglyul ejti, azaz agyonüti.

A sas igen okos állat, a repülésben kiváló, technikai kísérletekkel is foglalkozik. Föl van jegyezve róla, hogy egyszer egy kis gyereket akart a repülésre megtanítani, amiért is karmai közé kapta, fölvitte a magasba és eleresztette. A kísérlet nem sikerült.

A sas a fészkét csaknem hozzáférhetetlen helyeken, igen magas fákra rakja, ahová, anélkül, hogy a fa törzsét még külön beszappanozná, nem mászhatnak föl a fészekrabló suhancok. Ide rakja a

nősténysas a tojásait, nehogy a rossz emberek rántottát csinálhassanak belőlük.

A sas hangját vijjogásnak nevezik, mert hasonlít a civakodó öregasszonyok hangjához.

A sasnak olyan éles szeme van, mint a sasnak. Rendkívül messzire lát s mikor a magasban kering, a legkisebb állatot is meglátja és lecsap rá. Ez ellen az állatok úgy védekeznek, hogy sokan vannak s mivel a sas közülök csak egyre csaphat le, a többiek ezáltal kinn maradnak a vízből, sőt még jól is mulatnak az úgynevezett áldozat pechjén.

A sassal közeli rokon a keselyű, ami tulajdonképpen nem más, mint egy olyan sas, amelyik döglött állatokat eszik, ami nagy ízlésteleségre, de kitűnő gyomorra vall. A keselyűk még nagyobbra is megnőnek, mint a sasok, legnagyobb köztük a kondorkeselyű, amely az Andesek vagy Andok hegyláncaiban tanyázik, amit ezért Undok hegyláncnak is szoktak nevezni.

Úgy a sasnak, mint a keselyűnek élettartama igen hosszú, néha száz év is, ami azonban e madarak kellő időben való lelövésével redukálható.

A madarak e családjához tartozik még a griffmadár, amely található a mesekönyvekben és amely táplálkozik a mesekedvelő emberek butaságából, tehát élettartama örök. Életük a törvények védelme alatt áll, amennyiben vadászásukat, azaz a buta emberek agyonütését mindenütt szigorúan tiltják.

Igen szimpatikus a sasok közt a kétfejű sas, amely csak döglött állapotban látható s hajdan címereken tanyázott.

A HANGYA

A HANGYA nagyságára és színére nézve különféle, leggyakoribb nálunk Európában a kis fekete és a valamivel nagyobb vörös hangya, a trópusi vidékeken pedig vannak nagy, sőt óriási hangyák, sárga és szürke színűek is. Kékszínű hangyák nincsenek, ami a természetnek minden gazdagsága mellett is némi szegénységére vall.

A hangyák igen fejlett társadalmi életet élnek, jól működő szervezettség alapján dolgoznak együtt s még szép tőlük, hogy kórusban nem énekelnek és nincs külön szaklapjuk.

A hangyák a föld alatt élnek, pompásan kiépített lakásban és egy kis tölcséralakú nyíláson át jönnek a napvilágra, amely nyílás körül kis dombocska látható, amit a föltúrt föld alkot. Egy ilyen tölcsérnyílás és a közeli másik tölcsérnyílás között kis utacska vonul, ezen közlekednek a hangyák szép sorban, mint a katonák. Hogy milyen gonddal vannak ezek az utak építve, azt mutatja az is, hogy némelyiknek a mentén hatalmas fák is vannak, különösen azoknak a mentén, amelyek nagy fák tövében húzódnak.

A kis földalatti lakásokba a hangya nyáron át télre való táplálékot hord össze, amiből az látszik, hogy igen okos állat, nem csoda, mert hiszen a feje majdnem olyan nagy, mint a potroha, már pedig bizonyos, hogy például ön is okosabb lenne, ha a feje akkora lenne, mint a törzse. Aztán még azt is mutatja ez a megbocsátható árufölhalmozás, hogy a hangya igen előrelátó állat, ami már azért is csodálatos természeti tünemény, mert a szeme oldalt van.

A hangyák által alkotott kisded társadalmakat hangyabolyoknak nevezik. Ezek a kis társadalmak igen harciasak, ha például egy ilyen bolyba belekerül egy hernyó vagy gyík, a hangyák rámásznak és agyonmarják, fölfalják. Ezért helyes dolog, ha valaki az ilyen

bolyra rálép és széttapossa. Aki harcol, az elien harcolni kell. Vannak ilyen randa hangyabolyok a világon, kár, hogy nincs mindegyikre egy megfelelő óriási csizmás láb.

A nőstény hangyák mindennap egy tojást tojnak. A hangyatojás fehér és viszonylag igen nagy, mert majdnem akkora, mint a hangya egész testének a fele. A nőstény hangya igen szerény állat, mert azt a nagy tojást csöndesen, minden kotkodácsolás nélkül tojja, nem úgy, mint a nagyszájú tyúk, aki az aránylag kis tyúktojás miatt akkora gezéreszt csap, hogy nem is lehet csodálni, ha egy tyúktojás olyan sokba kerül.

A hangya élettartama eddig még ismeretlen. Egy igen kiváló természettudós egyszer meg akarta állapítani s e célból figyelni kezdett egy fűszál árnyékában fekvő hangyát. Két évig figyelte, de akkor megúnta a további figyelést és megfigyelésének eredményéről írt egy hetveníves munkát, amelyben kimutatta, hogy a hangya legalább két évig okvetlenül elél. Később azonban egy másik, még kiválóbb természettudós kimutatta, hogy az első számú kiváló tudós megfigyelése értéktelen, mert hitelesen megállapította, hogy az általa megfigyelt hangya már a megfigyelés első pillanatában döglött volt.

A SZARVASMARHA

EZ AZ ÁLLAT háziállat, található mindenhol a föld kerekségén. Igen hasznos állat, mert az ökör terhet húz, a tehén pedig tejet ad, mindkettőt pedig, amikor már megúnták az életüket, levágjuk és húsukat a gazdag emberek táplálására használjuk.

A szarvasmarhának egyes vidékek és országok szerint különféle fajtái vannak, ezek között igen kiváló a magyar szarvasmarha, amely béketűréséről, szorgalmas igavonásáról, szomorú és ártatlan bőgéséről és nagy, kajla szarvairól nevezetes, igen jámbor állat, bántalmazóit, úgy látszik, csak a legvégső elkeseredésében, vagy talán még akkor sem, ökleli föl.

A hím szarvasmarhát bikának nevezik, arisztokratikus hajlandóságú lény, mert ő a csordában a tenyészállat, nem dolgozik s a vörös színre dühbe jön és toporzékol.

A nőstény szarvasmarhát mi tehénnek nevezzük, mert tejet ad, a bikák azonban, bár csak megközelítő okból, egymásközt röviden tyúknak mondják.

A szarvasmarha színe vagy fehér, vagy vörösesbarna, vagy tarka, fehér alapszínen vörösesbarna foltokkal. Néhány év óta, mióta a cérna oly drága, csakis a legelőkelőbb marhák viselhetnek foltokat.

A szarvasmarha tápláléka fű és széna. De mióta a fűhiány olyan nagy, hogy az emberek már fűhöz-fához sem tudnak kapkodni kénytelen a szarvasmarha silányabb takarmánnyal is beérni, amit az ország gazdag emberei mélyen fájlalnak, mert a szarvasmarha húsát megeszik, míg a szegény emberek táplálékhiányának fent nevezett gazdagok örülnek, nyilván azért, mert a húsukat nem eszik meg.

A kicsiny szarvasmarhát borjúnak nevezik, a serdülőt pedig neme szerint tinónak vagy üszőnek, a tinóból minden további

tanulás nélkül idővel ökör lesz, az üszőből tehén; a szarvasmarha fejlődési folyamata itt véget ér, mert a vén tehén és a vén ökör, az már nem szarvasmarha, hanem kétlábú állatfajta.

A szarvasmarhákat gazdáik, hogy azok önmagukat egymástól meg tudják különböztetni, elkeresztelik különféle nevekre; a teheneket leginkább Bimbónak és Riskának, az ökröket pedig Csákónak és Madárnak keresztelték eddig, de remélhető, hogy a jövőben az ökörneveket ki fogják szorítani új, az eddigieknél találóbb nevek, úgymint: Potiorek, Conrad, Ludendorff.

A HAL

A HAL vízben élő állat. Van kis hal, középszerű hal és nagy hal. A nagy hal megeszi a kis halakat, de viszont a kis hal is szeretné megenni a nagy halakat. A hal kopoltyúval lélekzik, ami azért jó, mert bármennyire meg is hűl, nem kaphat tüdőgyulladást. Persze ehelyett kaphat másféle betegségeket, legrémesebb ezek közt a víziszony; képzeljék el, milyen rémes lehet az, mikor egy hal víziszonyban szenved. A hal tápláléka a másik hal, ami őszinte és becsületes lélekre vall. Vannak olyan halak is, amelyek kis férgeket és zsemlyedarabkákat esznek, ezek nyilván vegetáriánusok.

A halat az emberek halászás által fogják ki a vízből, ami úgy történik, hogy az ember vesz egy horgot, rátűz egy kukacot és azt egy hosszú fanyél és a rákötött spárga segítségével belelógatja a vízbe; a kukac kellemetlen helyzetében való gyönyörködés céljából sok kis hal gyülekezik a kukac köré, mire jön a nagy hal és a kis halakat megeszi, étkezés után pedig fölbukkan és szemébe röhög a halásznak. Ez így megy órákon át, végül a nagy hal megfog egy kis halat és azt rátűzi a horogra, csak azért, hogy a halász másnap is eljöjjön. A halász persze diadallal rántja ki a horgot a vízből, zsebrevágja az icipici kis halacskát s azzal a marhasággal vigasztalja magát, hogy: kleine Fische gute Fische, — pedig sokkal jobban szeretett volna egy harcsát fogni.

Apropó harcsa! A harcsának bajusza van, de végtagjai, mint a halaknak általában, nincsenek; a halaknak csak uszonyaik vannak, amikkel a vízben úszkálnak, de lábuk nincsen, azért nem tudnak a folyók, tavak és tengerek fenekén mászkálni, sem kezük nincsen, ami különösen a harcsának kellemetlen, mert nem tudja a bajuszát kipödörni.

Érdekes különbség az ember és a hal közt az, hogy ha az ember öngyilkossági vágyat érez bizseregni a szíve táján, akkor be-

ugrik a vízbe, a hal ellenben, hasonnemű vágy esetén, kiugrik a vízből.

A halak közül szigorúságáról nevezetes a cápa, ez a fürdőző emberek ijesztésével tölti szabad idejét, ami úgy történik, hogy odaúszik a fürdőzők közé és egyiket közülük megeszi, miáltal a többiek nagyon megijednek. Különösen Fiumében szoktak ilyen cápák előfordulni, amelyek annál félelmetesebbek, mert észrevétlenül, sőt láthatatlanul lepik meg az embereket, olyannyira láthatatlanul, hogy Fiumében már évtizedek óta nem is láttak cápát. Igen megható a cápa és a hajós küzdelméről szóló történet, amely tragikus hatásának nyitját abban leli, hogy elolvasása után mély szomorúsággal gondoljuk el, mennyit és mekkorát kell a szegény íróknak és újságíróknak olykor csekély honoráriumért hazudniok.

Kétféle halak vannak, úgymint tengeri halak és édesvízi halak. Nekünk, szegény magyaroknak, bár már Széchenyi István sürgette, hogy tengeri halakra is igyekezzünk szert tenni, csupán édesvízi halaink vannak; van pontyunk, csukánk, harcsánk, tokunk, pisztrángunk, ebihalunk és kárászhalunk és egy igen kellemetlen, szomorú kis halunk, az, hogy előbb-utóbb éhen halunk.

Van egy közmondás, amely szerint fejétől büdösödik a hal. Ez a közmondás — eltérőleg a többi közmondásoktól — igazságot fejez ki, ezért van az, hogy a szardiniának, mielőtt a dobozba beteszik, levágják a fejét. Voltak korok, amikor ezt — nyilván tévesen — az emberre vonatkozólag is hitték, mondjuk a világháború korában.

A LÉGY

A LÉGY a *legszemtelenebb* állat, amit, mivel a természetben vagy legalább is a természetrajzban mindennek megvan a magyarázata, bizonyára szerénységből tesz, tudván, hogy *szemesnek* áll a világ. A légy előfordul a nagyobb városokban is, de leginkább mégis falun található, ahol is előszeretettel üt tanyát a békés lakosok orrahegyén. Amikor a légy valamely békés lakos orrahegyén tanyát üt, egy másik békés lakos ököllel rá szokott ütni az illető békés lakos orrára; a légy az ütés előtt kényelmesen elszáll ugyan, de a békés lakos orravére megered, amire illik azt mondani neki, szegénynek, hogy:

— Pardon, egy légy volt!

A légy egész télen át megdögölve heverészik a deszkák és falak repedéseiben, de tavasszal újra kikel a kis sárgásfehér légytojásból és vígan zümmög. A zümmögést illetőleg a legyeket négy csoportra oszthatjuk, úgymint szoprán, tenor, bariton és basszus legyekre. Vannak azonban olyan legyek is, amelyek nem zümmögnek, hanem csípnek, — ezekre szokták mondogatni az okos emberek, hogy aszongya: amelyik kutya ugat, az nem harap.

A lónak négy lába van, mégis botlik, de a légynek hat lába van, ami oly sok, hogy a légynél a botlás ki van zárva A légynek azonfölül még szárnya is van, amivel részint repülni, részint járni, részint aludni szokott, mivelhogy, miként a kutya nem ugathat a farka nélkül, a légy sem alhatik a szárnya nélkül.

A légy tápláléka tej, cukor és kenyérmorzsa, de legjobban szereti az úgynevezett légyfogót, ez a főtápláléka. Ahol légyfogót nem raknak ki a békés lakosok az asztalra, ott a legyek csakhamar kipusztulnak a táplálék hiánya miatt.

Némely természetbúvár állítása szerint vannak árdrágító és uzsoraüzlettel foglalkozó legyek is. Azon természetbúvárok, akik

ezt állítják, nem látták ugyan, hogy a légy valamit árult volna, vagy valamely más léggyel kölcsönüzletet kötött volna, de igenis látták, amint a légy a két első lábát, ami megfelel az öreg kereskedők kezeinek, kinyujtotta és megelégedetten dörzsölte, ami csakis úgy lehetséges, hogy valamit igen drágán eladott, vagy nagy kamatra pénzt kölcsönzött.

Vannak szerelmes természetű legyek, amelyek szép asszonyok körül legyeskednek.

A légy élete igen viszontagságos és veszélyes. Ritkán is ér meg a légy magas életkort. Küzdenie kell a hideggel, meleggel és légycsapóval. Néha, gonosz emberek, egy csapásra hetet is agyonütnek belőlük. Amelyik légy azonban ügyes és elkerüli a veszedelmeket, az egy egész évig is elél és végül is aggkori levesbehullással végzi be tartalmas életét.

AZ OROSZLÁN

AZ OROSZLÁN az állatok királya, akit a köztársasági pártiak is respektálnak. Ereje rendkívüli, nagyobb, mint Hackenschmiedté. Farkának egyetlen csapásával leterít egy embert, hogyha nem, hát nem jól találta. Az oroszlán igen rugékony és ügyes, gyorsabban fut, mint egy paripa, viszont, ha akar, lassabban tud menni, mint egy konflisló. Tizenkét métert is tud ugrani, különösen, ha a métereket nem egymás után hosszában, hanem egymás mellé, széltében rakják le.

Az oroszlán a legbátrabb valamennyi vadállat közt, de ezért kitüntetésre nem reflektál. Hazája Afrika és Ázsia, más földrészeken csupán mint idegen államok alattvalói szerepelnek s útlevél és más igazoló iratok hiányában állatkertekben vannak internálva.

Ha valaki gyalog megy a sivatagban és véletlenül találkozik egy oroszlánnal, akkor először is úgy tesz, mintha nem ismerné meg, mintha azt hinné, hogy borjú. Ha az oroszlán mégis okvetetlenkedik, akkor az ember megáll és mereven néz az oroszlán szemébe; mindaddig, amíg mereven néz, semmi baja nem történik, sőt, ha az illető ember egész addig néz mereven, amíg haza nem ér, akkor egészen megszabadul.

A hím oroszlán nagyobb, mint a nőstény, amit jó tudni, mert ha az embert megtámadja egy oroszlán, akkor legalább tudja, hogy az hím-e vagy nőstény. A hím oroszlánnak továbbá dús sörény borítja a nyakát, ami jó meleget tart; ez a természet nagyszerű gondoskodására vall, mert ha az oroszlán hazájában 40—50 fokos meleg van is, mégis megtörténhetik néhány százezer év mulva, amikor már majd a nap is hülni kezd, hogy hidegebb lesz ott is és akkor igen jó szolgálatot tesz majd a sörény. Az oroszlán színe sárga, ez szintén a természet egy nagyszerű elve, az úgynevezett környezethez való alkalmazkodás miatt van így, tudniillik olyan

a színe, mint amilyen a sivatag homokjáé, hogy nehezen legyen fölismerhető s így a zebrák, antilopok, nyulak és más állatok meg ne támadják szegényt. Az elv pompásan beválik, a nevezett állatok az oroszlánt nem is támadják meg, annyira nem, hogy ha az oroszlán azt akarná, hogy nevezett állatok őt megtámadják, direkte egy vörös übercihert kellene fölvennie.

A DISZNÓ

A DISZNÓ háziállat. Nevét mindig így írják, hogy sertés, de mindig úgy mondják, hogy disznó. Furcsa dolog, de hát több furcsa dolog is van a világon, különösen mostanában.

A disznót az emberek evésre használják, mégpedig úgy, hogy eleinte őt hagyják enni, azután őt eszik meg.

A disznónak négy lába van, testnagyságára nézve akkora, mint egy kis borjú, persze, mint egy olyan kis borjú, amely nem nagyobb egy disznónál.

Nyáron a disznót legeltetik, ami úgy történik, hogy a disznópásztor, akit a falusiak kanásznak, a városi iskoláskönyvek pedig kondásnak neveznek, kihajtja a disznókat a mezőre s ekkor irígykedve nézi, hogy azok gusztussal eszik a jó friss füvet, neki pedig se kenyere, se szalonnája.

A disznó igen lusta állat, fekvésen és evésen kívül semmit nem csinál, legfeljebb egy kicsit túrkálja az orrával a földet s ezt a műveletet kedélyes röfögéssel kíséri. Ezenkívül semmit sem csinál. Az úgynevezett disznóságokat nem ő, hanem az ember követi el. Megjegyezzük itt, hogy ez nemcsak a disznóságokkal van így, hanem a szamárságokkal és a marhaságokkal is.

A disznó életkora a tudósok előtt ismeretlen, mert míg a tudósok megfigyelték, hogy a holló 200 évig, a teknősbéka 500 évig, a ló 30 évig él, s így minden állatnak megállapították az életkorát, addig a disznóról csak annyit mondhatunk, hogy élete leöletéséig terjed, mert úgy látszik, még az nem fordult elő, hogy egy disznó teljes életét leélve, természetes halállal halt volna meg. A disznók szempontjából ezt bátran disznóságnak mondhatjuk, továbbá általában az állatok szempontjából szamárságnak minősíthetjük, hogy egy állat éppen disznó lett, sőt talán akkor sem esünk túlzásba, ha kijelentjük, hogy valóságos ökörnek kell lennie annak az állat-

nak, amelyik ilyen körülmények közepette disznó lett. Higyje el minden olvasóm, nem érdemes disznónak lenni.

A disznó mesterséges etetését hízlalásnak nevezik. A sertéskereskedő egy csomó disznót összevásárol s egy telepre beállít, ahol is velük együtt hízik, de míg a disznókat, amikor már iszonyú otrombára híztak, levágják, addig a sertéskereskedőket és hízlalókat rettentő pocakjukkal és tokájukkal tovább is maguk között kell szívlelniök a szegény sovány embereknek.

A házi disznónak közeli rokona a vaddisznó, melyről megemlítendőnek tartjuk, hogy a hímjét konok következetességgel mindig vadkannak mondják és írják az emberek, aminek, miután ezt más állatokkal nem csinálják, semmi értelme sincs, sőt sajnálatos tévedésekre vezet, például az iskolásleányok egészen felnőtt korukig azt hiszik, hogy van nőstény vadkan is.

A KANÁRI

AZT A KIS SÁRGA motort, amelyet egy kalitkába helyeznek el s amelyet naponta cukorral és sárgarépával töltenek meg, amelyet kora reggel a nap első sugara húz föl, hogy azután egész nap, amíg csak ki nem fogy belőle a cukor és a sárgarépa, ugráljon, billegjen és benzinmotor berregésénél is rettenetesebben csiripeljen, — kanárinak nevezik. Ismeretlen gonosztevő mérnökök, akik valószínűleg a föltalálói és első konstruálói ennek a szörnyű kis gépezetnek, valamikor régen néhányat találmányukból — hímeket és nőstényeket — tropikus szigeteken helyeztek el s azok ott azóta működnek és szaporodnak. Lelketlen kufárok összefogdossák a kis szörnyetegeket és rosszízlésű európaiaknak eladják, akik kalitkába helyezik őket és a szobájukban tartják. A kalitkában, amint már mondtam, kora reggeltől késő estig eszeveszetten működik e szörnygép, ugrál és csiripel, ezt a csiripelést a városi emberek zenének tartják s azt mondják, hogy: a kanári énekel. Bezzeg a józanabb falusiak nem mondják, hogy a béka vagy a szúnyog énekel. Még a falusi madarakra, a fülemülére, sárgarigóra, pacsirtára is csak a városiak mondják, hogy énekel, a falusiak nem. Szerény véleményem szerint énekel Caruso, de a kanári nevű sárgarépa-motor nem. Hogy is lehet éneknek, zenének tartani azt az őrült, eszeveszett, értelmetlen csiripelést, vijjogást, huhogást, vartyogást, fütyülést, krákogást, amit például nyári reggelen a sok neveletlen madár az erdőben véghezvisz, amiben nincs sem ritmus, sem melódia, sem összhang, s ami fejetlenebb, mint mikor a zenészek hangszereiket hangolva össze-vissza cincognak, búgnak, fuvoláznak, trombitáznak — s amelyet sem Tango, sem más karmester nem vezényel, hogy egységes, értelmes muzsika legyen belőle. Szóval, a kanári csiripel, vijjog, sistereg, fütyül, sípol, szörcsög, vagy akármi, csak nem énekel.

Ebben a közhaszontalan, sőt káros tevékenységben aztán az egész kis lény ki is merül. Semmi más érdekes tulajdonsága nincsen, nem ír, nem számol, nem sakkozik, nem dominózik, nem pipázik, nem mondja annak a szamárnak, aki előfütyül neki, hogy: maga majom. Nagyságára nézve akkora, mint egy kis vékony veréb, élettartama száz év, de ha a gazdája előbb megúnja a csiripelését, előbb is agyonütheti; ha víz alatt tartják tíz percig, végleg leszokik az éneklésről.

Ha a piszeorrú öregasszony a Tabánban s a krumpliorrú nyugalmazott sóhivatalnok a Vízivárosban azt akarják, hogy két kanáriból három legyen, akkor egyik meglátogatja a másikat s a két kanárijukat összepárosítják; ebben a kanári lényegesen különbözik a többi, tehát a benzin-, gáz- és villanyosmotortól.

Végtelen mennyiségű iszonyú csiripelés után, melytől egész emberi nemzedékek únják meg az életüket s kiköltöznek a farkasréti, vagy a rákoskeresztúri temetőbe, a kanári is meghal természetes halállal. A kanári természetes halála úgy történik, hogy elkezd irtózatosan csiripelni, mindig jobban és jobban csiripel, végre — ami motorjellegét bizonyítja — a csiripelés egy extázisában fölrobban.

A VÍZILÓ

A VÍZILÓ igen szép állat. Sudár termete, őzlába, karcsú dereka, remek barna színe és sikkes járása egyaránt elbájolók; az ajkai csókra termettek, karószerű fogai miatt a fogorvosok kedvence, apró, kidülledő szemei igazi tükrei a víziló szelíd és tiszta lelkének.

A víziló Afrikában él a Nilusban, amiért nilusi lónak is mondják, amiből még mindig nem világlik ki, hogy ezt a szép disznószerű állatot miért nevezik éppen lónak. Aki azonban gyönyörködni akar benne, az megnézheti állatkertünkben is, ahol a többi közt egy ideális példány látható belőle, a Jónás nevű kis bájonc, a pesti nők kedvence, aki garmadával kapja naponkint a szerelmesleveleket. Érzékeny szívek már a nevétől is extázisba esnek, ettől a megható, szívhez szóló szótól, hogy Jónás. Legalkalmasabb név egy ifjú víziló számára. Ajánlatunk még: Adalbert, Döme, Bódog, Icig és Alajos, női vízilovak számára-: Eulália, Sarolta, Ludmilla és Ibolyka.

A víziló, dacára annak, hogy a Nilusban él, nem krokodilt eszik, sem halat, sem ibiszt, sem flamingót, hanem füvet és egyéb növényeket, tehát vegetáriánus. Hogy miért él tehát vízben, az rejtély, s ha vízben él, miért nem él a Dunában, az is rejtély, ha pedig a Dunában azért nem él, mert csak a meleget kedveli, akkor meg miért nem él a Hungária-gőzfürdőben, az ugyancsak rejtély. Tehát a vízilónak úgy elnevezését, mint táplálkozását, valamint általában az életmódját illetőleg a rejtélyek egész tömegével állunk szemben, melyeket a legkiválóbb természettudósok is mindmáig hiába igyekeztek megfejteni, melyeknek megfejtését ezekután csakis a legkiválóbb természettudatlanoktól várhatjuk.

Vannak kis vízilovak és nagy vízilovak, a nagy vízilovak a kicsinyekből lesznek növés által, ami könnyen érthető. Persze, hogy a nagy vízilovakból ugyancsak további növés által miért nem lesznek még nagyobb vízilovak, azt nem tudjuk. Egy teljesen kifejlett

víziló negyven métermázsát nyom, ha többet tesznek alája, akkor még többet is nyom. A víziló, jóllehet a törzse hosszú és vastag, a súlya nagy, a lába pedig aránylag igen rövid, mégis fürgén jár és igen jól tud futni, sőt én a magam részéről arról is meg vagyok győződve, hogyha megfelelő szárnyai lennének, hát még repülni is tudna. Azt persze mondanom sem kell, hogy úszni is kitűnően tud, mert bizony a Nílusban úszás nélkül megélni majdnem olyan nehéz lenne, mint Budapesten úszással vagy anélkül.

A víziló teljesen haszontalan állat, ami annyit tesz, hogy az emberek semmire sem használják, sem nem húzatnak vele terhet, sem nem lovagolnak, még csak nem is vízilovagolnak rajta. A húsát nem eszik, sőt ellenkezőleg, kiköpik, mégis vadásszák, ami a vadászok ideális önzetlenségére vall. Vadászása csolnakokon történik, robbanógolyók által, mert egyszerű golyónak a víziló oda se hederítene, a robbanógolyót azonban ő is respektálni kénytelen. A vadászása persze veszélyes, mert ha a vadász célt téveszt, ami nagyon könnyen lehetséges, mivel a víziló elvégre mégsem nagyobb egy kisebb földszintes kültelki háznál, akkor a dühös állat nekimegy a csolnaknak, a csolnak fölborul s a vadászok a vízbe esnek és vizes lesz a ruhájuk, ami miatt a mamájuk otthon megszidja őket. De éppen ezen veszedelem miatt a kalandkedvelők különösképpen szeretik vadászni a vízilovat.

A víziló életkorát nem ismerjük, mégpedig azért nem, mert a tudósoknak nem sikerült megállapítani. Ugyanis, ha egy tudós elkezdte figyelni a vízilovat, azzal a céllal, hogy addig fogja figyelni, amíg meg nem döglik, s akkor tudni fogja, hogy mekkora ideig élt, a víziló mindig bement a Nílusba, víz alá merült s a folyó egy más helyén bukkant föl, vagy pedig a tudós összetévesztette egy fölbukkanó más vízilóval. Sok tudós folytatott évszázadok során a víziló életkorának megállapítását célzó megfigyeléseket, de a fent említett nehézségek folytán, továbbá annak folytán, hogy a víziló élettartama hosszabb, mint az emberé, e vizsgálódásoknak eddigelé csupán annyi eredménye lett, hogy a vízilovak megállapították, hogy egy tudós átlag 60—70 évig él.

A GÓLYA

A GÓLYA egy madár, két gólya két madár. Két gólya és három csirkefogó, az öt jómadár. A döglött gólya már nem madár, mert nem tud repülni. De azért a repülőgép még nem madár, ha tud is repülni.

A gólya külalakját a hosszúság jellemzi: hosszú a csőre, hosszú a lába és igen hosszú a nyaka; ez utóbbi tulajdonságáért, a jó hosszú, gusztusos, szabad választékot engedő nyakáért bátorkodom mindazok figyelmébe ajánlani, akik élőlények felakasztásában különös passziót találnak. (Kr. u. 1920.)

A gólya a meleget szereti, azért a sarkvidékeken csak akkor fordul elő, ha odaviszik, a maga jószántából csupán a mérsékelt öv területére jön a meleg vidékről nyaralni, amiért is ezennel visszavonom előbbi állításomat, mely szerint a gólya a meleget szereti (velem lehet alkudni). Ősszel azután a gólya elrepül tőlünk ismét déli felé, amiről azt mondják, hogy: „költözködik", ez pedig nem is igaz, mert nem visz magával semmit, tehát nem költözködik; hanem csak elmegy, de hát a nép ajka azért csak úgy mondja, hogy költözködik; nyugodjunk bele és örüljünk neki, hogy nem mindjárt úgy mondja: hurcolkodik. Tavasszal aztán újra visszajön, ami a magyar politikai és közéleti viszonyokban való teljes járatlanságára vall.

A gólya csak kívül szép madár, de a lelke randa, mert békát, gyíkot, kígyót és más efféle undorító szemetet eszik, ezáltal a legnagyobb ízléstelenségről tesz tanúságot, túltesz még az olyan disznón is, aki a kávét föllel issza, a levesből nem halássza ki a tányér szélére a hagymadarabokat s megeszi a sárgarépát. A békával és kígyóval szemben a bolond gólya nem szereti a filét tükörtojással, sem a palacsintát, sem a befőttet, sőt, ha egy gólya csőrébe befőttet tömnek, azt kiköpni, amit én a magam részéről képtelen vagyok meg-

érteni, pedig más természettudósok ennek az okát már többször magyarázták nekem; én csak azt tudom, hogy gólya nem lennék ezer dollárért sem, már pedig ezek a szamár hosszúcsőrű madarak egészen ingyen, minden fájdalomdíj vagy kárpótlás nélkül teszik azt, hogy gólyák.

Gólyának nevezik még a gólyamadáron kívül az elsőéves jogászokat; hogy miért, azt a tudománynak még nem sikerült megállapítania. A gólyáról azt állítják, hogy ő hozza a gyereket, én ezt hosszú időn át elhittem, bizonyára a nyájas olvasó is, mostanában azonban rettenetes gyanúim támadtak, amelyekkel azonban még korainak találnám a világ elé állani; mindenesetre megvárom az úgynevezett „keresztény kurzus" elmúltát.

A gólyának az az érdekes szokása, sőt mondhatnám sigánja van, hogy egy lábára állva fejét a szárnya alá dugja és így alszik. Ez igen nehéz kunsztstük, már többen próbálták utána csinálni, de még senkinek sem sikerült. Legtöbbre vitte a kísérletezés terén egy barátom, aki kinn lakik a Lipótmezőn, ő egy lábon (magyarosan: féllábon) állva, hosszabb ideig tartotta szemét lehúnyva, de az orvosok azt hiszik, hogy szimuláns, azaz: ha le is van a szeme húnyva, csak tetteti, hogy alszik; a fejét persze a szárnya alá dugni ő sem tudja, ami miatt szegény eleget dühöng, de hát hiába.

A gólya fészkét a falusi házak kéményére rakja s oda hordja fiókáinak a kirántott békákat, már tudniillik a mocsárból kirántottakat. Megható látvány, amint a gólya repül és hosszú, kemény csőrében egy eleven béka evickél. Ezt az idillt már számos természetbúvár megfigyelte s éppen ez szolgált alapul a XVI. természettudományi kongresszus azon határozatához, mely szerint békának lenni lehetőleg még rosszabb, mint gólyának lenni.

A LÓ

A LÓ háziállat. Hogy miért *házi*, azt könnyen megérti az ember, ha meggondolja, hogy a kenguru vagy a cethal nem háziállat. Viszont nehezen érti meg az ember, ha azt is meggondolja, hogy a poloska *sem* háziállat.

A ló növényevő, patás, négylábú, egyfarkú és kétszemű. Igen bátor állat, mert míg az emberek azért mennek a csatába, mert különben főbelőnék őket, a ló anélkül is elmegy. Sőt nemcsak a nemes paripa megy el, hanem az egyszerű konflisló is elmenne, ha a konflis kocsisnak nem lenne annyi esze, hogy csupán a *Nyugati*-ig hajtsa.

Hát így áll a dolog a ló nemességével és bátorságával. Az okosságával nemkülönben. Mert ha gyököt vonni nem is tud, még mindig jóval okosabb azoknál az embereknél, akik elhitték, hogy tud gyököt vonni s a lábával az eredményt kikopogja.

A lovat életének nem minden szakában hívják lónak, mert eleinte csikónak hívják s csak később lesz ló, lósága után pedig, miközben, ha nagyon jól megy neki, paripa is lehet, végül gebe lesz, legvégül pedig virsli, sőt . . .

A lovaknak egyedenkint nevet szoktak adni, elnevezik például *Trubadurnak*, *Gyöngyvirágnak*, *Noniusnak*, *Kincsemnek*, *Tokiónak* stb. Ezek a nevek leginkább híres versenylovak nevei, oly előkelő nevek, mint az embernevek közt az Artúr, Edgár, Ervin s más effélék. Viszont, ahogy vannak közönséges embernevek is, mint például *János* vagy *Mór*, úgy vannak közönséges lónevek is, mint *Maddr* vagy *Kese*. Sőt a konflislovak legnagyobb része egyszerűen a *Zanyád* névre hallgat.

A lovakat foglalkozásuk szerint fölosztják: versenylovakra, hátaslovakra, igáslovakra, konflislovakra, fiakkerlovakra, katonalovakra, haszontalan gebékre és öreg virslijelöltekre. A cirkuszlova-

kat kifelejtettem, a hátaslóról pedig még azt akarom mondani, hogy nem azért nevezik hátaslónak, mert háta van, hisz ezen az alapon hasas lónak is nevezhetnék, már pedig hasas lónak megint csak egészen másféle lovat neveznek, hanem azért nevezik a hátaslovat hátaslónak, mert a lovas a *hátán* ül. Kivéve persze, amikor lenn hever a lábai alatt, de viszont az ilyen ügyetlen embereket nem vehetjük figyelembe, amikor a lovakat osztályokba sorozzuk.

A lóhoz hasonlít a zebra, egy csínos stráfosnadrágos állatka, rokona is neki. Hasonlít hozzá továbbá a szamár is, az is rokona neki, nem kell szégyelnie, elvégre mindnyájunknak vannak szamár rokonaink.

A ló zabbal él, kivéve a konflislovat, a konflisló vadgesztenyével és szalmával él, bár a kocsisa zabból él, azaz abból, hogy a zabot tízszer olyan drágának hazudja az utas előtt, mint amilyen drága valóban.

A lóról van egy közmondás, amely így szól: „A lónak négy lába van, mégis botlik." Hát ez a közmondás, mint a közmondások általában, nagy marhaság, mert nem lehet mondani azt, hogy *mégis* botlik, hiszen épp azért botlik az ember is, mert lába van, s ha már valaki vagy valami a lábával botlik, akkor *annál inkább* botlik, minél több lába van; a lábatlan ember például egyet se botlik. Ezek szerint legjobb dolga van a százlábúnak, mert attól senki sem veszi rossz néven, ha botlik egyet.

A PAPAGÁJ

A PAPAGÁJ igen buta állat, mert ő húzza ki a papagájos asszonyok zöld bádogskatulyájából a jövendölő cédulát, amelyen hetvenéves öregurak számára az áll, hogy: önt imádja egy szőke fiú; tizennyolcesztendős leányok számára pedig ez: ön újra meg fog nősülni s elvesz egy dúsgazdag hajadont. Ez a buta papagáj a nagyvárosok vurstlijaiban és utcáin fordul elő, ezenkívül persze vad állapotban található a papagáj Dél-Amerika és India őserdeiben, de annak a számára, ki a Zúgligetben keresi, ott sem.

Sokféle papagáj van: zöldpapagáj, selyempapagáj, aranypapagáj, bolondpapagáj, pap-agály és „a papa gájl", de legkülönösebb valamennyi közt a beszélőpapagáj, amelyikre érthetetlen okból azt fogják rá az emberek, hogy szavakat tud kimondani. Piszecsőrű papagáj nincsen, daruszőrű papagáj sincs, pejpapagáj sincs, de viszont egyszer egy természettudós látott egy valóságos természeti ritkaságot, egy egylábú papagájt: ennek a másik lába le volt törve, sőt az egyik szárnya is és a nyaka is el volt törve, csak az a kár, hogy a tudós ezt a ritka példányt döglött állapotban látta.

A nagyvárosi papagájok kalitkában laknak; a kalitkában kis pálcikán állnak, vagy egy réz- vagy csontkarikán lógnak, ami a lógásnak eléggé elviselhető formája. Ezek a kalitkák nagy palotákban és fényes szobákban vannak legtöbbnyire, ámbár mostanában előfordul a vagonlakó papagáj is, bár egyelőre csak Budapesten. Ez egy újfajta papagáj, melyet a régi jó természettudósok még nem ismertek.

A beszélő papagájnak különben, ha csakugyan tud is beszélni, minden tudománya ennyi szokott lenni: „maga szamár!" Ezt akkor mondja, ha embert lát; az erdei papagáj ezt nem mondja, csak gondolja.

A papagáj hangja igen kellemetlen rikácsolás, hasonlatos a

haragos vénasszonyok kedélynyilvánulásához, ami némely ember előtt ellenszenvessé teszi ezt a madarat.

A papagáj különben teljesen haszontalan állat, a húsát nem eszik meg, bőréből nem csinálnak pénztárcát, májából nem főznek beretvaszappant, sőt még az elefántcsontszobrocskákat sem a papagáj csontjaiból csinálják, hanem kőből vagy marhacsontból; csupán dísztárgy a papagáj, hasonlatos tehát egy szép vázához, vagy tarka virághoz, úgy, hogy ha a virág vagy a váza rikácsolni tudna, a papagájra nem is lenne szükség az előkelő háztartásokban.

A MACSKA

A MACSKA igen őszinte állat. Ha éhes, eszik; ha jóllakott, fekszik; ha jól érzi magát, dorombol; ha valami baja van, keservesen nyávog. Ez gondolatainak és érzelmeinek oly közvetlen kifejezése, amit a képmutató emberek sehogy sem tudnak megérteni, tehát valami hallatlanul körmönfont ravaszságot sejtenek mögötte s ezért azt mondják a macskára, hogy ravasz. Azt hiszik szegény macskáról, hogy ő is olyan, mint a galiciai zsidó, akiről a másik galiciai zsidó tudta, hogy Tarnopolba utazik s amikor a pályaudvaron megkérdezte tőle, hogy hová utazik és az azt felelte, hogy Tarnopolba, így szólt rá: micsoda svindli ez már megint, miért mondod te, hogy Tarnopolba utazol, mikor csakugyan Tarnopolba utazol!? Az emberek, magukból indulva ki, a macskától is azt kérdezhetnék, hogy: miért nyávogsz te, mintha valami bajod lenne, mikor csakugyan bajod van. Az emberek a macskát ravasznak tartják, de ez csak azt jelenti, hogy az emberek ravaszok. Semmi mást nem jelent ez, még azt sem, hogy például: minél koszosabb a malac, annál jobban dörgölődzik, vagy hogy: ha foltos is a ruha, az nem szégyen, csak rongyos ne legyen.

A macska kicsiny állat, ami az ember egocentrizmusára vall, mert a bolha szerint a macska óriási nagy állat, legalább is akkora, mint az ökörnek egy százholdas legelő.

Van házimacska és vadmacska, a vadmacska jóval nagyobb, mint a házimacska, amit igen helytelen természetrajzi szabálynak tartanak mindazok, akiknek valaha a vadmacskával ügyes-bajos dolguk akadt, például, akiknek a vadmacska a nyakukba ugrott: ezek sokkal helyesebbnek tartanák, ha a vadmacska jóval kisebb lenne, mint a házimacska. Na, de még örülhetnek, hogy nem az a vasszerkezet ugrott a nyakukba, melyet a hajósok vasmacskának neveznek.

A macska egérrel táplálkozik, amellyel, mielőtt megeszi, úgy játszik, mint Kund Abigél szokott a legénnyel. Ha nincs egér, akkor persze beéri tejjel, zsemlyével, grízzel és hússal is. Ha nagyon keveset adnak a szegény macskának enni, vagy ha pláne eleszik előle a zsemlyét és a tejet, akkor elfogy a fogyó holddal, sarlóvá hajolva.

A macska hasznos állat annyiból, hogy az egereket megeszi, sőt a patkányt is megfojtja, de haszontalan annyiból, hogy a legyet, szúnyogot, poloskát és konyhasvábot nem eszi meg. Hasznosságát csak fokozza az, hogy néha a nyulat is helyettesíti a vendéglők asztalán.

A macska karcsú, fess állat, jóképű, kis tömpe orra szórakoztató pöcögetésre igen alkalmas. A bajuszát nem pödri s a nősténynek is van bajusza, ami miatt a kanmacska a nőstényt minden alkalommal igen beható vizsgálatnak veti alá, hogy meggyőződjék róla, vajjon csakugyan nőstény-e.

A macska a nagy macskafélékkel — tigrissel, oroszlánnal, jaguárral — rokonságban van, tehát a nagy és hatalmas vadaknak egyenes leszármazottja, őseire azonban semmiesetre sem olyan büszke, mint Szemere Miklós volt Hubára.

A kismacskát cicának hívják, a cicus ellenben egy kis nő, akit, ha valami komiszságot követ el, szintén macskának szoktak nevezni, különösen, ha elég sovány ehhez a kifejezéshez.

A macskáról azt állítják, hogy bármilyen magasról dobják is le, mindig talpra esik. E természettudományi tétel azonban még nincsen teljesen megerősítve s ajánlatos lenne, ha az ellenőrző kísérleteket lefolytatnák s léghajóról, nyolc kilométer magasból dobnának le egyszer egy macskát; a természettudósok foglalkoznak is ez eszmével, de a léghajósok, akiknek nincs sok érzékük az elméleti tudományok iránt, eddig szinte bűnös módon közömbösek voltak e problémával szemben.

A LÚD

A LÚD az álmadarak családjához tartozik, azért, mert madárnak madár ugyan, de röpülni legföljebb ha annyira tud, mint annakidején Fahrman tudott. A lúd testét tollazat borítja, amely nemcsak télen, hanem nyáron át is jó melegben tartja a testét. E tollazat színe fehér, amiáltal az egész lúd fehér, mégpedig, ha feldobják is fehér, ha leesik is fehér. Nagyságára nézve a lúd közepes nagyságú állat, amennyiben jóval nagyobb a tyúknál, de jóval kisebb a disznónál. Rovarnak persze óriási lenne, őslénynek viszont parányi lenne, százlábúnak pedig rettentő nyomorék lenne, mert mindössze két lába van. A lúd igen formás madár, amikor jól meghízva az udvaron tipeg, hasonlít a kövér kofákhoz. Szép sárga csőre van, amely a fejéből előre kinyúlik, mert ha befelé nyúlna a fejébe, akkor nemcsak hogy nem tudna vele enni, hanem folytonosan ingerelné a torkát és köhögnie kellene. A lúd hangját, mely éppenséggel nem hasonlít a Carusoéhoz, gágogásnak nevezik.

A fiatal lúd neve liba, ami annál különösebb, mert a tizenhat esztendős falusi libákat, ha megöregszenek, nem lúdnak, hanem vén tyúknak nevezik.

Az eleven liba csupán falun fordul elő, ahol, dacára annak, hogy a gyülekezési joggal kissé csehül állunk, még manapság is csapatosan legelész a mezőn, az úgynevezett libapásztor felügyelete alatt, aki maga is liba s gyakran szerepel az operettekben és a mesékben, mint a királyfi szerelmese.

A lúd igen hasznos állat, ami alatt azt értjük, hogy az emberek levágják s a húsát megeszik. Levágás előtt a ludat tömik, azaz erőszakkal etetik, tehát korántsem bánnak vele olyan rosszul, mint az emberekkel, akiket a legritkább esetben, levágás előtt azonban sohasem, tömnek.

A ludat már a régi rómaiak is ismerték; ők csinálták azt a szép

latin szót, hogy: tónaludátusz, ami tulajdonképpen nem is igaz, mert nem usz át, hanem csak egy kis darabon beusz, azután visszausz; ami a tón átusz, az nem lúd, se nem hal, hanem csolnak, vagy úszóbajnok.

Kétféle lúd van: házilúd és vadlúd. Sokféle állattal van ez így, például van háziszamár és vadszamár, házinyúl és vadnyúl, de viszont csak állatokkal van így, egyéb használati tárgyakkal már nem, tehát ha van is házikabát, azért még nincs vadkabát, mert ez utóbbit utcai kabátnak hívják.

A vadlúd valamivel kisebb, mint a házi lúd, igazi madár és nem álmadár, mert tud röpülni, sőt a „V" betűt is ismeri, mert röpülés közben a vadludak csapatja „V" betűt formál, éppen úgy, mint a darvak, amelyek szintén intelligens állatok. A „V" betű ismeretén kívül a vadlúd intelligenciájára vall az is, hogy őt az emberek nem eszik meg, mert a megevés ellen sikerrel tud védekezni, egyrészt azáltal, hogy a húsa rossz, másrészt éppen azáltal, hogy oly magasan röpül, hogy a legéhesebb embereknek is, csupán az ét-vágya száll föl odáig.

A NYÚL

A NYÚL a gyáva állatok közé tartozik. Származására nézve csak annyit tudunk, hogy nem a núbiai párductól ered. Elemi iskolai tankönyvek szerint a nyúlt nyúlnak fűért nevezik. (Nem tetszik érteni? Pedig így van, lásd: Miért nyúl a nyúl? — Fűért!)

Van erdei nyúl, mezei nyúl, házinyúl és kísérleti nyúl.

A nyulat már a régi görögök és rómaiak is ismerték s ők még igen bátor állatnak tartották, aminthogy az is volt; bátorságát a nyúl akkor vesztette el, amikor arról értesült, hogy Schwarz Berthold feltalálta a puskaport. Mindjárt tudta, hogy ebből baj lesz. Ettől-kezdve bátorsága a különböző lőfegyverek feltalálásával és tökéletesítésével szoros kapcsolatban folyton-folyvást fogyott, annyira, hogy ma már a nyúl oly gyáva állat, hogyha szegény fegyvertelen nyúl létére meglát egy fegyveres vadászt, a leggyávább módon elfut előle, ami bizony nem válik dícséretére.

A nyúl fűvel táplálkozik, ami nem is lehet olyan rossz; elvégre mi is eszünk füvet, csak nem akarjuk beismerni s ezért azt mondjuk rá, hogy: spenót.

A nyúl táplálkozáson és szaporodáson kívül, állandó félelemmel foglalkozik, ami — tudjuk mindnyájan magunkról — nem tartozik a legkellemesebb szórakozások közé. (L. Magyarország, 1919 és 1920.)

A nyúl igen hasznos állat, egyrészt azért, mert kártékonysága által, ha nagyon elszaporodik, kárt tesz a szomszéd vetésében s ez tiszta haszon, másrészt azért, mert igen jó a húsa. A vadászok nagy kedvvel vadászták a régi jó világban, ma azonban nyulat lőni — körülbelül 1914 augusztus elseje óta — nem valami előkelő dolog, sőt határozottan maradiság, ezen a téren már sokkal előbbre jutottunk.

A nyúlnak különösen jellemző sajátságai nincsenek, amilyen szürke a színe, olyan szürke az egész egyénisége, éppen ezért szükség esetén helyettesíthető más állattal, például macskával. Hogy

kitűnően tud futni, ebben — pláne olyan gyáva állat részéről — semmi csodálni való nincsen, de próbálna meg a víz alatt úszni, vagy turbékolni, esetleg lovagolni, vagy kesztyűbe dudálni. Mindezt nem tudja a nyúl, sőt még azt sem ő mondja, hogy: pitypalatty, szóval, egészen tehetségtelen állat.

Talán még a házinyúl alkalmas arra, hogy érdeklődésünket felkeltse őrült szaporasága által és azáltal az ártatlan kedélyre való tulajdonsága által, hogy néha a saját kölykeit megeszi.

Kivételesen előfordul a nyulak közt is bátor egyéniség; egy vadász beszélt egyszer ilyen bátor nyúlról, amely, amikor ráfogta a puskáját és célba vette, felállt a két hátsó lábára és a jobb első lábával — mintegy a mutatóujjával — megfenyegette a vadászt, mintha ezt akarta volna mondani: „Nana, te haszontalan! Nem szégyenled magad!?...“

A vadász elejtette a puskáját, elfutott a rettentő lélekjelenléttel bíró nyúl elől, sőt, nem szégyelte bevallani, ha már ennyi megtörténhetett, többször vissza is lesett, vajjon nem kapja-e föl a nyúl a puskát és nem lő-e utána. Komoly természettudósok különben az egész történetet légből kapott koholmánynak minősítik, éppen így nem hisznek abban az elterjedt mesében sem, hogy egyes elszánt nyulak a vadászok közt mérgezett tűkkel járkálnak és megmegszúrják a puskájukat. Hogy mi mindent össze is hazudnak a vadászok s általában az emberek mostanában!

A TYÚK

A TYÚK egy madár. Több tyúk több madár. Mint ilyen tehát ellentéte a kutyának, amit a neve is mutat: a tyuk, kuty-a. A tyúk a jómadarak közé tartozik, mert tojást ad. Illetve nem adja a tojást, hanem elveszik tőle, ami azonban a rántotta szempontjából mindegy.

A hím tyúkot kakasnak hívják, a nőstény kakast azonban nem hívják tyúknak. A tehetségtelen kakast kappannak nevezik. A fiatal tyúknak becéző neve jérce, de ezen a néven csak akkor szokták becézni, — nézetem szerint későn — amikor már levágták és a húsát eszik, úgy, hogy szegény tyúknak a becézésben már semmi öröme nincsen. Tyúknak Pesten a nőt nevezik, ami a városiaknak a falusi dolgokban való járatlansága miatt van így, ugyanolyan tévedés tehát, mint mikor a városi ember a búzát kukoricának nézi. Vannak aztán még olyan különös exotikus élőlények is, akik a tyúkot tiknak, a tyúktojást pedig tikmonynak mondják, a pesti tyúkot pedig tubicámnak, galambomnak, sőt tésasszonynak, — ezeket viszont mi kisgazdapárti képviselőknek mondjuk.

Az egészen kicsi tyúkot csibének nevezik; a csibe úgy jön létre, hogy kikel, azaz egyszerűen kijön a tojásból. Hogy hogyan megy bele a tojásba, az rejtély. Olyan rejtély mint volt hosszú időn át az, hogy mi volt előbb, tyúk-e vagy tojás. Ez csak *volt* rejtély azokban a régi sötét időkben, amikor az emberek olyasmiket találtak ki, hogy a föld gömbölyű és forog (de majdnem el is égették őket!), ma azonban, a fölvilágosodás, sőt keresztény kurzus korában tudjuk, hogy Isten előbb a tyúkot kellett hogy teremtse, tojás csak azután lett, miután a tyúk tojt.

Különféle fajta és különféle nagyságú tyúkok vannak, a kendermagos tyúk azonban mindig pontosan olyan magos, mint a kender.

A tyúk, ha tojásait megtojta, akkor kotlik, ami abban áll, hogy tojásait ki akarja kelteni s ez óhajának különféle jelekkel ad kifejezést. Ez a *kotlik* igen szép szó, ezért egy népszerű közmondásban is szerepel, amely közmondás, annak a mintájára, hogy „a lónak négy lába van, mégis botlik", így szól: „a tyúknak két lába van, mégis kotlik."

A tyúk búzaszemet, kukoricát, kendert és általában kis magvakat eszik, szóval igen jól él, számos ember példát vehetne róla; hogy némelyek itt Pesten mostanában még sem vesznek róla példát, arról már én nem tehetek.

A kakas hangos kedélynyilvánítását kukorékolásnak nevezik, a tyúkét pedig kodácsolásnak. A kakas kukorékolásáról azt mondják, hogy a hajnalt jelenti. Mostanában a természetkutatók sok kodácsolást figyelhettek meg, de kukorékolást aligha.

1920.

A TIGRIS

A TIGRIS teljesen haszontalan állat, igát nem húzatnak vele, a húsát nem lehet megenni, tejet nem ad, szarvából elefántcsont-tárgyakat nem készítenek, legfeljebb, ha a bőrét használják tigrisbőrnek. (Ő maga is annak használja.) Kártevő állat a tigris annyiban, hogy hasznos háziállatokat megöl, ezt a kárt azonban kiegyenlíti azzal, hogy néhány haszontalan embert is megöl.

A tigris elsősorban a nagyvárosi állatkertekben fordul elő, ezeken kívül még található, ha valaki nagyon keresi, India őserdeiben. Néha persze akkor is található, ha valaki nem is nagyon keresi, ez peches eset.

A tigris az állatok hercege. Tudniillik az oroszlán az állatok királya s a tigris rokonságban van vele. Külalakjára nézve elegáns, jóképű, fess állat. Fekete stráfjai, amelyek sárga szőrén párhuzamosan húzódnak, egyszerűen utánozhatatlanok. Belalakját illetőleg a tigris igen snájdig, sőt túlsnájdig, mondhatnám kegyetlen és vérengző, de hát ez, nézetem szerint, hozzátartozik az előkelőséghez. A birka például nem oly vérengző, mint a tigris, de viszont egyáltalán nem előkelő állat. A birka egy demokratikus állat. De hát könnyű is a birkának nem vérengzőnek lenni, amikor őt már a fogai is arra utalják, hogy csakis növényeket egyen, míg a tigrist a fogai a húsevők közé utalják. Na, de viszont erre azt mondhatná valaki, hogy mit csinálna a tigris őfensége, ha a fogai arra utalnák, hogy követ egyen. Vajjon akkor is engedelmeskednék-e a fogainak. Aztán ennél a vérengzésnél éppen az, ami erkölcsileg megrovandó a tigrisben, hogy míg a többi állat, melyeket azok a gaz fogai szintén vérengzésre utalnak, megelégszik annyi állat megölésével, amennyi a táplálkozásához szükséges, addig a tigris csak úgy ukmukfuk (franciául: l'art pour l'art) megöl 50 állatot is egyszerre. Az öldöklő hajlandóságnak e foka miatt a tigris bátran összehasonlítható az

emberrel. Az ember ugyanis a táplálkozási szükségletén, azon a kis bablevesen és grizestésztán felül szokott vérengzeni, mégpedig anélkül, hogy a fogai erre ráutalnák. Mert igenis nem utalják, mert az ember nem húsevő, hanem vegyes táplálkozású, azaz vegyes táplálkozásra termett fogai vannak. De mondjuk már, hogy *utalják*, mert hiszen *vegyesek*. Jó, nem bánom, én ebbe is belemegyek, tessék majd a vérengző embereknek a mennyei törvényszéken azzal védekezni, hogy őket a fogaik utalták a vérengzésre. Jó, nem bánom. De akkor azt mondja meg nekem valaki, hogy hogyan jön a vérengzéshez egy olyan ember, akinek hamis fogai vannak?

A.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRA

A PACSIRTA

ISMERITEK-E a kis pacsirtát? Noná, nem ismeritek. A költők annyit áradoznak róla, hogy muszáj az embernek ismerni. Még az olyan becsületes városi ember is ismeri, aki különben azt hiszi, hogy a búzát kapálják, a szarka pedig négylábú állat, mely a víz felszínén csúszkál.

A pacsirta éneklő madár, ami alatt azt értjük, hogy őrült csiripelést végez, amikor a magasba száll. Valamivel nagyobb a verébnél, de jóval kisebb a vérebnél, s tolla olyan szürkés, mint a veréb tolla, de szurokba mártva a pacsirta is fekete.

Ha tavasszal járkálunk a mezőn, pacsirtát mindig láthatunk, amennyiben pedig nem látnánk, vagy vakok vagyunk, vagy pechünk van. A pacsirta jókor ébred s mire a munkások a mezőre érnek s dühös morgás közt megkezdik napi munkájukat, a pacsirta már éktelen vígsággal csiripel, azaz zenél, sőt danál vagy másképcsicsergi reggeli énekét. Néha olyan magasra repül, hogy csak akkorának látszik, mint egy darázs, — ebben hasonlít, a repülőgéphez.

A pacsirta nemcsak ingyen zenél a szántó-vetőnek, azaz a zene után nem tányéroz nála, hanem azáltal is hasznot hajt neki, hogy a kártékony bogarakat pusztítja.

Ez a kis zenész nem lakik fényes palotában, hanem rejtekhelyen lévő fészekben, melyet a földre épít, melyre a parasztok néha tévedésből rálépnek, amikor is annyira megsajnálják a szegény madarat, hogy iszonyúan elkezdenek miatta káromkodni. Ha tehát a pacsirta házat akar építeni, nem szorul az ácsra, sem a kőművesre, viszont az ács és a kőműves nem szorulnak a pacsirtára, amiben aztán kvittek is volnának.

A pacsirta néhány apró tojást tojik úgy, hogy azok, akik azt hitték eddig, hogy a pacsirta tojja a strucctojást, alaposan tévedtek; azokat a tojásait, amelyekre nem lépett rá a paraszt, kikölti s ugyan-

csak azokat a fiókáit, amelyekre szórakozottságból szintén nem lépett rá a paraszt, szépen felneveli s rémes csiripelésére megtanítja. A pacsirta csicsergéséről különben el lehet ismerni, hogy szép, de ha szép is, nem érdekes. Érdekes lenne ez a vékony, szapora csiripelés akkor, ha nem a pacsirta csiripelné, ami elvégre is egy kis madár, hanem például a bivaly vagy a sündisznó.

Télen nem láthatni a mezőn pacsirtát, több okból: először, mert télen nincs mező; másodszor, mert télen bebújunk a szobába s pacsirta helyett legfeljebb pókot látunk; harmadszor, mert a telet jókor megérzi és más, melegebb országba vándorol s itthagy bennünket, szegény embereket, a legnagyobb télvízben.

A BÉKA

A BÉKA a tó partján ugrál. Itt mindjárt fölvetődik az a kérdés, hogy miért ugrál a tó partján. Hát erre a kérdésre többféle feleletet adnak a tudósok. Először azért, mert a tóban nem ugrálhat. Másodszor azért, mert járni nem tud lábának alkata miatt, tehát kénytelen ugrálni, még akkor is, ha rossz kedve van. El lehet most már képzelni, hogy milyen csapás a békára nézve, ha rossz kedve van; mert az ember, ha rossz kedve van, leül és lehorgasztja a fejét s leissza magát a sárga földig, a béka ellenben, ha valahová el akar menni, még ha rossz kedve van is, kénytelen ugrálni.

Iskolai természetrajzok szerint a béka tenyérnagyságúra nő meg, ami annyit jelent, hogy egy teljesen kifejlett béka akkora, mint az ember tenyere. Én még pontosabban meghatározom ez állat nagyságát és azt mondom, hogy nem akkora, mint egy férfi tenyere, hanem mint egy nő tenyere. De azért egy szép nőre mégsem mondható, hogy a keze akkora, mint egy béka.

A béka petéit a vízbe rakja s ott a nap melege költi ki azokat; a petéből egy halalakú lábatlan állat bújik elő, melynek a feje mögött kétoldalt kis cafatok lógnak le, ezek a kopoltyúi s ezekkel lélekzik. Ez nagy előnye a békának a szegényemberrel szemben, akiről mostanában szintén cafatok lógnak le, mégpedig nem is kis cafatok, hanem nagyok, amelyekkel azonban nem tud lélekzeni; ezért nem is nevezik ezeket a cafatokat kopoltyúknak, hanem ruhának. Ebből a vízben lábatlankodó kopoltyús-cafatos kis békából, melyet népiesen ebihalnak neveznek, lassankint kifejlődik az igazi béka úgy, hogy megnő, a kopoltyúit elveszti, tüdeje képződik, lábai nőnek, a farka összezsugorodik; most már kimászik a vízből a szárazföldre s ott ugrál, mégpedig zeneszóra, mert a többiek, szintén a tó partján, őrülten kuruttyolnak, brekegnek és pupúznak.

A békák közt leggyakoribb a tavi vagy kecskebéka, a zöldbéka és a varangy. A varangy igen undok állat, bár az én felfogásom szerint ez gusztus dolga. A hím varangynak például egy nőstény varangy jobban tetszik a legszebb kolibrinél is és ha egy szép nőnek az az ötlete támadna, hogy ő szerelmes legyen egy varangyba, azt hiszem, szerelme reménytelen lenne, a varangy soha nem viszonozná.

A szalamandra rokona a békának, bár alakja különbözik tőle. Ez persze nem tesz semmit, a szép Kovácsné is rokona a potrohos, hármastokájú, ötvenkettes lábú Némedinek s az alakja szintén különbözik tőle.

A KOLIBRI

A KOLIBRI olyan kis madár, hogy ha valaki például egy kolibrit akar ebédelni, annak előbb két sültcsirkét kell megennie, hogy egy kolibrival jóllakjék. A kolibri maga szégyenli is kicsiny termetét s ezért a ragadozómadarak elől, amelyek sokkal nagyobbak, mint ő, szemérmesen elrejtőzik.

Kétféle kolibri van, úgymint eleven és döglött kolibri; a döglött kolibri az elevenből keletkezik haláleset által.

A kolibri hazája Dél-Amerika, de ezenkívül máshol is előfordulhat, ha odaviszik.

A kolibri bogarakkal táplálkozik, mivel pedig oly kicsiny, hogy akárhány bogár nagyobb nála, hát a bogarakat a kolibri szempontjából két csoportra oszthatjuk: 1. olyanokra, amelyeket a kolibri eszik; 2. olyanokra, amelyek a kolibrit eszik. Ezzel a példával, remélem, az állatok fölosztásának egy új módját vezetem be, mely hivatva van arra, hogy a régi avult rendszereket, különösen a Linné-félét, teljesen kiszorítsa.

A kicsi kolibrinak kedves kis csipogó hangja van, amellyel lágyan csipog a nőstény fülébe és ez a csipogás komoly dolog, mert ebből keletkezik aztán a kolibritojás, ami oly kicsiny, mint egy nagyobbfajta gombostűfej, tehát, ha földobják is fehér, ha leesik is fehér s éppen ebben különbözik a tyúktojástól.

A kolibri a természetnek csupán dísztárgya, az ember sem lovaglásra nem használhatja, sem bőréből bakancsot nem gyárthat, szőrét a szűcs föl nem dolgozhatja, egyetlen haszna az, hogy kitömése után természetrajzi múzeumokban kiállítják s ott gyönyörködünk benne, de elvégre ez is haszon, ha meggondoljuk, hogy némely embernek még ennyi hasznát se vesszük.

A kolibri neve indián eredetű, magyar neve nincsen, ami sajnálatos fogyatékossága a magyar nyelvnek s egy elkövetkezendő

nyelvzsenire vár a kolibri magyar nevének megalkotása s annak leleményességétől és ízlésétől függ, hogy a kolibrit magyarul a csalogány szó mintájára kicsigénynek, vagy netán kis röpke mitugroncnak, vagy netalántán — színei alapján — piroscsagos zöldkékenynek, esetleg amerikai röpparánynak fogják-e nevezni.

A kolibri életkora, mivel a termete is igen kicsi, szintén kicsi, pontosan még nem lehetett megállapítani, de mindenesetre kisebb, mint a kolibri szeretné. Persze, még ekkora életkort is csak neki kedvező, tehát direkt délamerikai viszonyok közt ér el, életkora nálunk még jóval kisebb, jégszekrényben, sósavban, vagy forró vízben még ennél is kisebb lenne.

A SÜN

A SÜN, miképpen népies neve: a *sündisznó* is mutatja, a disznófélék családjához tartozik, ahova vele együtt még a házidisznó, a béka, a bolha, a légy, a kukac és az ember is tartoznak.

Nagyságára nézve a sün akkora, mint egy kókuszdió, persze nem egy kis lehámozott kókuszdió, hanem egy nagy háncsos-bozontos kókuszdió; hasonlít is ehhez a kókuszhoz nagy, sűrű töviseivel, viszont, ha lenyúzzák a sünről a tövises bőrét, akkor tényleg csak akkora, mint egy hámozott kókuszdió.

A sün, illetve sündisznó, miként ez utóbbi neve mutatja, rovarokkal, férgekkel táplálkozik. Különösen szereti a rusznyit és a konyhasvábot. Ezért városban is tartják néhol a sünt, háziállat gyanánt beteszik a konyhába s ott pusztítja a nevezett rovarokat. Nekem is volt egyszer egy ilyen házi sünöm, igen megszerettem, ő volt a kedvenc állatom. De képzelhetni zavaromat, sőt rettentően félszeg helyzetemet, amikor ellenállhatatlan inger lepett meg, hogy megsímogassam. Ő maga is szerette volna, ezért hízelgően duruzsolt körülöttem, tipegett-topogott, nyujtogatta kecses nyakát, de hát hiába, rettentő végzet: a sünt, bármilyen kedves állat is és bármennyire szereti is az ember, nem lehet megsímogatni. Már-már arra gondoltam, hogy leborotválom a töviseit; Istenem, milyen szép lehet egy sün tövisek nélkül. De sem finom angol zsilettem, sem kézi beretvám, akármeddig szappanoztam is a sün hátát, nem fogta a töviseket. Véleményem szerint a sün csak akkor lesz beretválható, ha majd a technika, mely ezt a problémát, a sün beretválását, eddig elhanyagolta, megoldja a fejszeberetva kérdését.

Különben is meggondolandó, hogy aki a sünt szereti, leberetválhatja-e annak töviseit, mert a gyámoltalan sünnek kemény, szögszerű tövisei az egyetlen fegyvere, védelmi eszköze. Ha például a róka, aki szereti a sündisznóoldalast, megtámadja, akkor göm-

bölyűformára összehúzódik s a tövisei miatt hozzáférhetetlen, legalább is élvezhetetlen.

Attól eltekintve, hogy a sün megeszi a rovarokat, semmi más hasznát nem lehet venni, szóval, ha nem is kártékony, de teljesen haszontalan állat; a füstölt sündisznóhúst sehol nem eszik, töviseiből gombostűt nem készítenek, szobadísznek sem tartják kalitkában, mint a tarka papagájt, énekelni sem tud úgy, mint a kanári s éppen a tövisei miatt nem alkalmas ölebnek sem s habár egészen szabályos gömbölyűre tud is összezsugorodni úgy, hogy olyan, mint egy futball-labda, azért futball-labdának sem használható, mert az a rossz szokása van, hogy ha erősen belerúg a csatár, összezsugorodott állapotából kínjában kiegyenesedik.

A DENEVÉR

A DENEVÉR tulajdonképpen egy repülő egér. Bőregérnek is nevezik, nem tudni hogy miért, mert bőregérnek a rendes, közönséges szaladgáló egeret is nevezhetnék, aminthogy a lovat is nevezhetnék bőrlónak, vagy a disznót bőrdisznónak és ha például volna repülő krokodil, azt azért, mert repül, még nem sok joggal neveznék bőrkrokodilnak. És ha már azért, mert szárnya van és repül, bőregérnek nevezik, akkor miért nem nevezik például a sast bőrsasnak? Ezek igen nehéz tudományos kérdések, amelyeknek megoldása még a jövő zenéje.

Szóval, a denevér egy repülő egér. Nagyságára nézve is alig nagyobb az egérnél, szőrének színe is hasonlatos az egéréhez. Ez a szerencsétlen denevér, illetve bőrdenevér különben egyike a legpechesebb állatoknak, mert az emberek komiszul, mondhatnám a legnagyobb terrorral bánnak vele: a nélkül, hogy bármiféle destruktív eszméhez még csak halavány köze is lenne ennek az állatpitiánernek, elfogják és fölakasztják, illetve elevenen fölszegezik az ajtajukra. Ráfogják, hogy a kéményből szalonnát lop, hogy belekapaszkodik az ember hajába, hogy ő az oka a világháborúnak és azt hiszik, hogy ha az ajtóra szegezik, ez nekik szerencsét hoz. Hát ez nagy tévedés. De mint mindenben, úgy ebben is, nézetem szerint, van valami igazság. Tudniillik — ugyancsak nézetem szerint —, akik a denevért megfogják és elevenen az ajtajukra szögezik, azok buta és gonosz emberek, márpedig a butaság és gonoszság, különösen manapság, nagy szerencse.

A szerencsétlen denevér persze nem eszi meg a szalonnát a padláson, sokkal rosszabb ízlése van szegénynek, ronda rovarokat eszik, olyanokat, amilyeneket más jóízlésű ember undorral köpne ki. Éjjel röpköd a tápláléka után, nappal pedig faodukban, tornyokban és romokban alszik.

Rokona, ha jól tudom: másod-unokatestvére neki a Dél-Amerikában élő vampir, vagy lidérc, amellyel aztán csakugyan van valami baj, mert ennek vállalkozói, sőt lánckereskedelmi hajlandóságai odáig terjednek, hogy rátelepszik a szabadban alvó szegény emberre és szívja a vérét. Nem túlzás az, ha azt mondom, hogy még a vampir is a szegényember vérét szívja, mert hiszen a gazdagember Dél-Amerikában sem alszik a szabadban, hanem Buenos-Ayresben, egy szép palotában, paplanos ágyban.

A PONTY

A PONTY a vízben él, mindaddig, míg ki nem rántják belőle. A törzse oldalt lapos, háta ívszerűen emelkedett, ha még sokkal emelkedettebb lenne, akkor a ponty már púpos, tehát nyomorék lenne. Testét nagy kerek pikkelyek borítják, amelyek arra valók, hogy mielőtt a pontyból paprikást csinálnak, egy nagy késsel levakarják. Az egész állat különben tízszer akkora, mint azon a képen, amelyet egy kis természetrajzban láttam. Szája fölött négy bajúszszál van, amelyek oly elszántan lógnak le, mintha legalább is magyar pénzügyminiszter (Hegedüs Loránt) lenne a gazdájuk, de a pontynál ez nem jelent rossz ízlést, ő szegény kipödörné, de hát végtagjai nincsenek, egy *balkeze* sincsen.

A ponty testében van egy kettős hólyag, mely levegővel van tele, ez az úszóhólyag, vagyis a halhólyag s mivel a ponty ennélfogva ereszkedik le a víz fenekére és jön fel a színére, erről a halhólyagról tehát még a gyerek is tudja, hogy *eleinte* úszásra használják.

A ponty táplálékát kukacok, rovarok és növények képezik, el lehet tehát képzelni, hogy milyen finom húsa van, különösen a tavakból kirántott pontynak, amelynek ezenkívül még igen kellemes, dohos pocsolyaíze is szokott lenni.

A ponty rokonai: a csuka és a harcsa, mely Európa legnagyobb folyami hala, mindezek a halak a Dunában is előfordulnak, legalább is mindmostanáig előfordultak, ha csak innen is ki nem szorítja őket a mind újabb és újabb tereket dicsően elfoglaló és betöltő teremtés koronája, az ember. De hát egyelőre úgy a rendőrségnek, mint az összes hivatalos hatóságoknak az állatvédő egyesület és egyéb természetkedvelők aggályos kérdéseire adott nyilatkozatai teljesen megnyugtatók, semmi baj nincs, nem kell semmi rossztól tartani, a túlérzékeny lelkeknek egyelőre nem kell a dunai halakat

félteni. Sőt ellenkezőleg, egy rendőrtisztviselőből, egy miniszteri hivatalnokból, egy katonai szakértőből, valamint magánszakértőkből és egyetemi matematikusból álló bizottság már ki is számította, hogy ez még évekig mehet így s még mindig elfér majd néhány ponty a Dunában, a beléje ölt emberek mellett.

A CSŐRÖS EMLŐS

A CSŐRÖS EMLŐS hazája Ausztrália. Hazánkban tehát nem fordul elő, még az állatkertben sem. Nem hajlandó előfordulni.

Ennek a különös állatnak csőre van, mint a madárnak és tojást tojik, de viszont négy lába van, mint az emlősöknek s a kölykeit, amikor már kikeltek a tojásból, a hasán hordja egy tarisznyaszerű bőrlebenyben s szoptatja őket, amiért is a csőrös emlős se nem madár, se nem emlős, hanem tulajdonképpen ő az a bizonyos meschügener Fisch.

A csőrös emlős színe barnásszürke, olyan disznószínféle. Hosszúsága negyven centiméter, magassága húsz centiméter, de ha rátesznek egy nagy követ, akkor jóval alacsonyabb. Az erdőben mászkál tápláléka után, ha kergetik, akkor fut, repülni csak szeretne. Táplálékát kis rohadt gyümölcsök és más efféle tárgyak képezik. Élettartama, mint ezeké az ősállatoké — kazuáré, kengurué, teknősé — általában igen hosszú, négy-ötszáz év. Eleinte vígan sütkérez a napon, úgy 2—300 évig, de később, az utolsó 100—200 év alatt már őrülten únja az egészet s alig várja, hogy vége legyen.

A csőrös emlős bőrét rálépésre használják, húsával kutyákat etetnek, csontját az árokba dobják, szőréből viszketőport készítenek, csőrét pedig a bevándorlók csudálkozásra használják, ami úgy történik, hogyha meglátnak egy csőrös emlőst, azt elkezdik kergetni, amikor elérik, akkor agyonütik s mikor már fölfordult és nézik szürke hasát és vakondokszerű négy lábát, rövid nyakát és kis buta fejét s meglátják ezen a kacsaszerű csőrt, azt mondják: jé-é! — és elkezdenek őrülten csudálkozni.

AZ ICHTHYOSAURUS

AZ ICHTHYOSAURUS ősállat, évtízezredekkel ezelőtt élt, ma már csak maradványai lelhetők föl a föld mélyebb rétegeiben.

A hüllők közé tartozott, gyíkszerű, igen nagy, sőt marhanagy állat volt. Hossza a feje tetejétől a farka végéig 25—30 méter, a farka mögött ötven méternyire álló fáig 75—80 méter, amiből arra következtethetünk, hogy apját és anyját nagyon tisztelte, mert hát igen hosszú volt a földön.

A testét kemény pikkelyek födték úgy, mint a cserepek a háztetőt.

A fején, amely hasonlatos volt egy óriási madáréhoz, egy vagy két rövid szarv nőtt, hangját az ásatáskor nem sikerült sehol meglelni, de bizonyára valami rémes trombitaszerű harsogás volt.

Az ichthyosaurus tulajdonképpen a mesebeli sárkány, tehát a meseírók véletlenül igazat mondanak, amikor sárkányról hazudnak.

Súlya e szörnyetegnek igen nagy volt, nagyobb mint annak, amit ma egy magyar politikus mond: becslésünk szerint lehetett úgy 20.000 kg, ami hogy mily nagy tömeget jelent, elképzelhetjük, ha meggondoljuk, hogy egy jól fejlett elefánt csak 6000 kg.

Az ichthyosaurus táplálékát növényi gezemicék képezték. Nevezetes, hogy ennek a bődületes nagy állatnak irtózatosan, szinte *diplomatikusan* kicsiny agyveleje volt, akkorka, mint egy mogyorószem. Rettenetesen buta állat volt eszerint; természetbúvárok kiszámították, hogy Aesopus meséit 15,000.000,000 esztendő alatt lehetett volna vele 100.000 professzornak megértetni.

Az ichthyosaurus már-már csak kínai festményeken és porcellánokon él döglött állapotban, továbbá a kolozsvári Szentgyörgyszoborban és a budapesti ligeti fasor végén két példány bronzból, pedig hajdan, pár tízezer év előtt Magyarországon is sütkérezett, azonban, tekintettel az 1914 óta itt folyó eseményekre, még idejekorán kihalt.

A JUH

A JUH, másképpen birka, sőt bürge, a legjámborabb, legtürelmesebb állat, a türelem szimbóluma. Ezért mondja Petőfi, hogy a türelem a birkák erénye. Valóban, a birka nehezen hozható ki a sodrából. Semmiféle szóbeli sértésre nem reagál. Ha ütik, jámborul béget, de szembe nem száll a bántalmazójával, vissza nem üti, gorombaságot nem mond neki, még csak fel sem jelenti.

Az, hogy a hím juhok, azaz a kosok, egymással veszekedni szoktak, csupán szórakozás, ártatlan sport. Ez a veszekedés különben úgy történik, hogy két kos feláll egymással szemben, körülbelül úgy tíz-tizenkét méter távolságra, fejüket leszögezik és sunyin néznek egymásra, azután egyszerre ugranak és egymásnak szaladnak s a fejüket összeütik. Ezt a műveletet lehetőleg minél többször megismétlik, addig, amíg teljesen ronggyá szakad homlokukon a bőr, véreznek és már kifehérlik a koponyacsontjuk. Ekkor a mulatságot abbahagyják s másnap újra kezdik; ha nincs már bőr a homlokukon, elég a csupasz koponyacsont is. Felemelő látvány ez a végtelenül türelmes és alapjában véve ártatlan szórakozás, nemes példa lehetne ez az izgága és türelmetlen emberek számára. Egyrészt így szórakozhatnának azok, akik például alkoholt isznak, vagy akik naponta tizenöt szivart elszívnak, ez olcsóbb lenne, érdekesebb és ártalmatlanabb. Másrészt ajánlatos lenne, ha az emberek egymásközti harcaikat így intéznék el, különösen a párbajaikat. Milyen nagyszerű lenne, ha például képviselők, azaz honatyák, miután egymást fültövön sértették, olyan kedélyességeket mondva egymásnak, hogy: maga kegydíjas szarvasmarha, vagy: maga gazember, illetve: maga destruktív börtöntöltelékjelölt, a fegyveres elintézés helyett így, a kosok módjára, összeszaladással és homlokösszeütéssel intéznék el ügyeiket. Érdekes lenne és stilszerű. Ezennel meg is teszem ezt az ajánlatot.

Na, de ettől függetlenül, a juh füvet eszik, vizet iszik és bőg, béget és mekeg. A mekegése különösen megható, van benne valami, ami nagy, öregedő lírai tenoristák énekére emlékeztet.

A birka háziállat, nyájakban él, a nyájat az úgynevezett juhászbojtár legelteti, mialatt a juhász alszik, vagy pálinkát iszik. A bekétűrő nyájnak, hogy rendben legelészhessen, feltétlenül szüksége van egy juhászra, aki — mondom — alszik, vagy pálinkázik, — egy bojtárra, olyan hosszú kampósbottal — és egy szamárra. Ha több szamár van, az nem baj.

A STRUCC

A STRUCC a legnagyobb madár. A magassága két méter de ha emelvényre áll, még több. A strucc nyaka hosszú, vékony és kopasz, hasonlít a csúnya, sovány nők nyakához. A strucc szép fehér farktollait eleinte a saját farán, később azonban a nők fején hordja. Vedléskor ugyanis farktollait összegyüjtik a bennszülöttek, elviszik a kikötőbe s ott az európaiakkal késért, tűért, üveggyöngyért, mogyorótörőért, nyakkendőcsíptetőért, dugóhúzóért, műtyúkszemért, csipeszért, koporsószögért, másodpercmutatóért elcserélik.

A struccmadárnak füle nincs, lábából ellenben kocsonyát főznek, a húsát viszont kiköpik. A strucc oly nagy és erős, hogy még hátaslónak is használják, amit persze ki nem állhat. Nyeríteni ilyenkor sem tud. Kedvenc tulajdonsága a struccolás, amit úgy csinál, hogy bedugja fejét a homokba és nem törődik semmivel.

A strucc tápláléka fű és minden a világon. Néha még a kavicsot is lenyeli. Üvegcserepeket azonban csak cirkuszi mutatványok alkalmával eszik, akkor sem ő, hanem az úgynevezett strucc-gyomrú férfiú, az előadás főattrakciója.

Volt a párisi állatkertben egy strucc, azt halála után felboncolták és a gyomrában gombokat, több tollkést, — egyet kinyitva! — s egy egész női napernyőt találtak. Ez a strucc egyébként százhuszonhét évet élt egészségben, meghalt gyomorrontásban.

A strucc tojása olyan nagy, mint egy vízfejű gyereknek a feje. Másfél kilót is nyom, ha nem nyomják. De ha nyomják, akkor még többet is nyom. Azonban, ha nagyon nyomják, eltörik, — némelyek szerint csakis ezért nevezhető tojásnak.

Egy ilyen tojásból kel ki a strucc, mely amikor kikel, még egészen kicsiny, azután megnő és csakis akkor illik rá mindaz, amit elmondtam. Miután pedig minden ráillett, hivatását betöltvén, elhalálozik.

A BOGÁR

A BOGÁR a földön mászik. De akár mászik, akár nem, mindenesetre három főrészből áll, úgymint: a fej, a tor és a potroh. Szervezetileg tehát sokkal fejlettebb, mint az ember, amelynek csak egy főrésze van, úgymint: a has. Némely embernek a hasa helyett szintén potroha van, az ilyent méltán nevezik aztán csúnyabogárnak.

A bogár bogarakkal táplálkozik. A nagy bogár megeszi a középszerű bogarat, a középszerű bogár a kis bogarat, a kis bogár a legkisebb bogarat. A legkisebb bogárnak pechje van.

Sokféle bogár van, ilyenek: a cserebogár, svábbogár, kőrisbogár, cincér, szarvasbogár, vízicsibor, katicabogár és még igen sok. Viszont a bogár a fejben egész más kategóriába tartozik. A számos bogáron kívül azután még van vagy ezerkilencszázmilliófféle bogár, persze mindegyikből csak egy-egy, amennyiben a földön ezerkilencszázmillió ember él s mindegyiknek van egy-egy bogara.

Némelyik bogár a napot kedveli és a száraz helyeket, másik a sötétséget és a nedves földet, odukat, pincét s nyirkos helyeket. A pincebogár és a városi szegényember közt eleinte némely tudósok hasonlatosságot véltek fennforogni, később azonban más tudósok kimutatták, hogy ez a hasonlatosság nem forog fenn, mert ellenkezőleg, a két brans között jelentékeny különbség van: a pincebogár szívesen lakik a pincében, a városi szegényember pedig, ha nem is szívtelenül, de legalább is a legnagyobbfokú muszáj következtében.

Vannak bogarak, amelyek a szabad természetet s a falusi élet nyugodt örömeit szeretik, ezek az erdőben és a mezőkön élnek. Vannak viszont kultúrbogarak, amelyek a nagyvárosi élet pazar pompáját kedvelik, mint a konyhasváb, rusznyi, poloska és egyebek, ezek a nagy bérpalotákban élnek s mint kultúrlények, régen levetették falusi rokonaik nyers és vad tulajdonságait, már nem élnek más bogarakkal — szóval, nem emberevő vadak —, hanem kedvenc

táplálékuk a rovarpor. A jószívű városi emberek el-is látják őket naponta friss, illatos, zöld és sárga rovarporral s így bőségesen táplálkozhatnak. Ahol persze nem hintik tele a lakást és mellékhelyiségeit rovarporral, ott eleinte éheznek a szegény bogarak, később pedig kitör bennük az atavizmus és megeszik egymást.

A TEVE

A TEVE a sivatag hajója. Ebből az következik, hogy a sivatag a teve tengere, sőt, hogy a hajó a tenger tevéje.

A teve igen egyszerűen és olcsón táplálkozik, beéri bogáncskóróval is, — sok finnyás ember példát vehetne tőle.

A tevét az arabok teherhordásra használják. Különféle nagyságú terheket raknak rá, persze, ő leginkább szereti az egészen pici terheket. Tehernélküli teve valószínűleg nincs is, mert a teve — a tudósok véleménye szerint — már teherrel és a hátán egy kis arab gyerekkel jön a világra s amint nő, vele együtt nő néhány dekányi terhe több mázsássá, valamint a kis arab csemete felnőtt szakállas-bajszos tevelovassá. Az állatkertekben ugyan látni csupasz tevéket is, ezekről a tehert és az arabot leamputálták.

A teve teherbíróképességén felül még azért is alkalmas arra hogy a sivatag hajója legyen, mert igen gyorsan jár. Persze, több teve is csak olyan gyorsan jár, mint egy, — ezért mozgástani szempontból érthetetlen, hogy a sivatagi kereskedők, miért alakulnak karavánná.

Mindazonáltal angol bőrkarosszékben sokkal kényelmesebb ülni, mint teveháton. Egypupú tevén ülni úgy, hogy az ember a púpnak a csúcsán ül, nem is jó, az ember könnyen elvesztheti az egyensúlyát, különösen, ha részeg.

Van egypupú és van kétpupú teve, de mivel a fák nem nőnek az égig, ezért három-, négy-, öt-, hat- és többpupú teve már nincsen. Az a teve, amelyiknek nincs púpja, nyomorék, ezt a társai épp úgy csúfolják, mint az emberek a púpos embert.

A teve szőrét nyírják és szövetet készítenek belőle, a szövetből ruhát, a ruhát az arab felölti s mivel az arabot a teve hordja, tehát a teve a saját lenyírt szőrét újból hordja, szóval, mindent a teve hord, ő az igazi teherhordó.

A KENGURU

AZ ASSZONY, akinek egyelőre egy csöppet sem szilfidi, alakja azt mutatja, hogy néhány hét mulva gyermeke születik, még korántsem *fiahordó*, már csak azért sem, mert hátha leánya születik majd. A kereskedő, aki nagy bőrtárcában hordja a kabátja belső zsebében, tehát a keblén, sőt, mivel a hasa a nyakáig ér, a hasán, az ezreseket, még nem *erszényes állat*, sőt nem is fiahordó. Hindenburg, aki a világháború folyamán gyakran kijelentette, hogy „győzni fogunk, mert győznünk kell" még nem *ősállat*, csak egy nagy szamár. Ellenben fiahordó, erszényes állat, sőt ősállat a kenguru. Mégpedig nem azért fiahordó, mert lyuk van a hasán, nem is azért erszényes állat, mert a mellső lábai rövidek, a hátsók pedig legalább háromszor olyan hosszúak, mint az elsők, és nem azért ősállat, mert lehetőleg még Ludendorffnál is butább, hanem, mert a hasán erszénynek nevezhető bőrtarisznyája van, amelyben fiait születésük után jóideig oly szeretettel hordja, mint a kereskedő az ezreseit és mert a ma élő állatfajták közül a legrégebbiekhez tartozik a kazuárral s a csőrös emlőssel együtt; régebbiek ezek, mint azok, akik tizenöt nemzedékre vezetik vissza őseiket.

A kenguru, melynek többes száma Sipulusz szerint: kendtek gurulnak, Ausztráliában él, mindenesetre jobban, mint mi, szegény, üreserszényű és fiainkat nemcsak nem hordó, hanem még eltartani, sem tudó pestiek. Más földrészen nem is fordul elő, amennyiben pedig mégis előfordulna, hát eltévedt.

A kenguru feje hasonlatos a nyúléhoz, persze, jóval nagyobb, az egész alakja hallatlanul groteszk, groteszkebb a kis Rotténál is. Járni tulajdonképpen nem is tud, hátsó lábaival ugrál, úgy szökdel, mint a veréb. Ezzel a szökdeléssel persze nem tud oly gyorsan haladni mint a keleti expressz, de mégis gyorsabb a Rákóczi-úton elakadt s húszával egysorban álló villamosnál.

A kenguru növényi eledellel táplálkozik és rá vizet iszik. Semmi különös szokása nincsen, nem káros és nem hasznos, párosával vagy kis csapatokban él. Sok öröme nincsen, nem úgy, mint a tigrisnek amely kedvére kikegyetlenkedheti magát, ami — miként az emberek példája mutatja — hozzátartozik az élet gyönyöreihez, sem úgy mint a kőszáli sasnak, amely nagy vidékeket beszállva, ha moziba nem is járhat s a „természetből" jelzésű filmeket meg nem nézheti, azért aránylag elég tűrhető panorámákban gyönyörködhetik, — mégis csak úgy eléldegél a jámbor kenguru, apró kis örömek közt, mint egy csekély nyugdíjára támaszkodó jobbfajta tisztviselő, persze azzal a különbséggel, hogy a kenguru két hátsó lábának alszárán állva, inkább csak erős farkára támaszkodik, ha nem is azért, hogy életét tengesse, hanem csupán azért, hogy el ne dűljön.

A szerény körülmények közt szerény életet élő kengurunak csupán vágyai vannak a nagyobbstílű életre; egyszer egy kenguru például, mivel neki teli erszénye volt, magát gazdag embernek képzelte s odament egy másik kenguruhoz és így szólt hozzá, erszényéből egyik kölykét előhúzva:

— Kérem, váltsa föl ezt a fiúkengurut két leánykengurura.

A POLOSKA

VANNAK háziállatok, mint például a ló, szarvasmarha, kutya, macska és a jámbor ember — és vannak vadállatok, mint az oroszlán, tigris, jaguár, február és a gonosz ember. A poloska nem háziállat, habár benne lakik a házunkban (nálunk nem, csak a szomszédoknál), mert csíp. Viszont, ha csíp is, azért még nem vadállat, mert nem erdőben lakik. Legcélszerűbb tehát a poloskát az ágyiállatok közé sorozni.

A poloska kicsiny állat, akkora, mint egy gyöngyszem, vagy egy vércsepp, vagy egy lencse. A színe rozsdavörös, a szaga büdös. És ez mind igen bölcs rendelkezése a természetnek, mert így még csak ki lehet bírni azt a pár ezer poloskát, ami egy jólnevelt pesti hálószobában van, de képzeljük el, milyen rettenetes lenne, ha a poloska akkora lenne, mint egy patkány, égszínkék színe lenne és olyan szaga lenne, mint a gyöngyvirágnak. Ugyebár, még sokkal undorítóbb lenne. Na hát ezért mondom én mindig, hogy a természet igen bölcsen van berendezve és azt nem lehet csak úgy meggondolatlanul kritizálni. Még azt sem lehet mondani, hogy jobb lenne, ha poloska egyáltalában nem lenne, mert baj ugyan, hogy nálunk van, de mind tiszta haszon, hogy a Kohnéknál is van, meg a Koplalaghyéknál is. A poloska neve szláv eredetű szó, a szlávoknál úgy hangzik, hogy: ploska. A poloska példa arra, hogy őseink a kultúrát az európaiaktól vették át. A poloskára vonatkozólag ez az átvitel valószínűleg úgy történt, hogy őseink, mint nomád nép, fölös számú tetvekkel rendelkeztek, mikor azonban letelepedtek, tetveiket becserélték a szlávokkal poloskára; a ravasz szlávok persze csaltak, mert igen sok poloskát megtartottak maguknak. A poloska igazi kultúrféreg, vadembereknél és félvad nomádoknál nem fordul elő, falun, sőt vidéken is ritka, ezért, véleményem szerint, valamely nép kultúrájának igazi fokmérője poloskáinak a száma.

A poloska a városi lakásokban, az ágydeszkák és a falak repedéseiben sunyít, éjjel, mihelyt eloltják a lámpát, elkezd a falon korzózni. Korzózik, korzózik, korzóznak, korzóznak, csakhamar ezren korzóznak a falon s aztán körülményes utakon bemásznak az ágyba, rámásznak az alvó emberre, kis szívócsövecskéjükkel lyukat ütnek a bőrébe s elkezdik a vérét szívni.

Amikor jóllakott a poloska, kihúzza szívókáját a pali bőréből, megtörüli és zsebreteszi — s vesd el magad, elkezd őrülten menekülni. A sértett áldozat egy darabig még nyugodtan alszik, de mire a poloska az ágyról elmászik a „Petőfi halála" alá, akkorra elkezd ám a csípés helye fájni s az áldozat mozog, fölébred, kigyújt és megvakarja a tett színhelyét. Majd éktelen sziszegéssel, káromkodással keresi az átkozott merénylőt. A tettes poloska a legnagyobb nyugalommal hallgat, tudja, hogy őt már baj nem érheti s az egész szítkozódást nem is érti, mert hiszen a sérült nem őt szídja, hanem az anyját.

A ZSIRÁF

A ZSIRÁF a legmagasabb szárazföldi állat. Különösen azért magas, mert a nyaka rettentően hosszú. Hogyha a zsiráf gallért hordana, csak a puceráj annyiba kerülne neki, mint más állatnak a teljes ellátás fűtéssel és világítással.

A zsiráf Afrikában él, tehát mindnyájunk sárga irígységének méltó tárgya. Hozzá még gondtalanul él, mert lakása a szabad természet, tápláléka a magas fák levele, villamoson nem kell járnia, újságot nem muszáj olvasnia, kultúrigényei nincsenek.

Külalakja ez óriási állatnak meglehetősen groteszk. Nemcsak a nyaka hosszabb vagy ötszörte a kelleténél, hanem az első lábai is jóval hosszabbak a hátsóknál, miáltal a háta nyaktól lefelé erősen lejtős, tehát lovaglásra, különösen, ha szappannal bekenik, használhatatlan. A zsiráf színe sárga, nem citromszínű, hanem inkább villamossárga; ez persze csupán az alapszíne, ezt az alapszínt fekete foltok tarkítják; ezek a foltok persze a zsiráfot egyáltalában nem zsenírozzák, neki is az a nézete, mint mindnyájunknak elemiiskolás korunk óta: ha foltos is a ruha, az nem szégyen, csak rongyos ne legyen. Különben ezeknek a foltoknak köszöni a zsiráf igazi magyar nevét, azt, hogy: foltos nyakorján. A foltoknak meg a hosszú nyakának. Ez a „foltos nyakorján" meghatóan szép kifejezés, ezt mostanában különösen meg kell becsülnünk, sőt terjesztenünk és tovább fejlesztenünk is ajánlatos, különben egy-két évtized óta van már párja is, a: miniszteri díjtalan, mégis foltos segéd gyakorján.

Darwin és Lamarck tanító urak törvényei alapján, tehát egyrészt a természetes kiválasztódás, másrészt a környezethez való alkalmazkodás alapján a zsiráfnak azért van olyan hosszú vékony nyaka, mert magas fák leveleivel táplálkozik. Ezt a tételt nem akarom bővebben magyarázni, de ha igazságnak el is fogadom, még mindig tanácstalanul állok azzal a kérdéssel szemben, hogy falumbeli

ismerősömnek, a boltosnak miért van olyan hosszú vékony nyaka. Hopp, megvan! Tudom már. Neki is bizonyára a környezethez való alkalmazkodás miatt van hosszú vékony nyaka, mert falumbeli többi ismerősömnek, néhány kálvinista magyar földmíves embernek meg rövid vastag nyakuk van, ezekről pedig biztosan tudom, hogy éppen azért vastagnyakúak, mert a környezethez nem alkalmazkodnak.

A zsiráfok különben igen békés állatok, egymást nem bántják, nem háborúskodnak, nem irígykednek, nem versenyeznek, csupán az az egy illetlen tulajdonságuk van, hogyha a fenevadak, pl. oroszlán, leopárd, megtámadják őket s karmaikat és fogaikat a hátukba és nyakukba vágva marcangolni kezdik, kétségbeesetten ordítanak, miáltal az afrikai mezők és erdők csendjét fölverik s megzavarják a többi fenevad, oroszlán és leopárd nyugalmát; e szegény fenevadak bosszúsága ilyenkor legalább is kétszeres, mert a neveletlen zsiráf kétségbeesett ordítása egyrészt a dobhártyájuknak kellemetlen, másrészt bosszantja őket az, hogy nem éppen ők tépik és marcangolják a zsiráfot, pedig ők is szeretnék.

A FÓKA

A FÓKA a vízben úszik. Persze nem minden vízben található, hanem a földgömb sarkai körül, a jeges tengerekben; ott is úgy, hogy aki keresi, az beugrik a vízbe, lebukik és addig tapogatódzik, amíg meg nem leli. Persze, ha a fóka éppen a víz felszínén úszkál, akkor nem muszáj beleugrani miatta a vízbe.

A fóka rendkívül kecses állat, az alakja éppen olyan, mint a szőnyegé, amikor összegöngyölgetik, benaftalinozzák és spárgával átkötik, hogy elhelyezzék az ágy alá. Persze mégis van különbség a fóka és az összegöngyölgetett szőnyeg között, egyrészt az, hogy a fóka nincsen benaftalinozva, sem spárgával átkötve, másrészt a szőnyegnek nincsenek úszóhártyával ellátott korcs mellső lábai, amik viszont a fókának vannak. Emiatt a különbség miatt van, hogy az összegöngyölgetett szőnyeg nem tud a vízben úszni, viszont a fókát, ha betennék is az ágy alá, nem ennék meg a molyok.

A fóka a jeges tengerekben úszkál és halakkal táplálkozik. A halakat nyersen, tartár- és egyéb mártások nélkül eszi meg, tehát nem gourmand, ellenkezően, józan állat.

Ott, ahol a fókák élnek és úszkálnak, rendes fehér emberek már nem igen laknak, hanem sarkvidékiek, úgynevezett eszkimók. Ezek táplálkozási célból vadásszák a fókát, a fókáknak ez persze nem tetszik, de annál jobban tetszik a halaknak, amelyekre viszont a fókák vadásznak táplálkozási célból s ez nekik tetszik. A fókavadászás úgy történik, hogy három eszkimó beleül egy rozoga csónakba, az egyik evez, a másik kormányoz, a harmadik meg egy hosszú kötél végére erősített szigonyt tart a kezében. A csónakkal odaúsztatnak, ahol a fókák lubickolnak; amikor közelükbe érnek, akkor a kormányzó eszkimó ráordít a szigonyosra, hogy: ne tátsd hát a szádat, te marha! — mire az beledobja a szigonyt a vízbe, a fóka mellé. Ekkor a fókák odaúsznak a csónakhoz, rákapaszkod-

nak és kíváncsian bele akarnak lesni, hogy nincsen-e benne hal. Mivel nem tudnak belelátni, hát fölborítják. Az eszkimók a vízbe potyognak, egyikük belefúl, a másik kettő ráúszik egy jégtáblára s ott vár a mentőexpedícióra. A mentőexpedíció sokáig jön, addig az eszkimók, hogy éhen ne haljanak, nekimennek a fókáknak s egyet közülük bicskával leölnek. Ez a vadászzsákmány. A vízbefúltra azt mondják: úgy kell neki, miért nem vigyázott.

Nálunk csak elvétve az állatkertekben látható a fóka. Azok, akik a strandfürdőkön és homoknak nevezett sárban heverésznek, csak úgy néznek ki, mint a fókák, de tulajdonképpen szerény pesti bennszülöttek. Azért, ha pesti bennszülöttek is, annyiban mégis eszkimók, hogy nagyon is érzik, hogy: kevés a fóka. Fóka hiányában szeretnék is egymásba döfni szigonyaikat és szeretnék egymást megenni, de ezt a törvény, a rendeletek és az erkölcs tiltják, nagyon nehéz és körülményes dolog ez, s ezért aránylag elég ritkán is fordul elő.

A MAJOM

A MAJMOK hazája Afrika, India, Dél-Amerika s a Kossuth Lajos-utca.

A majmot azért nevezik majomnak, mert az embert utánozza, majmolja. A majom az ember arcjátékát és mozdulatait majmolja. Némelyik majom azonban a majmolásban odáig megy, hogy az embert mindenben majmolja: ágyban fekszik, reggel mosdik és fésülködik, ruhát vesz magára, sétál, kávéházban reggelizik, újságot olvas, azután hivatalba megy; sok pénzt keres és felesége is van. Sőt az ilyen majmoknak szokott a legszebb feleségük lenni. Persze a majom csak ilyen ártatlan külsőségekben tudja az embert utánozni, a nagy emberi tulajdonságokban ezt meg sem kísérli, tudja, hogy vállalkozása reménytelen lenne, mert hol van az a majom, amelyik például olyan buta tudna lenni, mint egy jövendölő hadvezér — és hol van az a majom, amelyik oly gonosz tudna lenni, mint egy kapitalista. Sőt még Heltai Jenőt sem majom utánozza, hanem Gosztonyi Ádám.

A majmok erdőben laknak, mint a harkályok és gyümölcsöt esznek, mint a sárgarigók, a víz alatt nem úsznak, mint a gólyák és nem röpülnek a levegőben mint a vízilovak. Vannak kisebb és nagyobb majmok; nagyobb majmok részint azok, amelyeknek nagyobb a testük, mint a kisebb majmoké, részint pedig azok, amelyek túltesznek a kisebb majmokon.

Az állatkertekben, külföldi honosságuk miatt internált majmok ketrecekben tartózkodnak, melyeket részükre a lakáshivatal utalt ki. Ezeknek az állatkerti majmoknak kedvenc szórakozása, hogy megnézik az embereket és mulatnak furcsa mókáikon. Ez úgy történik, hogy az állatkerti igazgatóság nagy plakátokon utasítja a polgárokat az állatkertben való megjelenésre, azok meg is jelennek s ott kisebb csoportokban a majomketrecek elé dirigálják őket,

ahol sorban felállanak és a majmok nézik őket; a polgárok a majmok szórakoztatására különféle produkciókat végeznek: meresztik a szemüket, nyitvatartják a szájukat, nevetnek, káromkodnak, taszigálják egymást, zsebtükröt vesznek elő s azt mutogatják a majmoknak, a nők arcát megcsípik, a gyerekeiket megpofozzák, ha bőgnek, csitítják stb., stb., ha elvégezték kötelességüket, hazamennek. Ilyenkor a gorilla kinyitja ketrecének ajtaját, pipára gyújt. elsétál a hüllőkhöz és az óriáskígyót rácsavarja a vízvezetékre, elkezdi vele öntözni a kertet, füvet és virágokat, meg a kertészleányokat, a leányok sikongva versenyt futnak előle a kisebb állatokkal és madarakkal, lúddal, tyúkkal, kutyával, különösen a vízimadarak menekülnek eszeveszetten, mert azok a vizet őrülten útálják, kivéve az állhatatosan egylábon álló gémeket és gólyákat, mert azok viszont gipszből vannak.

A SZÚNYOG

A SZÚNYOG a falusi élet gyönyöreihez tartozik, ezért rokona a légynek, a varangynak, darázsnak, hangyának, harapós kutyának és a döglött macskának. Sőt ugyanez alapon távoli atyafiságban áll a százlábúval is. Tehát a szúnyog azok közé az állatok közé tartozik, amelyek a városi ember számára oly élvezetessé teszik a falusi nyarat. Mert míg kora reggel, mihelyt a nap betekint az alacsony, nedves, vályogfalú és pókhálós falusi szobába, már amennyire annak eblyuknagyságú ablakán egyáltalán betekinthet, a legyek kezdenek mászkálni a városi ember orrán, szemehéján és szájaszélén és amig napközben a darazsak csipkedik meg a kertben, amelynek beléndekszagú illatába okvetlenül beleharsog valamely a közelben rothadó döglöttmacska szaga, addig estefelé, mikor nevezett városi a ház előtt ülve ki szeretné pihenni a nap gyönyöreit, a talpa alatt varangy vartyog, a füle tövébe pedig szúnyog muzsikál. A szúnyog tehát estefelé jön elő, ő a nap gyönyöreinek, porának, sarának, kukacoszöld gyümölcseinek és kutyaugatásainak a befejezése és betetőzése. Betetőzése, mert valamennyi többinél nagyobb gyönyör; gyönyörűen muzsikál és jól csíp. A szúnyog az ember fülébe muzsikál, de a nyakát csípi meg. Amelyik nem a nyakát csípi meg, az a kezefejét csípi meg. Mivel azonban több szúnyog muzsikál az ember fületövébe s ezek közül csak néhány csípi meg a nyakát, természetes, hogy a kezefejét sem egy csípi meg, hanem több. Tehát egyik a nyakát, másik a kezefejét, harmadik a homlokát, negyedik a képét csípi meg, amikor is *egyik*, *másik*, *harmadik* és *negyedik* alatt nem egyes szúnyogokat, hanem csapatokat kell érteni. Ez összesen körülbelül néhány ezer csípést tesz ki, azaz a szúnyogok a városi embert nyaralás ürügye alatt esténként szitává csípik. Ez ellen a ravasz városi ember úgy védekezik, hogy rágyújt egy pipa kapadohányra, hogy a szúnyogokat odább undorítsa. Néhány szippantás

meg is hozza a kellő eredményt, mert a városi ember elszédül, feláll és miután lehajolni elfelejt, fejét beleütve az ajtófélfába, beszédül a házba és belefekszik ágyába. Az ágyban gondosan megvakargatja szép sorjában a csípéseket, sőt a koponyacsontját véresre vakarja. Ezalatt az ágyában egér rágcsál, az ágya alatt béka brekeg, nyakán pók mászik, a falon pedig százlábú mászik, a beléndekszag pedig a nyitott ablakon keresztül akar hozzá éjszakára bemászni, de nem tud, mert egyrészt oly kicsiny az ablak, hogy nem fér be rajta, másrészt pedig, miként a várból kirohanó őrség visszaveri az ellenséges csapatokat, úgy veri vissza a beléndekszagot a szobából az ablakon át állandóan kifelé rohamozó doh és penészszag, amely a múlt nyártól fogva, amikor is utóljára volt nyitva az ablak felgyülemlett kisgazdáéknál.

Mindettől eltekintve, a szúnyog kecses karcsú állat, a szárnyaival muzsikál, mint a repülőgép a csavarjával s van egy hosszú, vékony szívókája, amelyet tövig döf az áldozata bőrébe s azzal szívja a vérét, sok uzsorás és munkaadó megirígyelhetné. A szúnyog színe, ha éhes, szürkéssárga, evés közben rózsaszínű, jóllakott állapotában pedig bíborvörös. Ekkor azonban az áldozat ráüt a saját fejére s a szúnyog maszattá válik.

A NAGY ÁLLATKERT

A FARKAS

A FARKAS vadállat. Azaz nem is olyan vad. Sőt talán szelídnek is mondható. Legalábbis Einstein relativitáselmélete alapján jó pestiesen azt mondhatjuk, hogy: ahogy vesszük. Mert ha a bárányhoz viszonyítjuk a farkast, vagy a galambhoz, pláne a sült galambhoz, akkor a farkas vad és vérengző és veszedelmes és kegyetlen. De ha a tigrishez viszonyítjuk, akkor meg egészen helyre kis megjárja állat, olyan középvad, illetve félszelíd, egyszóval: mérsékelt. Az emberhez, a természet koronájához (Zürichben nem is jegyzik) viszonyítva pedig a farkas valóságos kis árvácska, ibolya és gyöngyvirág, sőt árvalányhaj, vagy tejbegríz, már a szerint, hogy ki mit szeret. Mert bizonyosra kell vennünk, hogy meghaltak mostanában emberek, akik sokkal jobban szerettek volna egy farkasfalkával találkozni, mint néhány, az ember ábrázatát jogtalanul viselő „felelőtlen egyénnel".

A farkas különben a kutyafélék családjához tartozik, mondhatnám, hogy a farkas egy vad kutya. Táplálékát élőállatok képezik, leginkább szereti a bárányhúst, de megelégszik nyúllal, mókussal, tyúkkal, szamárral is, ha olyan szamár bárányra nem akad, aki éppen hajlandó az ő táplálékát képezni. Ha élőállat nincsen, akkor kínjában a gyökeret, a füvet meg a fa kérgét rágja, de meg nem eszi.

Nagyságára nézve a farkas akkora, mint egy jól megtermett komondor, sőt a színére, élettartamára, táplálkozására és kedvenc szórakozásaira nézve is pont akkora. Aki pedig nem tudja, hogy mi az a komondor s esetleg azt sem tudja, hogy mekkora, hát arra nézve egy felnőtt, tauglich ohne Gebrechen farkas másfél méter.

A farkast a régi magyar nyelv fené-nek, fenevadnak hívta, de mivel a fene szót használni nem fért össze a régi magyarok précieuse-ségével, hát elkezdték farkasnak mondogatni s ez a név

aztán rajta ragadt a szegény ártatlan állaton. Persze ugyanúgy mondogathatták volna fülesnek, szemesnek, vagy fogasnak is, de nyilván elfelejtették.

A farkas színe rozsdavörös, hasonlatos a kétfilléres és a krajcár színéhez, amire öreg emberek, akiknek jó a memóriájuk, még biztosan emlékeznek. Gyöngébbek kedvéért megmagyarázom, hogy a kétfilléres és a krajcár pénz volt, kis kerek, lapos bronzdarabka, őseink két ilyen bronzdarabkát fizettek, ha át akartak menni Pestről Budára a hidon. Ebből is látható, hogy milyen rettenetes életük volt őseinknek. Azóta a világ nagyot fejlődött, az általános emberi boldogság emelkedett, mi már ingyen mehetünk át a hidon.

1920.

A POTYKA VILÁGSZEMLÉLETE

EGY TÁRSASÁGBAN találkoztam a potykával. A mai nehéz időkről volt szó, a nagy drágaságról, a korona romlásáról, Európa gazdasági kríziséről. És arról a csekélységről, hogy nincs mentség, nincs kivezető út.

— Kommunizmus, szociálizmus, semmiféle izmus nem segít rajtunk, állatokon, — magyarázta a potyka. Így pedig csak az tud megélni, akinek vagyona van. A nagytőkések. Azoknak még mindig jól megy. A kisember elpusztúl. A potyka is elpusztúl. Hiába, az a természet rendje, hogy a nagy hal fölfalja a kis halat. Ez így van nálunk halaknál, de így van önöknél, embereknél is, legföljebb nem tudják, nem veszik észre, mert a dolog nem oly egyszerű az önök komplikált társadalmi életében, mint nálunk. Nálunk persze a maga primitívségében s egész brutalitásában érvényesül ez a természeti törvény. Én mint potyka úszkálok a vízben, jön a csuka és fölfal. Ezzel kész. És ez ellen nincs mentség.

— De hát önök elégedettek? Önök, potykák, belenyugodtak a természet kegyetlen rendjébe? — kérdeztem én kíváncsian.

— Dehogy vagyunk elégedettek. Dehogy nyugodtunk bele e kegyetlen rendbe, — felelt a potyka.

— Akkor hát mégis csak törik valamin a fejüket, hogy ez igazságtalanságon változtassanak?

— Persze, hogy törjük. De mi nem eszelünk ki semmiféle rendszert. Mi nagyon jól tudjuk, hogy a lényegen nem változtathatunk. Mi egészen kis praktikus célokra törekszünk, csupán kissé korrigálni akarjuk a nagy törvényt.

— Hogyan?

— Hát kérem, én például egy laboratóriumban dolgozom s azt az élettani és vegytani föladatot akarom megoldani, hogy uszonyainkon rettentő szöges karmok nőjjenek, a testünket bevonó

nyálkás anyagnak pedig valami más, méreggel tetézett összetétele legyen. Ha ezt a föladatot megoldottam, mondhatom, hogy mi potykák, boldogok leszünk. Maradjon a változtathatatlan törvény, hogy a nagy hal fölfalja a kis halat. De viszont kapjon a nagy hal tőlünk olyan gyomormérgezést, hogy abba dögöljön bele.

1920.

ÁLLATKERTI CSENDÉLET

NYILVÁNVALÓ, hogy az állatkerti szórakozás kétoldalú. Az állatok nézegetése közben nemcsak az emberek, hanem az állatok is szórakoznak. Kár, hogy ők kevéssé tudnak érzelmeiknek kifejezést adni s így nem eshetik meg, hogy például a majmok nagyokat kacagjanak az őket bámuló s mindenféle mókákat végző embereken.

Az állatkertben nemcsak az állatokat, hanem az embereket is tanulmányoznunk kell. Meg kell figyelnünk, hogyan viselkednek a különböző ketrecek előtt és ki kell hallgatnunk, hogy mit beszélnek? Hogyan magyarázzák egyszerű falusiak egymásnak a zsiráfot, ezt a valószínűtlen állatot? Mit mond a papa, vagy a mama gyermekének az oroszlánról, a struccról.

De az emberek nemcsak egymás közt, hanem az állatokhoz is szoktak beszélni! Egész hosszú, bár egyoldalú csevegésbe bocsátkoznak velük. Különösen amikor azt látják, hogy egyedül maradtak a kiszemelt áldozattal s alkalmatlan idegen nem hallja a szavaikat.

Hogy mit beszélnek ilyenkor? Hát éppen ez az, amit ügyesen, melléjük sompolyogva ki kell hallgatni. Jómagamnak csak ahhoz volt szerencsém, hogy a kenguru becézésének lehettem fültanúja. Jaj de hercig, milyen aranyos, hogy vagy komám, van-e pénz az erszényedben, mert az enyémben nincs, told ide azt a mulya pofikádat, ne félj, nem eszlek meg, jé, milyen szelíd az édes! — ilyeneket mondottak neki a korláton kívül állók.

Azután, amikor már mindenki elment, odatipegett a kenguruhoz egy öregasszony is, nyúlt feléje a reszkető kezével, hogy elérje és megsímogathassa. És valami kedveset, valami becézőt ő is akart neki mondani. Mondott is, de, sajnálatos természetrajzi tudatlanságában, mivel sejtelme sem volt róla, hogy mi jár a kengurunak, ezt az egy szót sóhajtotta feléje: Cic!

1936.

KÖRINTERJÚ AZ ÁLLATKERTBEN

BEJÁRTAM az Állatkertet és sorra megkérdeztem az állatokat, mit szólnak politikai viszonyainkhoz.

Az oroszlán:

— Az állatok királya vagyok. Tehát nemcsak hogy az uralkodó osztályhoz, hanem egyenesen az uralkodók közé számítom magam. Nagyon meg vagyok mindennel elégedve, csak azt nem értem, hogy miért nem adnak nekem néha emberhúst is. Miért nem ehetem én meg például ezt az őrt itt, aki elvégre is csak egy közönséges szolga. A reakció, úgylátszik, nem tökéletes. Még mindig meg van fertőzve az átkos nyugati demokráciáktól.

A zsiráf (három méter magasról szólt le hozzám):

— Kérem, én oly emelkedett szempontból nézem az életet, hogy ilyen csekélységek, mint reakció és progresszió, nem érdekelnek. Az én világszemléletem még egy polgári íróénál is magasabbrendű, legalább egy méter és harminc centivel, amint láthatja.

A kenguru:

— Nem vagyok megelégedve a viszonyokkal. Már az én erszényem is üres. A múlt hónapban még volt benne egy fiam, de azt is kénytelen voltam azóta apróbb állatokra fölváltani és már azok is elfogytak.

A hiéna:

— Az eleven emberek engem nem érdekelnek, mert én csak a hullákat szeretem. Hullában pedig nincs hiány. Mondhatnám: kevés a hiéna, sok a hulla! Szerintem a világ összes hiénáit ide kellene telepíteni. Mondhatom, napról-napra jobban meg vagyok elégedve.

Az elefánt:

— Én csak a mosatás árát drágállom. Az éghajlat itt rossz, folyton esős idő van és így gyakran van náthám. Most már nézze

meg az orromat és képzelje el, mekkora zsebkendőkre van nekem szükségem, ha náthás vagyok. És így mibe kerül nekem a mosatás.

A szamár:

— Szamár vagyok ugyan, de akkora szamár mégsem vagyok hogy nyilatkozzam. Másnak nem használnék, magamnak pedig bajt szereznék. Én általában megtartom magamnak a véleményemet, csak arról szoktam időnként nyilatkozni, hogy „i" után „á" következik. Ezt pedig még Sztrache ügyész úr sem kifogásolhatja.

1926.

INTERPELLÁCIÓ A SZÚNYOG-ÜGYBEN

T. HÁZ! Azt olvasom a lapokból, hogy a fővárost nagy mértékben ellepték a szúnyograjok. Ezek a kellemetlen rovarok csípéseikkel fájdalmakat okoznak a polgároknak, (proletár nem számít!) de ezen felül még veszedelmesek is, mert állítólag a maláriát terjesztik. De ha nem csípik és nem fertőzik is meg a polgárt, akkor is kellemetlenkednek neki, mert a füle körül röpdösve, szemtelen tolakodással zagyva dallamokat zenélnek a fejébe, holott ő napi munka (munkáltatás, bevételszámolás, szelvénynyírás, házbéremelés, kamatfölvevés stb.) után csöndre és nyugalomra vágyik. Kérdem a t. belügyminiszter urat, van-e tudomása a nagyfokú szúnyogveszedelemről. Ha van, megtette-e ellene a kellő óvintézkedéseket. És hajlandó-e megállapítani, mely hatósági közegek hibájából történt, hogy a szúnyogok ily veszedelmesen léphettek föl? Honnan jöttek, kérdem, ezek a szúnyogok? Mivel eddig szeretett hazánkban (fölkiáltások a jobboldalon: „Éljen!") szóval szeretett hazánkban nem voltak ekkora tömegekben észlelhetők, csakis külföldről jöhettek. De ha külföldről jöttek, van-e útlevelük? El vannak-e látva szabályszerű vízummal? Kitől kaptak beutazási engedélyt? Ha kaptak beutazási engedélyt, micsoda itt tartózkodási célt jelöltek meg, mivel szándékoznak foglalkozni? Mert hiszen olyan élőlényekre, akik a mások vérét szívják, itt nincs szükség. Úgy látszik, hogy ezek a szúnyogok tulajdonképpen vándorzenészek. De van-e tudomása a t. közoktatásügyi miniszter úrnak arról, hogy csakis idegen nótákat muzsikálnak? Hogy műsorukba szeretett népdalaink közül egyet sem vettek föl. De tovább megyek, t. Ház! és kérdem, milyen alapon jelennek meg e rovarok csapatosan? Miért engedélyezi a rendőrség a gyülekezéseiket? És ha engedély nélkül gyülekeztek, miért nem oszlatják fel őket? Azt mondják a természetrajztanárok, hogy a szúnyogoknak a szívókájuk a fegyverük.

De hát van-e fegyverviselési engedélyük? Szerintem, t. Ház, nagyon is félő, hogy ezek a szúnyogok itt destruktív munkát végeznek, legalább is abból a tényből, hogy jómódú, derék polgárokat is megcsípnek, azt kell megállapítanom, hogy egyáltalában nincsenek hazafias szellemtől áthatva.

Így állván a dolog, fölkérem a belügyminiszter urat, hogy a rendőrséggel és csendőrséggel mielőbb fogassa össze az összes szúnyogokat és toloncoltassa ki őket az ország területéről.

1926.

MADARAT TARTUNK

MIVEL GYEREKÜNK nincs, persze, hogy azt mondja a feleségem:

— Kéne nekünk egy kis kutya.

Ez ebéd közben történt, még csak a levesnél tartottunk.

— Kutya nem kell! — tiltakoztam s hogy nyomatékot adjak szavaimnak, letettem a kanalat.

— Egy kutyus, — így mondta most már a feleségem, hogy valamiképpen enyhítse szigorúságomat. Ha kutya nem is kell, kutyus talán kell.

Csakugyan megenyhültem s bár újra tiltakoztam a kutya ellen, most már megadtam az indokolást is:

— A kutya megdöglik szopornyicában. Aztán lesz sírás és rívás és kutya nem lesz.

Még a leves befejezése előtt kiegészítettem tiltakozásomat:

— Sem macska. Sem majom, sem sün.

Feleségem hallgatott és szomorú lett. Mentegetőzni kezdtem:

— A macskát nem szeretem. A majommal sok baj van, a sün miatt meg kinevetnének az ismerőseink.

— Jól van, — sóhajtotta a feleségem.

Megsajnáltam szegényt.

— Talán valami madarat tarthatnánk.

— Kanárit?

— Kanárit nem, mert az éktelenül csiripel.

— És azt te nem szereted?

— Szeretni szeretem, csak nem bírom. Tudniillik azt nem bírom benne, hogy ezt a csiripelést dalnak nevezik. Hogy azt mondják: a kanári dalol. Az embereknek ezt az őrült felfogását a dalról, ezt nem bírom. Különben a kanárit is, a csiripelését is szeretem. Valami más madarat mondj!

— Papagájt?

— Papagájt nem. Attól papagájkórt kaphatunk.

— Hát mit tartsunk?

— Magam sem tudom. Szeretem a madarakat, de éppen mert szeretem őket, semmi gyönyörűségem sem telne benne, hogy egy ártatlan kis madár itt az orrom előtt raboskodjon egy szűk kis kalitkában.

— Szóval madarat sem akarsz?

— De akarok. Csak azt nem tudom még, milyen madarat akarjak. Nem bánnám például, ha volna egy szarkánk.

— A szarka, az csíp. És folyton friss húst kell neki adni.

— Hát talán egy holló.

— Annak még több húst kell adni. És a hollót meg én nem szeretem.

— Miért nem szereted? Tudod te, milyen szép madár egy szénfekete nagy holló?

— Éppen azért nem szeretem, mert fekete. Szomorú leszek, ha ránézek. Fekete a gyász színe.

— Jó. Én is elfogadom a te szempontjaidat. Milyen madár van még?

— Túzok.

— Túzokot akarsz te tartani?

— Most nem a tartásra gondoltam, hanem csak arra feleltem, amit kérdeztél, hogy milyen madár van még?

— Galambot!

— Ah, a galambot únom. Szürke és búg. Hanem jó lenne egy hattyú.

— Hol akarod te egy lakásban tartani a hattyút? Hogy képzelsz ilyent? Talán a fürdőszobában, a kádban?

— Nekem magyarázol? Tudom én, hogy hattyút nem lehet lakásban tartani.

— De hát mégis mi legyen az a madár? — kiáltottam fel.

Feleségem gondolkodott, de nem szólt. Több madár nyilván nem jutott eszébe. Lehet, hogy a szúnyogra gondolt, de azt már nem merte mondani.

Nekem ellenben eszembe jutott egy tyúk. Egy egészen kedves, mulatságos tyúk. Anyámé volt. Ajándékba kaptuk, de mivel aznap éppen tyúkot ettünk, anyám nem vágta le, hanem csak úgy otthagyta a konyhában. Hadd éljen még néhány napig, gondolta. Ebből aztán az lett, hogy megkedvelte a tyúkot s az két esztendeig élt nálunk. Mondhatom, igen érdekes állat volt. Például lekváros palacsintát evett ebédre. És sok mindenféle mókát művelt.

Éppen befejeztük a levest. Marhahús volt, tormával.

— Tudod mit? — mondtam a feleségemnek. — Végy egy tyúkot!

És kíváncsian néztem rá, nem nevet-e ki. Ő helybenhagyólag hallgatott.

Másnap ebédnél — éppen a húsnál tartottunk — megkérdeztem.

— Na, mi van a tyúkkal?

Feleségem csodálkozva nézett rám:

— Hát most eszed! Na de ilyet! Már a tyúkcombot sem ismered meg? Tőled, amilyen taplónyelvű vagy, kitelik, hogy azt hiszed, hurka.

1932.

TAVASZI KISKÁTÉ

HÁNY évszak van?

— Azelőtt négy évszak volt: tavasz, nyár, ősz és tél. De a keresztény nemzeti kurzus óta mintha az időjárás is megőrült volna, csupán kettő van: egy hosszú, borús, lucskos hideg és egy rövid, szeles, borús, lucskos meleg.

Mi hát eszerint a tavasz?

— Eszerint a tavasz az a néhány nap, esetleg 1—2 hét, ami mégis így tél után és nyár előtt egy kicsit derűs és langyos, amikor már a madarak is csiripelik, hogy például Bethlennek halavány sejtelme sem volt róla, Teleki Pál pedig csakis lebeszélte az illetőt, továbbá amikor a fák rügyeznek, a kormány tagjai pedig minden komoly kérdésben ürügyeznek.

Mik nyílnak ki tavasszal?

— A virágok. A kijárók előtt bizonyos ajtók. A bicska a zsebemben.

Mik nem nyílnak ki tavasszal?

— A börtönök ajtajai. A gazdagok pénztárcái. Öreg politikai ökrök szeme és esze.

Hová utaznak tavasszal a gazdagok?

— A gazdagok tavasszal Olaszországba utaznak, esetleg Párisba vagy a Rivierára; ezek mind nagyon szép helyek, bár azáltal, hogy a pesti gazdagok odautaznak, kissé megrondulnak.

Hová szeretnének utazni tavasszal a szegények?

— Akárhová, akár Afganisztánba vagy Haiti szigetére, mindegy.

Miért jönnek meg tavasszal a fecskék és a gólyák?

— Szerintem tisztán azért, mert nem olvasnak lapokat s így nincs szegényeknek semmi világpolitikai tájékozottságuk.

Mi az a tavaszi szántás?

— Tavaszi szántás a sorsnak az a művelete, amellyel a proletár arcára és homlokára a nyáriak, ősziek és téliek mellé újabb tavaszi barázdákat szánt.

Mi az a barázdabillegető?

— Az egy légy, amely rászáll a proletár homlokának egyik barázdájára s ott magát addig illegeti-billegeti, amig a proletár öklével a homlokára csap. Sajnos, ha helyzetét elgondolja, ezt mindig megteheti ilyen barázdabillegető nélkül is.

1926.

A TAVASZRÓL IS KIDERÜL AZ IGAZSÁG

MÁR közeledik a tavasz. Nem éppen gyorsan, hanem szép lassan, olyan lassan, mint például a frankügy végső következményei.

Itt-ott már egy kis előízelítőt is kapunk belőle, úgy déli 12 óra tájban. Ebben az időben már föltűnik az égen a nap sárga gömbje és szépen süt az emberekre, de csak azokra, akiknek pénzük van. Akiknek nincsen pénzük, azok továbbra is árnyékban és téli borúban ténfereghetnek.

Most már majd lassanként elmúlik a hideg és nemsokára benn a szobában és künn az utcán kellemes meleg lesz. De csak azoknak, akiknek pénzük van, mert akiknek nincsen pénzük, azok továbbra is fáznak, dideregnek, reszket a csontjuk is és vacog a foguk. Mondjuk már, hogy augusztusban nem éppen a hidegtől reszket a csontjuk és vacog a foguk. De reszket és vacog, az tagadhatatlan tény, az meg már aztán tökéletesen mindegy, hogy mitől reszket az ember csontja és vacog a foga, ha egyszer reszket és vacog.

Tavasszal a madarak vígan csicseregnek. De csak azoknak, akiknek pénzük van. Mert ki az a link ember, aki azt meri mondani, hogy annak, akinek egy ficcse sincs a zsebében s napok óta éhezik, hogy annak a madarak vígan csicseregnek? Annak még a madárcsicsergés is fáj, mintha az ég egy nagy üvegbúra lenne s valaki egy késsel kaparná az üvegbúrát s az adná azt a szörnyű fülsértő hangot, amit köznyelven madárcsicsergésnek neveznek és amit a „költő" nem röstel a „madarak víg danájának" mondani.

Tavasszal rügyeznek a fák, nyílnak az ibolyák és kinyílnak az orgonák. De csak annak, akinek pénze van. Mert akinek nincsen pénze, az fáradt tekintetét a földön vonszolja és sarat lát folyton, de nem ám zöld rügyeket. Az orgona pedig az ő számára hiába nyílik, mert ha hozzányúl egyhez, jön a kert őre és botjával végigsuhint a hátán.

Tavasszal új erőre ébred a szerelem. No de azt azután igazán fölösleges lenne magyarázni, hogy csak annak a számára, akinek pénze van. Szerelem és pénz a mai világban: két egymástól elválaszthatatlan atyafi gyermek (vagy már nem is tudom, hogy hogyan mondjam). Mert hát megnősülhet például az, akinek nincs lakása? Aki nem tudja eltartani a nőt? Hát nem úgy van-e, hogy a nő a vezérigazgatóra somolyog, akár tél van, akár tavasz — és akinek nincs dohánya, az mehet a „sóhivatalba"?

Tavasszal kék az ég. De csak annak, akinek pénze van, mert annak, akinek nincs pénze, szerintem, még tavasszal is fekete az ég, gyászfátyollal van befödve.

Tavasszal változatlan erővel zöldelnek az örökzöld „költők". Hónaposszobáikban egy szál csillár mellett papírra sanyarogják epekedésüket a barna kislányért, a barna kislány pedig pokoli nyugalommal vacsorázik a zenés étteremben azzal, akinek pénze van.

Tavasszal gyakran esik az eső. Mégpedig nemcsak annak, akinek pénze van, hanem annak is, akinek nincs pénze. Sőt annak esik igazán! Mert akinek pénze van, annak a gumikabátjára esik, de akinek nincsen pénze, annak befolydogál a lyukas cipőtalpán s jéghidegen fölszívárog egész a melléig úgy, hogy még a mája is reumát kap tőle.

No de hol van mindebben, ami tréfa, ami nevettető? Hát nem szomorú ez?... Hát bizony mindennek a fele sem tréfa. Nincs ebben semmi nevettető, legföljebb a „költő", akin már igazán nevetni lehet. De igenis mindebben van valami vígasztaló! Még pedig az, hogy ha olyan lassan is közeleg a tavasz, mint a franküg végső következményei, azért mégis csak közeledik.

És egyszer itt lesz, ha évek múlva is, akár márciusban, akár októberben vagy decemberben, de itt lesz a tavasz a mi számunkra is! Akkor fedezzük majd föl, hogy tavasszal csakugyan süt a nap és nyílnak a virágok.

A „költővel" persze megint baj lesz, neki szegénynek rettentő pechje lesz: a barna kislány *vele* fog vacsorázni, aminek is az lesz a következménye, hogy az epedő vers — elmarad.

1926.

HOGYAN ZAJLOTT LE ÁPRILIS ELSEJE?

1. Április elsejének egész tartama alatt nem volt igazi áprilisi idő. Egyszerű, szabályos, közönséges fanyar októberi idő volt.

2. Áprilisi viccekben kevés volt a kínálat és semmi a kereslet. Úgy látszik, az emberek inkább örökérvényű vicceken törik a fejüket.

3. Mégis csaknem minden ember megtréfálta az ismerőseit: nem halt meg, nem tűnt el, nem érte baleset, nem ment tönkre, hanem él tovább, nyugodtan vagy nyugtalanul.

4. Vannak, akik bosszankodnak az ilyen, általuk ízléstelennek tartott tréfa miatt. (Az ember igazán már nem tudja, hogyan járjon a jóbarátai és ismerősei kedvében!)

5. A költő hozzám lépett a kávéházban: „Megadom a két pengőt", — mondta. „Micsoda áprilisi tréfa?" — ámultam el. „Nem tréfa, komolyan megadom. De csak egy feltétellel. Ha ismét kölcsönöz ötöt." „Rendben van" — hagytam helyben. „Akkor kérem a hármat!" — zárta le a költő rövid tárgyalásunkat.

6. Még csak sejtem, hogy miért csappant meg a régi jó áprilisi szokás: bolondot járatni embertársainkkal. Tudniillik most már kiterjed az esztendő valamennyi napjára.

1926.

VÉDEKEZÉS ESŐ ELLEN

EBBŐL az esztendőből körülbelül százhatvan nap múlt már el s ebből a százhatvan napból körülbelül négyszázhatvanon esett az eső. Ez úgy történt és csakis úgy történhetett, hogy némely napon többször esett. És ez nem is csoda, ha meggondolja ez ember, hogy milyen sokféle eső van. Van permetező eső, fagyos eső, helyi zápor, országos eső, jégeső, felhőszakadás, szállingó eső, zuhogó eső — szóval számtalan műfajú eső.

Esőre szükség van — mondja a falusi ember, — mert az eső élteti a termést. Jó, jó, — hagyja helyben a városi ember, — de miért esik akkor szüntelenül a körúton, meg a Rákóczi-úton? Szóval az esőből most már több volt az elégnél. Most már védekeznünk kell az eső ellen. De vajjon hogyan?

Biztosan megvan ennek is a módja, sőt többféle módja. Magam is tudok egyet-kettőt. Legyen például az embernek száz-százötven hold földecskéje vidéken. Akkor, ha a körúton jár is és nyakon önti a zápor, csak ilyen örömteljes gondolatai támadhatnak: Huh, hogy nő most a kukoricám!

Jó azonban az esernyő, meg a gumiköpeny is. Csak nem úgy, ahogy eddig használták. Nem úgy, hogy az ember magával viszi az esernyőt s ha esni kezd, hát kinyitja és a feje fölé tartja. Nem úgy, hogy az ember a karján cipeli a gumiköpenyt s ha megered az eső, hát magára kanyarítja. Mert úgy a cipője, harisnyája, nadrágja, kalapja csupa lucsok lehet.

Hanem legyen az embernek legalább két vagon esernyője vagy gumiköpenye. És azt szépen árusítsa. (Biztosan kelendő mostanában.)

A jövedelemből pedig járjon az ember csukott autón.

1936.

NYÁRI ÖRÖMÖK

MELEG VAN. Érdekes, hogy a gazdagok nem tudják elintézni, hogy csak a szegényembernek legyen melege. Biztos, hogy azért fújnak és ezért törülik dühösen a homlokukat.

Aztán még mintha heccelnék ezek a huncut szegények a szegény gazdagokat. Van olyan, aki targoncát húz, vagy kosarat visz a hátán s a felsőtestén mindössze egy trikó van, válla, karja egészen meztelen. A gazdag kabátban, a szegény meg trikóban, — hol itt az erkölcsvédelem?

A hájjal is nagy az igazságtalanság, mert a kövérnek rosszabb a meleg, mint a soványnak, már pedig a prolik csaknem mind soványak, a gazdagok meg csaknem mind pocakosak. Úgy látszik, hogy sok minden nincsen rendjén: a természet nem akar tökéletesen alkalmazkodni a társadalmi rendhez.

Még a rongyos ruha is előny! Mert egy lyuk a könyökön, egy lyuk a vállon, — ez maga már kész kellemes léghuzat. Ennyit pedig már csak igazán el lehetne érni: meg kellene tiltani a szegényeknek, hogy nyáron rongyos ruhában járjanak. A rongyos ruha csak télen legyen megengedve.

De még azt is megteszik a prolik, hogy mezítláb járnak. Rendes fasiszta országban ez is csak télen volna megengedhető. Mussoliniéknál biztosan így is van. Nem lehetne legalább nyárra, legalább a kültelkeken, afféle öntözőgépek segítségével tüskével teleszórni az utakat? Nem lehetne? Talán, mert drága a tüske? Hiába, szegény ország sohasem lehet tökéletesen boldog.

A nap süt, ontja fényét és melegét a Belvárosra és a kültelkekre egyaránt. Valami konstruktív Edison föltalálhatna már egy olyan készüléket, amellyel a napot meg lehetne korrigálni: áldásait úgy fölbontani, hogy fényét csak a Belvárosra, viszont melegét csak a kültelkekre ontsa.

1927.

VIGYÁZAT A FÜRDÉSSEL!

A RENDŐRSÉG megtiltotta a szabad Dunában való fürdést. Ezt igen helyesen tette, mert napról-napra megesett, hogy valaki nekiúszott egy örvénynek s kettőjük összeütközéséből nem az örvénynek lett baja.

Igen ám, de a rendőrség csak úgy egyszerűen megtiltotta a Dunában való fürdést, az én részletes javaslataimat pedig elvetette. Pedig ezek a javaslatok alkalmasak lettek volna az egész fürdőügy rendezésére. Téves az a hivatalos állítás, hogy ezek a javaslatok túlzók, zavarosak, sőt fantasztikusak. Leközlöm javaslataimat, hadd lássa mindenki, hogy milyen helyrehozhatatlan kár volt ezeknek az elvetése.

1. A szabad Dunában fürdeni szigorú büntetés terhe mellett tilos. De belefulladni még a lavórba is halálbüntetés mellett tilos.

2. Szabad Dunában, zárt uszodában s fürdőkádban egyaránt tilos a fejet öt percnél tovább a víz alatt tartani.

3. A boldogságban fürödni szabad, de az illetlen lármázás és túlságos lubickolás itt sincs megengedve.

4. Nem-úszók csakis hólyaggal fürödhetnek.

5. Senkinek sincs joga nem-úszó mellett hólyagként szerepelni. A nem-úszó köteles marhahólyagot használni.

6. A hólyag marha-volta a mészárostól kiállított bizonyítványnyal igazolandó.

7. Legalább heti egyszeri mosdás a legtisztább emberek számára is kötelező.

8. A mosdás természetesen marhahólyag nélkül is meg van engedve.

9. A mosdáshoz használt edénynek legalább öt liter ürtartalmúnak kell lennie. Tányérban, vagy pláne pohárban való mosdás figyelembe nem vehető.

10. A hidakról való leugrás tilos fürdésnek tekintetik.

11. A ligeti tavon szandolinból való kibukás viszont nem tilos fürdés, sőt kellő igazolás után egyszeri mosdásnak beszámítható.

12. Olyan helyeken, ahol víz egyáltalán nincs, szintén tilos a fürdés. Vérfürdőben való részvétel nincs megengedve, de nem számít tilos fürdésnek.

13. Olyan gyógyfürdő használata, amelyben a fürdőzés naponta bizonyos mennyiségű gyógyvíz megivásából áll, nem-úszóknak is meg van engedve. Az iváshoz fürdőruha nem kötelező.

14. Az Ördög-árok átúszása nem-úszóknak is meg van engedve.

1935.

A LEGOLCSÓBB NYARALÁS

A LEGOLCSÓBB nyaralás, ha az ember itthon marad. Én például ezt teszem. Minden, ami a jó nyaraláshoz kell, itthon Budapesten is megvan, legalább is előteremthető. Először is kell a levegő. Ez megvan, az ember kinyitja a szobája ablakát és ajtaját. Több levegőre egy aeroplánnak sincs szüksége. Sőt az én esetem különösen szerencsés, mert a közeli vásárcsarnokból füvek (spenót és zöldbab), virágok (retek) és gyümölcsök (tök) finom illatát is elhozza hozzám a szellő.

Azután kell a napfény. Hát napfény, az is van. Akad. Ha nem is sok, de kevés. Nappal, persze. De ez a kevés sokra felnövelhető, ha egész éjjel égetem a csillárt. Ez az utóbbi ugyan nem egészen napfény, de fény. Az ember levetkezik, fürdődresszt vesz föl és föl-alá sétál a szobában a csillár fényében, — ez kész strandolás. Már csak a homok hiányzik. De homokot lehet venni az „Építési és anyagkereskedelmi r.-t."-nál. Húsz marék homok, ezzel felszórja az ember a padlót — s kész. Legyet egy staniclival, szúnyogot egy staniclival lehet vidékről hozni, vidéknek a Zugliget is megfelel, oda-vissza 6 ezer mindössze.

Mi kell még? Víz! Folyjon a konyhában a vízvezeték. Egy nagy lavort beállít az ember a szoba közepére, megvan a „vízzel telt medence". A víz nem is kevés, mert kiszámítható, hogy szép napokon az igazi strandfürdőkben nem sokkal több víz jut egy személyre, legalább is a pestiekben.

Élelem? Az ember kivisz magának egy sültcsirkét s kész. Hogy honnan hová viszi ki? Hát a spájzból a telepre, azaz a szobába.

Szóval minden kész, minden rendben van, minden könnyen elintézhető, marad csak még egy, egyetlenegy kérdés megoldatlan, egyelőre: Hogy honnan, hogyan, miből kerül a sült csirke a spájzba?

1936.

FÜRDÉS

A SZABÁLYSZERŰ strandolás menete ez: 1. Óriási meleg van, süt a nap, — az ember elhatározza, hogy kimegy a strandra. 2. Út a strandig, óriási meleg van, süt a nap. 3. Az ember megveszi a belépti-jegyet és belép, — sirokkószerű szél kezdődik s a nap a felhők mögé búvik. 4. Az ember fogvacogva didereg és vár. 5. Az ember felöltözik, kilép és megy hazafelé, — óriási meleg van és süt a nap.

Fürdeni fürdőruhában szokás, erkölcsi okokból. Ugyanilyen okokból, szerintem, némely fürdőző álarcot is föltehetne.

A napon egy-két órát sütkérezni föltétlenül egészséges. Költők és más törzsvendégek azonban tévednek, ha azt hiszik, hogy ezt az 1—2 órás napozást pótolhatja az a 11—12 órás sütkérezés a kávéházi villanylámpák fényében.

Ha az ember kimegy a strandra egy kis napozásra, de a nap elbúvik a felhők közé s aznap már nem jön elő, — ez még nem ok arra, hogy az ember azután klubokban és kávéházakban másnap reggelig várja azt a makacs napot.

Láttam a strandon egy remek nőt. Kijött a kabinjából, ment a víz felé, olyan volt, mint . . . mit mondjak? . . . mint mondjuk Diana. Bele ment a vízbe, nyakig, azután benne maradt órákig. Azután kijött a vízből, ment egyenesen a kabinjába s felöltözött. Hallatlan! Hát nem volt benne semmi hiúság? Vagy nincs érzéke a saját testi szépsége iránt? Vagy megveti és gyűlöli a férfiakat? Vagy hát miért tette ezt? Még ma is töröm rajta a fejem. Szerintem csak egy magyarázat lehetséges: kissé messziről láttam, lehet, hogy közelről nem is volt olyan szép.

A strandon véletlenül sütött a nap. Jóideig süttettem magam, azután a hideg zuhany alá álltam, — remek volt. Ekkor tűnt fel

nekem, hogy milyen gyenge hasonlattal szokták a gyenge írók kifejezni, ha valakit hirtelenében valami kellemetlenség ér: „Úgy hatott rá, mint hideg zuhany . . .“ Bíróság előtt merném vallani, hogy a hasonlat egészen rossz.

1927.

WEEK-END

LONDONBÓL ered a szokás, amely most már terjed a nagyobb európai városokban: szombaton délben fölpakolnak a városiak s kimennek a szabad természetbe, visznek ennivalót bőven, esznek, isznak, pihennek, szórakoznak egészen hétfő reggelig s akkor mennek azután vissza a városba. Ez a hétvégi kirándulás a week-end. Az ember mindenfelé olvashat a lapokban erről az egészséges és üdvös szokásról, de az ismertető cikkek valamennyiében benne van: „... Csupán a legszegényebb rétegek maradnak otthon."

Úgy bizony. A legszegényebb rétegek. Hadd is maradjanak azok csak otthon. Mert hát minek rándulnának azok ki? A levegő miatt? Hát kell azoknak levegő? Minek? Nem élnek azok levegőből.

Csak hadd maradjanak azok a legszegényebb rétegek 40 fokos melegben is otthon. Sőt csodálom, hogy a kiránduló „rétegek" még külön nem fűtik be nekik a várost. Ezt bizonyára csak azért nem teszik, mert a kiránduló rétegeknek még nincs olyan sok pénzük, hogy az egész várost fölszereljék a megfelelő óriási fűtőszerkezettel.

A kiránduló rétegek a week-endre kellő mennyiségű ételt és italt visznek magukkal, egész ürücombokat, sőt egész ürüket, sütve, kérdés, hogy a kiránduló rétegek hagynak-e otthon a városban valami élelmet a legszegényebb rétegeknek. Mert hát, szerintem, minek annak az ürücomb, aki otthon ül és még csak hegyeket sem mászik?

Viszont el tudom képzelni, hogy az otthonmaradó „legszegényebb rétegek" is jól eltöltik az időt szombat déltől hétfő reggelig: például azon imádkoznak, hogy, jaj, csak szép idő legyen azokra a kiránduló rétegekre, jaj, nehogy szegényekre valami hirtelen hideg zúduljon vagy isten ments! eső, pláne jégeső, szakadjon.

És képzelem, ha ilyesmi véletlenül mégis megtörténik, az otthonmaradó legszegényebb rétegeknek az egész vasárnapjuk el van rontva, mert hát akkor szegények egész betegre sajnálják magukat a „kiránduló rétegek" miatt.

1927.

VÉDEKEZÉS A HIDEG ELLEN

A HIDEG ellen általában meleggel védekeznek. A meleg a pénznek tűzzé való átalakulásából keletkezik. De nem úgy, hogy a kályhát megrakjuk papírpénzzel s azt elégetjük, hanem úgy, hogy a papírpénzen fát és szenet veszünk s azt égetjük el.

Mivel a szabadba nem vihetünk magunkkal kályhát, — még ha fát és szenet vinnénk is — a pénzt jó ruhává és bőséges táplálékká alakítjuk át s az előbbi formájában magunkra öltjük, az utóbbi formájában pedig megesszük.

Ahhoz, hogy az ember ne fázzék, fontos még, hogy jól ki legyen aludva. Az alvás úgy történik, hogy az ember este levetkőzik, óráját, apró tárgyait és legalább is másnapra elegendő pénzét kirakja az éjjeliszekrényre s azután befekszik az ágyba s alszik reggelig. A pénz kirakása elengedhetetlen kellék, mert akinek nincs mit kiraknia, az hajnal előtt aligha tud aludni, már pedig hajnaltól reggelig aludni — az nem elégséges.

A meghüléshez az objektív hidegen kívül még szubjektív diszpozíció is kell. A diszpozíció az alvás hiányán s a táplálkozás elégtelenségén felül legtöbbször valamely kimerültség; a kimerültség úgy áll elő, hogy az ember reggeltől késő estig lót-fut s estére — tíz-tizenkét órai munka után — még nem sikerül neki megkapnia azt a pénzt, amire szüksége van.

Meghülés ellen jó az aszpirin is. De az aszpirint általában helytelenül használják az emberek, mert csaknem mindig a megtörtént meghülés után vesznek be belőle néhány grammot, holott meghülés előtt kell eladni belőle néhány métermázsát.

1927.

AZ ÉN KARÁCSONYFÁM

KEDVES JÉZUSKÁM, én már a harmincadik évemen rég túl vagyok, de a lelkem még gyermeki, szeretem a karácsonyfát, a játékot és az ajándékokat, szeretném tehát, ha nem feledkeznél meg rólam az idei karácsonykor. Hozzál, kérlek, nekem egy szép karácsonyfát és apró kis vacakokat játszani és mivel már mégis öregebb és így okosabb is vagyok a többi gyermekeknél, ne haragudj ha mindjárt megmondom, hogy az egész dolgot hogyan szeretném én. (Neked már, ha költségbe vered magad és hozol, úgyis mindegy, nem igaz?)

Hát hozz kérlek egy jó nagy fát, szép nagy gyertyák legyenek rajta, olyanok, amik nemcsak fényessé, hanem meleggé is teszik a helyet, ahol felállítják a karácsonyfát. (Mivel a szobába nem férne el, az Almássy-térre tervezem.) És kérlek, selyempapirosba pakolva ne szaloncukor legyen, mert azt, mióta sokat cigarettázom, nem szeretem, hanem nagy széndarabok legyenek, rúd szalámik, fehér kenyerek. A fa aljában ne kis kocsik és építőkockák legyenek, hanem nagy villamoskocsik, mert tudod, olyan rossz itt Pesten a közlekedés; mindet átadnám aztán, amikor már megúntam velük játszani, a városnak, hadd járjanak a körúton és a Vilmos csá... akarom mondani a Váci-körúton. Az építőkockák helyett hozzál, tudod, olyan barakkokat, ahol szegény emberek lakhatnak. Majd én úgy játszok velük — a barakkokkal, — hogy szegény embereket teszek beléjük.

És a fa alatt legyen nagy kisznikben sok szén és nem bánom: rozskenyér és főtt marhahús és krumpli. Sok, sok, sok.

Ja igen, ezt majd elfelejtettem, a fán babák és ólomkatonák helyett, vékony zsinórokon háborús generálisok és diplomaták lógjanak, nem baj, ha a gyertya, amint olvad, a fejükre is csöpög.

És olyant is szeretnék, tudod, amit szoktál vinni kis fiúknak,

hogy viszel nekik egy gumibabát, egy parányi gumiembert, amit megnyomnak és sír. Hozd el nekem, kérlek, Ludendorffot, majd én mindig megnyomom úgy, hogy éppen olyan szépen fog sírni, mintha gumiból volna, ez nagyon szép játék lesz, nagyon jól fogom vele tölteni az idei nevezetes karácsonyt.

1919.

CSILLAGOS ÉG

A MAGYARBERÉNYI obszervatórium jelenti: Június hónapban este 10 órakor a délkörben igen magasan áll a Korona nevű csillag, amig mélyen alatta áll a Pengő. Az északnyugati égen igen magas állásban figyelhetjük meg a Göncölszekeret; jelenleg egy helyben áll, mert egyrészt kátyúba süllyedt, másrészt ellopták a kerekeit. A délkörtől keletre egymásután következnek a Herkules és a Lant; a lant csöndes és nem peng, mert a költőnek az egész hónapban még senki nem adott kölcsön egy pengőt. A Vénusz júniusban fényes esti csillag, amely éjfél után nyugszik le; könnyű neki, nem kell már hatkor fölkelnie. A Mars e hónapban a Rákban tartózkodik, délután három órakor és éjfélkor kel és éjjel tizenegykor nyugszik; ez éppen elég, többet egy gróf sem alszik. A Jupiter júniusban a Vízöntőben tartózkodik és éjfélkor kel; úgy látszik, hogy kártyázik és ilyenkor megy a klubba, mivel az égen is éppen olyan komolyan üldözik az ilyen előkelő kártyásokat, mint itt Budapesten. A Szaturnusz a Skorpióban lelhető föl, a gyűrűje még megvan s háromszázszoros nagyításban még szépen látható, ami annak a jele, hogy aránylag még tűrhető az anyagi helyzete. A Hold futja a maga szokásos pályáját, hatezerszeres nagyítás mellett érdekes tüneteket figyelhetünk meg rajta: ott működik az O. H. F. B., azaz Országos Holdföldosztó Bíróság, amely a Holdban folytatja azt a földosztást, amely itt nálunk abbamaradt. A Nap három óra körül kel és este nyolc óra tájban nyugszik, de viszont Pesthy Pál igazságügyminiszter addig nem nyugszik, amig valami büntető-novellát ki nem talál s kiváló parlamenti többségünkkel el nem fogadtat, amely szerint bizonyos esetekben a Nap, a Hold s a többi égitestek is magas pénzbüntetéssel lennének sujthatók. A Nap például abban az esetben, ha túlságosan világít s olyan dolgokra is fényt vet, amiknek a „köz" érdekében sötétségben kell maradniok. Vagy a Vénusz például abban az eset-

ben, ha fényével úgy megvilágítja mondjuk a Tejutat, hogy kiderül, miszerint a Tejút is egészen elhalványult, mert a panamisták már azt is vízzel higítják.

1927.

FASISZTA KISKÁTÉ NEMFASISZTÁK SZÁMÁRA

1. Mi a fasizmus?

A fasizmus a tőkések terrorisztikus diktatúrája a dolgozók fölött.

2. Így mondják-e ezt maguk a fasiszták?

A fasiszták ezt nem így mondják, sőt ellenkezőleg, ezt állhatatosan letagadják.

3. Mit hazudnak tehát a fasiszták?

A fasiszták tücsköt-bogarat összehazudnak, leginkább nemzetről és hazáról. Nemzet alatt önmagukat, haza alatt a saját vagyonukat értik.

4. Milyen színű inget hordanak a fasiszták?

Olyant amilyen a lelkiismeretük: feketét.

5. Mi a rend?

Rend az, ha a tőkések és bérenccsapataik szabadon üthetik a dolgozókat. Ha a dolgozók üthetnék a tőkéseket és bérenccsapataikat, ez viszont szörnyű rendetlenség lenne.

6. Mi a fasiszták életideálja?

A fasiszták életideálja: jól élni. Jól élni a nagy többség rovására. A jó élethez hozzátartozik: gyönyörködni abban, hogy mások rosszul élnek.

7. Milyen gyönyör ez?

Egyszerűen: príma.

8. Mi kényszeríti a fasisztákat a fene jó életre?

A honfibú!

9. Milyen érzés a honfibú?

Az egy fájdalmas érzés, amit pecsenyével, pezsgővel, szeretkezéssel és a dolgozók verésével szüntelenül enyhíteni kell.

10. Ki a fasizmus atyamestere, miről nevezetes ő?

A fasizmus atyamestere Mussolini. Arról nevezetes, hogy van

egy oroszlánja, amellyel sajátkezűleg barátkozik. Az oroszlán egyszer megharapta Mussolini erélyes kezét, de a seb begyógyult és Mussolininak semmi baja sem lett. De ha Mussolini harapta volna meg az oroszlánt, akkor bizony, szegény állatnak legalább hatheti Pasteur-kúrára lett volna szüksége, hogy súlyos komplikációk ne következzenek.

11. Ki a magyar fasiszták atyamestere?

A magyar fasistáknak ezidő szerint még nincsen atyamesterük; ők még az atya-mesterséghez „ilyen fiatalok". Ellenben van néhány fenegyerekük. Mivel az oroszlán nagyon drága, ezek oroszlán helyett kismacskákkal játszanak. A macska lehet kétlábú is.

1926.

OLASZORSZÁGI CSENDÉLET

OLASZORSZÁGBAN nagyban folyik a „haza" ellenségeinek földerítése s az igazságtevés. A fasiszták megtámadják és megverik a szocialistákat, a szabadkőműveseket s az összes nem-fasisztákat. Megverik a férfiakat, a nőket, az aggokat és a gyermekeket, az épeket és a nyomorékokat, megverik a saját apjukat és az öreganyjukat, kiássák a halottakat és azokat is megverik; megverik a franciákat, meg akarják verni a németeket és szeretnék megverni az amerikaiakat; egymást is megverik, sőt akadnak olyanok is, akik saját magukat is verik — ez az egy váljon egészségükre.

Jól végzett verés után minden nap nagy áldomást csapnak, bort isznak és ricinust itatnak. Némelyek tőrt nyelnek, mások ágyúgolyóba harapnak; némelyek megtámadják a kutyákat és megharapják őket; vannak, akik örömükben a fejükre állnak, akik cigánykereket hánynak; némelyek meglékelik a koponyájukat, mások fölmetszik a saját ereiket; naponta sokezren önként jelentkeznek a tébolydákban.

Áldomás után azután újra elindulnak egy kis igazságtevésre, feketelistázásra, igazoltatásra, gumibotozásra, ölésre, kínvallatásra, letartóztatásra; egy tízfőnyi fasiszta-csapat meg akarta támadni Ausztráliát, egy másik ötfőnyi bátor csapat meg akarta szállni a tibeti fennsíkot, egy lelkes fasiszta fenyegetőlevelet írt a dalai lámának. Néhányan kukorékolnak, néhányan vartyognak, vannak, akik csak azt mondogatják magukban, hogy: plem-plem. A fasiszta költő így végzi versét: „Nincs a teremtésben veszett, csak én!"

Gyűlést is tartottak az összes fasiszta szervezetek, amelyen követelték a halálbüntetés visszaállítását, a kerékbetörés bevezetését, a szabadrablást, népünnepélyek rendezését ellenzéki képviselők és munkások sütésével és stafétagyilkolással; időnként való álmérényleteket, Mussolini szentté, majd angyallá, végül istenné, legvégül

pedig okos emberré avatását, a halálbüntetés visszaható hatályát, azaz a már meghaltak csontvázainak fölakasztását, legeslegvégül pedig a dühöngő őrültség gyógyítása kutatásának sürgős beszüntetését.

1926.

SZEGÉNY NÉMET FEJEDELMEK!

Ó, HOGY SAJNÁLOM őket! Milyen istentelen dolog is kisajátítani a birtokaikat. Még hozzá kártérítés nélkül.

Én bevallom, hogy már reggel, amikor fölkelek és nekivágok a városnak gyalog, mert még villamosra sincs pénzem, nekivágok a városnak és pénz után loholok, — már ilyenkor reggel a szegény fejedelmekre gondolok s a szívem csak miattuk vérzik.

Mit bánom én az alacsony munkabéreket, a gazdasági zűllést s a munkanélküliséget. De milyen borzasztó is lehet az, ha egy fejedelemnek is esetleg gyalog kell járnia! Gyalog, a saját fenséges lábán. Annak az elképzelésétől meg egyenesen lúdbőrös lesz az egész testem, hogy például egy ilyen fejedelemnek is pénz után kelljen loho . . . jaj, ezt a szót vele kapcsolatban nem is merem használni, hanem: fáradnia! Ó, borzalom.

Azután, ha hiába járok egész délelőtt pénz után, még ebédrevalót sem tudok keresni, akkor beülök a törzskávéházamba s hitelbe kávét iszom ebédre. Ilyenkor megint csak a fejedelmeken jár az eszem s valósággal iszonyodom, ha elgondolom, hogy egy ilyen fejedelem ezentúl esetleg hétfogásos ebéd helyett csak négyfogásost eszik.

Ó, hová is jutottunk! Micsoda szörnyű kor! Hová is juttatta a világot az átkos nemzetközi destrukció, különösen pedig az áldatlan szociálizmus erőltetése. Megértük azt, ami már a pokol kínjánál is gyötrőbb a jótét-lélek számára: a fejedelmeknek esetleg négyfogásos ebéddel kell beérniök!

Rongyos négyfogásos ebéddel! Ó, képzeld csak ezt el, kedves elvtársam! Hadd abba üres krumplilevesed szürcsölését és képzeld el, hogy egy ilyen német fejedelem például csak ezt ebédelheti: erőleves, rajnai lazac, borjúkotlett gombával és rízzsel, túróspalacsinta. Úgye, könnyed hull máris a krumplilevesedbe?

Szerintem nekünk, proletároknak, nincs jogunk egy kanál

krumplileveshez sem addig, míg az a fejedelem nem ehetik ezüst tányérból arany kanállal, nem ihatik gyémántserlegből; amíg nem ehetik rákot, pisztrángot, kecsegét, parfét, tejszínes epret, fácánt, angol véres sülteket. Én pali vagyok arra, hogy azok a fejedelmek jól éljenek, semmit ne dolgozzanak, ragyogó egyenruhában járjanak, még a gatyájuk is „egyen" legyen. Lakjanak hatalmas palotákban, legyenek gyönyörű barátnőik, mégpedig művésznők és nemművésznők egyaránt, sőt ha csak úgy rápillantanak az egyszerű, de jóképű polgári asszonyra, vagy leányra, vagy netán elküldik hozzá rövid, diszkrét üzenettel a lakájukat, — hát igenis, azok tudják alattvalói kötelességüket s a férj vagy apa legyen boldog, ahogyan az ilyesmiktől mindmáig az is volt.

Én sohasem fogok belenyugodni abba, hogy a fejedelmeket megrövidítsék. Ha megtörténik az az ördögtől sugalmazott kisajátítás, akkor gyüjtést fogok indítani, óriási, nemzetközi gyüjtést, hogy a fejedelmeknek az ő fejedelmi életmódjuk biztosíttassék. És ha akadnak is lelketlen szocialisták, akik a nemes célra egy vasat sem fognak adni, bizonyára nem fognak engem cserbenhagyni a konstruktív lelkek. Bizton számítok arra, hogy például csak itt nálunk, Magyarországon a főurak és főpapok, a magyar állami hivatalnokok, bankigazgatók és nagybirtokosok szükség esetén akár jövedelmük felét adják önként a fejedelmek oltárára.

Mi, proletárok, nyomoroghatunk, az nem baj, mert mi a nyomort már megszoktuk. Nekünk már nem is állana jól, ha nem nyomorognánk. De a fejedelmek éljenek jól, szépen és gondtalanul, — nekünk úgy sincs más örömünk, mint hogy gyönyörködjünk a fejedelmek pompás életében. No meg a nagybirtokosokéban s a bankigazgatókéban. Hah, elfut a borzadály, ha arra gondolok, hogy valaha még a nagybirtokra, meg a bankokra is sor kerülhet! Hogy például valaha majd egy bankigazgató sem ebédelhet saját, külön autójában fácánt, epret, művésznőt és úriasszonyt, mindezt összekeverve s az egészet tejszínnel leöntve és jégbehűtve.

Szerintem ez a világ vége lesz, a kultúra pusztulása. Untergang des Abendlandes — amint a jó Spengler panaszolja. S a tragikus lehetőségeket nem is feszegetem tovább, mert máris könnyeim csurognak a kéziratpapírra s attól tartok, hogy már az olvasó is sír.

1926.

DRÁGASÁGTAN

1. Mi a drágaság?

— Drágaság az, hogy minden használati és fogyasztási cikk pénzbe kerül. Akármennyibe kerül, az mindenképpen drágaság, mert a munkások és más fölforgató elemek egészen ingyen szeretnék valamennyit, a ruhát, a húst, a kenyeret és a többit.

2. Mi még a drágaság?

— „Drágaság" még a polgár felesége, a nagyságos asszony. Mert az is pénzbe kerül.

3. Mi a drágaságnak, már mint a cikkek drágaságának a célja?

— Az, hogy munkára serkentse az embereket. Mert ha olcsóság lenne, akkor az emberek nem dolgoznának, hanem épp úgy henyélnének, mint a grófok és a háziurak.

4. Mi tehát az okos kormányzat föladata?

— Emelni a drágaságot! Emelni — és azáltal fokozni a nemzeti termelést.

5. Mit akarnak ezzel szemben a destruktívok, némely firkászok, nemzetrontók, fölforgatók és kútmérgezők?

— Olcsó kenyeret, húst, lakást akarnak, szóval véget akarnak vetni annak a természetes folyamatnak, hogy 80 évvel ezelőtt 4 krajcár volt egy kiló hús, azóta folyton emelkedett az ára és ma már 4 pengő.

6. A destruktívok okvetetlenkedésével szemben mi tehát a jövő zenéje?

— A jövő zenéje az árak emelkedése az égig és a munkabérek leszállítása a kérges földig.

7. Mert mi van a munkabérekkel?

— A munkabérek szállnak szépen lefelé. És ha netalántán nem szállnának, akkor csökken a vásárlóképességük. Száz év előtt a legény, aki elszegődött Tarnócára bojtárnak évi 10 forint 20

karajcárért, a fizetéséért vehetett — á 4 krajcár — 155 kiló húst; ma pedig ha a fizetése véletlenül 20 pengő 10 fillérre emelkedett volna, vehetne 5 kiló húst.

8. Mit akar a drágasági ankét?

— A drágasági ankét tárgyalni akar. Egy kis tárgyalás sohasem árt. Nem árt a drágaságnak.

9. És mit akar a kormány?

— Intézkedni! Sürgősen és gyökeresen! Meg akarja nyugtatni a vásárlótömegeket arról, hogy a drágaság természetes folyamat; az áruuzsorásokat és egyéb tőkéseket pedig arról, hogy ezek legyenek tovább is egészen nyugodtak.

11. Várható-e komoly eredmény?

— Nagyon is várható! Mert mi az, hogy komoly? Vicces az, amin nevetni lehet; komoly az, amin sírni lehet. Egészen komoly eredmény várható, lehet már előre sírni.

1928.

DRÁGASÁG

EGY ÉV ÓTA 50%-kal emelkedtek az árak. Ez azért van, mert a pénzünk sztabil. Mert ha pénzünk nem lenne sztabil, akkor egy év óta 250 %-kal emelkedtek volna az árak.

Különösen rohamos volt az áremelkedés januárban, amikor a pengőt bevezették. Mert az árakat ki kellett kerekíteni. Ami 92 fillér volt, annak 1 pengőre kellett emelkednie.

Amikor már megtörtént az árak kikerekítése, ami rohamos drágulással járt, akkor elkezdődött az árak lassú emelkedése. A gyors emelkedés már megtörtént, tehát nyilvánvaló, hogy most a lassú emelkedésnek kellett következnie.

Az árak lassú emelkedése azonban nem tart örökké. A legközelebbi rohamos emelkedéssel véget fog érni.

De azért nem kell elégedetlenkedni és nem kell csodálkozni. Az árak esésére nincsen semmi ok, viszont az árak emelésére minden, ami a világon van, az ok. Például a borsó azért drága, mert azt kapálni kell. A cseresznyét nem kell kapálni, de mivel a cseresznye legalább olyan jó, mint a borsó, tehát nem lehet olcsóbb sem, mint a borsó. Mondhatjuk tehát, hogy a cseresznye is azért drága, mert a borsót kapálni kell.

A borjút nem kell kapálni, mégis drága a borjúhús. No de ez csak természetes, mert egy kiló borjúhús sokkal többet ér, mint egy kiló cseresznye, tehát kell, hogy sokkal drágább is legyen.

A munkabér viszont marad változatlan. Ez is csak természetes. Mert ha a munkabért emelnék, akkor nem lenne semmi értelme az árak emelésének. Már pedig ilyen okos politikában, mint a mienk, kell, hogy mindennek értelme legyen.

Azt is mondhatjuk, hogy a munkabér azért nem emelkedik, mert a borsót kapálni kell. Illetve, mert a borjút nem kell kapálni.

LEVÉL AMERIKAI NAGYBÁCSIMHOZ

Kedves William Bátyám!

Bocsásson meg, hogy oly régóta nem írtam, — van már vagy hat esztendeje — de hát nem igen lehetett, mert mindenféle közlekedési és egyéb zavarok voltak itt nálunk Európában. Különben semmi baj nem történt és én nagyszerűen érzem magam. Még mindig író vagyok, amiért Ön eleinte neheztelt is rám, de remélem, hogy most már megbocsát, sőt örül, hogy a pálya bevált és szépen jövedelmez, már persze az itteni európai, sőt magyarországi viszonyokhoz képest. Állandóan dolgozom, mint mi itt mindnyájan, kiki a maga mesterségében. Hol regényt, hol színdarabot írok, alig győzöm a sok munkát, annyire elhalmoznak rendeléseikkel a kiadók, akik nyakra-főre vásárolják igen magas honoráriumért a legértékesebb műveket és remek kiállításban, finom, famentes papíron adják ki azokat, az itteni kedves közönség pedig oly mohón vásárolja őket, mintha élelmicikkek lennének.

Azonfölül, hogy a kiadók és virágzó lapok s még virágzóbb folyóiratok már szinte elviselhetetlenül nem hagynak békén a rendeléseikkel, azonfölül még az itteni irodalmi viszonyok is szakadatlan munkára serkentenek engem és másokat, mert pompás sajtószabadság van, amelyben az író úgy érzi magát, mint illatos és langyos fürdőben. Kiki azt írhatja, amit akar, azt akarhatja, amit gondol, azt gondolhatja, amit csak tud gondolni s egyes kollégák a lapjaikban állandóan írásra buzdítanak, különösen egy Új Nemzedék címűben, oly kedvesen és meghatóan, hogy e buzdításoknak nem lehet ellenállni s az ember még akkor is írna, ha semmit sem fizetnének érte.

Na de meg is van aztán a látszata mindezeknek. Pompás új ruhákban járok, sétálok az utcán, ahol barátságosan és jóindulattal mosolyognak rám az emberek és én is őrájuk, mert hát én is nagyon

szeretem ám őket. Általában itt nálunk ez a jóindulatú mosoly most divat s valóságos hóbort. Aztán kitűnő, többfogásos ebédeket eszek végig, színházba járok, udvarolok a leányoknak, van hozzá időm és kedvem, ragyogó felöltőm gomblyukában őszirózsát hordok. És nem csak én élek ilyen jól és szépen, hanem mi pestiek mindnyájan, megelégedettek is vagyunk, a fejünkre vajat kenünk és vasárnap délutánonként egy nagy lekvártóban ladikázunk, alkonyatkor a szemközti házak lakói egymásnak puszit integetnek. Pénzem is van bőven, kölcsönöket is osztok szét a barátaim között, bár azok nincsenek arra rászorulva, hanem itt nálunk az is divat, hogy az emberek egymástól tréfából kölcsönöket, 10, 20 és 50 koronákat kérnek holnapig, amiben az a jólsikerült tréfa, hogy sem holnap, sem azután nem adják meg, ami miatt van is aztán kacagás.

Ezzel tulajdonképpen mindent el is mondtam magamról, ami Önt, kedves Bácsikám, érdekli. A mama is jól van, ő mostanában, bocsánat a kifejezésért, lumpol. Éjszakázik. Nem úgy, hogy fönnmarad, hanem éjjel két órakor fölkel és elmegy az itten szokásos népünnepélyekre, amelyeket szén- és fakereskedések előtt szoktak tartani. De . . . ejnye, egy kis szívességre kérném Önt. Én itt írom levelemet egy kávéházban, a tárcámat pedig otthon felejtettem. Nincs nálam pénz. Legyen szíves, kölcsönözzön nekem holnapig ezer dollárt. Küldje el postafordultával, meg fogom adni pontosan, ha nem, hát átköphet rám az óceánon. A pénzre okvetlen szükségem van, hogy a cehhem kifizethessem és öt cigarettát vegyek, mert az arany cigarettatártácámat is otthon felejtettem. Postafordultával okvetlenül számítok a pénzre. Tisztelem, szeretettel üdvözlöm, hű unokaöccse *Ben Lajos*.

1920.

MISTER JOHN HÁRI ELBESZÉLÉSE AMERIKÁRÓL

HÁT AMINT KINÉZEK az ablakon, éppen arra száguld egy automobil — a többi rengeteg sok automobil között — és benne ül egy gyönyörű szép hercegkisasszony. Menten beleugrok hű aeroplánomba, amelyik éppen az ablak alatt illatos benzínt legelészett és utána repülök. Repülök, repülök, egyszer csak, amint éppen egy erdő fölött repülök, hatalmas durranás hallatszik és egy negyvenkettes lövedék szügyön találja hű aeroplánomat. Hű aeroplánom fájdalmasan fölnyerít és zuhanni kezd. Leestünk egy tisztás kellő közepére. Amint földet érek, megrohan egy csapat indiánus. Lehettek vagy kétszázan. Vitézül harcoltam, mert a magyar nem hagyja magát, halálra is kínoztam vagy százötvenet közülök, amikor valamelyik lasszót dobott felém, a lasszó pont a nyakam köré csavarodott és én harcképtelenné váltam. Hét napig tartottak fogva, de mielőtt megsütöttek volna, sikerült a körmeik közül kiszabadulnom. Az egyik alfőnököt megvesztegettem azáltal, hogy neki adtam a Nemzeti Újság című budapesti napilap egy példányát, amire örömében tüstént szabadonbocsátott. Kimentem az erdő szélére, hű aeroplánomat kantárszáránál fogva vezettem, ott megetettem, megitattam benzínnel és finom tokaji petróleummal, magam is fölhajtottam két kupica denaturált szeszt, bevágtam egy jó karéj kátrányos kenyeret, fölpattantam az aeroplán hátára, megsarkantyúztam és repültünk abba az irányba, amelybe az amerikai hercegkisasszony autója elszáguldott. Három nap és három éjjel repültünk, amikor leszálltam, hogy hű aeroplánomat egy kissé megpihentessem. Éppen egy huszonötemeletes felhőkarcoló előtt értem földet. A ház előtt egy öreg jenki ült és pipázott.

— Mit csinál, bátyám? — kérdeztem nyájasan.

— Hát csak itt ülök, fiam, a wigwámom előtt és szívom a tomahawkomat.

És máris megkínált egy-két szippantással. Éppen el akartam neki mondani, hogy mi járatban repülök, amikor megjelenik a rácsos kapuban a gyönyörű szép hercegkisasszony. Illedelmesen bemutatkoztam neki, ő mosolygott és azt mondta azon a harangvirágcsengésű hangján, hogy örül, hogy személyesen is megismerhetett, hírből már ismer, mert szorgalmasan olvasgatja a magyar irodalmat: nem csak Garay Jánost olvasta, hanem olvasgatja Pekár Gyulát, Kosztolányi Dezsőt, Lehner (Lendvai) Istvánt és Szabó Dezsőt is, kedvenc költője pedig Patacsi Dénes.

— No, akkor helyben vagyunk, tubicám, — gondoltam — még csak a korona zürichi árfolyamával lesz egy kis baj, de majd azt is csak elintézzük valahogy.

1920.

HOGYAN KELL KORÁN FEKÜDNI ÉS KORÁN KELNI

AKI KORÁN fekszik és korán kel, annak semmiféle módszerre nincs szüksége. Az már egyenesben van, már ami a helyes életrendet illeti.

Aki megrögzött későn fekvő, annak eddig bizonyára már számtalan körmönfont módszert javasoltak, hiába. Vízkúra, autoszuggesztió, könnyű vacsora, este nem kell olvasni, ezerig kell számolni, mindezek a módszerek hatástalanoknak bizonyultak. A későnfekvőnek belső, leküzdhetetlen kényszere van arra, hogy későn feküdjék, ez a rettentő, zsarnoki kényszer nem vesz figyelembe semmi olyan olcsó maszlagot, mint: ezerig olvasni, vagy könnyen, esetleg sehogysem vacsorázni.

No de most van egy új módszer! Csalhatatlan, feltétlenül hatályos. Évezredek óta nem jöttek rá az emberek, pedig hihetetlenül egyszerű. Én magam, mint javíthatatlan későnfekvő jöttem rá, már alkalmazom is: minden este 9-kor fekszem le s reggel 6-kor kelek. Játszi könnyedséggel.

Tudniillik nem úgy fekszem le este 9-kor, hogy én most korán fekszem le, — mert hisz, akkor nem tudnék elaludni, fetrengenék álmatlanul hajnali 4-ig s fölkelnék délben. Hanem úgy fekszem le este 9-kor, hogy *későn* fekszem le. Ilyen borzasztó későn, még tegnapról. Mindennap este 9-kor, de mindig tegnapról. Persze pár perc alatt elalszom s nyugodtan alszom reggel 6-ig. Ez az egyetlen biztos módszer. Kéthavi jótállás.

1926.

AUTOSZUGGESZTIÓ

AKÁR CSAK egy kis gyíktól, annyira nem kell megijedni ettől a gyíkfarknyi tudományos bevezetéstől. A couéizmus, vagyis autoszuggesztiós gyógymód abból áll, hogy a beteg szuggerálja magának, hogy ez és ez a betegsége nincsen, hogy ő egészséges. A szuggerálás úgy történik, hogy egyedül egy szobában, nagy csöndben, gépies egymásutánban sokszor elmondja például: nem fáj a fejem, nem fáj a fejem, nem fáj a fejem. És a fejfájása elmúlik.

Nagyon megtetszett nekem ez a rövid, de velős módszer. Elhatároztam, hogy magam is alkalmazom, ha nem is betegség ellen, mert véletlenül egészséges vagyok, hanem a számtalan sok bajom ellen. No de melyiket tüntessem el legelőször is a sok közül? Hopp, megvan! Este lefekvés után megkezdtem az autoszuggesztiók rendszeres alkalmazását. Még pedig így:

„Rengeteg pénzem van, rengeteg pénzem van, rengeteg pénzem van!"

A hatás nem mutatkozott. Reggel sem. Mert reggel is csak annyi pénz volt a tárcámban, mint este, azaz néhány korona.

Tanulmányoztam a couéizmust tovább és megállapítottam, hogy azért nem volt sikerem, mert *lehetetlenséget* próbáltam. A pénztelenség *külső valóság*, nem pedig bennem végbemenő folyamat. Ezen tehát autoszuggesztióval nem változtathatok.

Lássunk tehát valami mást. Mi bajom van még? Van egy rossz szokásom: későn fekszem le, vagy 3—4 óra tájban, és későn kelek föl, úgy 12 óra tájban. Ez nem helyes. Ezen változtatni kell. Mindjárt frissebb leszek és sokkal több mindenfélét intézek el naponta. Megkezdtem tehát az autoszuggesztiók alkalmazását. Haza mentem este tíz órakor azzal a szent meggyőződéssel, hogy autoszuggesztiók segítségével korán elalszom, nyolckor fölkelek — s már benne

leszek az egyenesben. Gyors eredményt akartam, föltettem tehát magamban, hogy tízezerszer mondom el:

— Rögtön elalszom, rögtön elalszom, rögtön elalszom!

Mire ezt tízezerszer elmondtam, reggeli hét óra lett. Csakugyan el is aludtam, nem ugyan rögtön, hanem úgy egy óra múlva, azaz nyolckor. És aludtam kivételesen délutáni hat óráig.

Nem jó, elhibáztam. Azaz a módszer jó, de én nem jól alkalmaztam. Nem is a lefekvéssel kell ezt kezdeni, hanem a fölkeléssel. Aznap éjjel későn mentem haza, négy óra tájban és azt szuggeráltam magamnak:

— Reggel nyolckor ébredek, reggel nyolckor ébredek, reggel nyolckor ébredek!

Föl is ébredtem reggel nyolckor. Fölnyitottam a szemem, megnéztem az órát, pont nyolcat mutatott, azután lehúnytam a szemem és pokoli nyugalommal aludtam déli tizenkettőig.

Hopp, nem jó! Azaz a módszer jó, de megint rosszul alkalmaztam. Hibás volt az autoszuggesztiós szöveg. Mert nem elég fölébredni, hanem föl is kell kelni, mit mondjak, ki kell ugrani az ágyból. Az már eredmény!

Aznap éjjel ezt szuggeráltam magamnak:

— Nyolckor kiugrok az ágyból, nyolckor kiugrok az ágyból, nyolckor kiugrok az ágyból!

Másnap déli tizenkettőkor ébredtem. De nem az ágyban, hanem attól három lépésnyire a földön. A háziak mesélték, hogy reggel nyolc óra tájban valami nagy zuhanást hallottak.

A további kísérletekkel felhagytam, mert közben egy bölcs barátom felvilágosított, hogy minden módszer jó, csak éppen egyiket sem lehet jól alkalmazni.

1925.

NEM KELL TÚLOZNI!

SOKAT BESZÉLNEK arról, hogy rosszak a gazdasági viszonyaink. Vannak azonban, akik ezt tagadják. Ezek a luxushelyek vendégeire, az autók nagy számára, a nők elegáns öltözködésére s effélékre hivatkoznak. Akik pedig amellett érvelnek, hogy ez csak felszín s a viszonyok igenis nagyon rosszak, azok meg a fizetésképtelenségekkel, csődökkel, kamatlábemeléssel operálnak.

Magam is szétnéztem gazdasági viszonyaink közt s mivel éppen kevés pénzem volt s néhány sürgős kötelezettségem, hát affelé a nézet felé hajlottam, hogy a viszonyok általában rosszak. No de mivel tudom ezt bizonyítani, ha beszélgetés közben megint szóba kerül ez a téma?

Hát figyelni kezdtem a pesti embert, a pesti életet. Félnapi éber figyelés után döntő adatra tettem szert: rengeteg a magában beszélő ember! Már pedig magában csak a kétségbeesés beszél. Akinek jól megy a sora, az ha egyedül van, hát hallgat, vagy fütyörész.

Az utcákon mentek az emberek, lassan vagy sietve, vagy pedig ültek a terraszokon s minden ötödiknek mozgott a szája. Eleinte ijesztő volt ez a látvány, később részvétet keltő, végre azonban nevetnem kellett minden egyes magánbeszélőn. Olyan kaján jókedvem kerekedett, hogy egy öregedő úrnak, aki mellettem elhaladva éppen azt mondta, hogy „akkor lesz három!" — ennek az öregúrnak odakiáltottam kötekedőn:

„Igaza van, bácsi!"

Megállt. Csodálkozva nézett rám.

„Igaza van!" — ismételtem. — „Csakugyan rettentően rosszak a gazdasági viszonyok."

„Miért gondolja?"

„Hát . . . hogy akkor lesz három. Bizonyára, hogy lesz három pengője, ha ezt vagy azt elvégzi még, esetleg ezt vagy azt eladja."

„Ördögöt. Azt számítom, hogy ha a Tinódi-utcai házat is felépíttetem, akkor lesz három. Még pedig mind a három sarokház."

„Bocsánat", rebegtem, s elkullogtam.

1929.

ESZMÉNYI ELLENŐR-RENDSZER

AZ EMBER a Krisztina-téren egy kis bódénál megváltja a jegyét az autóbuszra. Ott áll az ellenőr és látja, amint az ember váltja a jegyet. Az ember fölszáll az autóbuszra, a kalauz megnézi a jegyet és letépi a sarkát. Az ember leül, az autóbusz elindul, jön az ellenőr és ő is megnézi a jegyet. Azt a jegyet, amelyet a szemeláttára váltott az ember és amelyet a szemeláttára nézett meg és tépett meg a kalauz. Tanulmányozza a jegyet. Ha rendben van a jegy, akkor a közepéig kettéhasítja, az ember utazhat tovább, zavartalanul, a legközelebbi ellenőrig.

Hát ez nagyszerű! Nem egészen kellemes, de nagyszerű. A Krisztina-tértől az Oktogonig két ellenőr. Ezt a rendszert fejleszteni kellene. Be kell vezetni az ellenőr-rendszert az autóbusz, villamos és vonat után a hidakon, utcán, lakásokban, vendéglőben, kávéházban, hivatalokban, szóval mindenhol. Persze ne csak jegyet, hanem mindent ellenőrizzen az ellenőr. Például valaki beül a kávéházba. Egy kicsit ülne, azután jönne az ellenőr és megvizsgálná — természetesen azt, van-e pénze, amivel a kávét kifizetheti.

Hogy hol mit ellenőrizzen az ellenőr, az magától adódik. Hiszen annyi ellenőrizni való van a világon. Például térjünk vissza az autóbuszra. Mindjárt az autóbuszon ne csak a jegyet ellenőrizze, hanem azt is, hogy miért akar az utas átmenni Budáról Pestre. Az utas tartozzék bemondani útjának célját! Van-e nála elegendő pénz? Ha délelőtt van, akkor hol és miből fog ebédelni? Mikor szándékozik visszamenni? Rendben van-e a pulzusa? Nem köhög-e? És így tovább.

Ellenőrizze az ellenőr a fejeket is. Ne csak jó jeggyel, hanem jó fejjel is utazzék az utas. Azaz olyan fejjel, amelyben helyes és becsületes gondolatok vannak. Igen bizony. Akinek rosszak a gon-

dolatai, azt az ellenőr leszállítja. De akinek jók és helyesek a gondolatai — annak közepéig hasítsa ketté a fejét és azután zavartalanul utazhasson tovább.

1928.

A MINISZTER HASONLATAI

A MINISZTEREK szeretnek szépen beszélni. Azt hiszem, ez azért van, mert jót úgy sem mondhatnak, azon iparkodnak tehát, hogy azt a rosszat, amit mondanak, legalább szépen mondják. Különösen népjóléti miniszterünk szeret költői képekben, meghatóan találó hasonlatokban beszélni. Legutóbb valami olyasmit mondott, hogy: nehéz tölgyfából van a kereszt, amelyet a nép vállára tettünk és ebből a keresztből eddig csak bicskával faraghattunk le valamit, de ezentúl baltával faraghatunk le róla. Azután azt mondta, hogy: „Tudom, mi van a kormány kártyái mögött".

Szerintem, ha a második hasonlatot az elsővel egybevetjük, mi is megmondhatjuk, hogy mi van a kormány kártyái mögött. Balta! Hát nem? Kétségtelenül. Az a balta, amelyikkel majd a nehéz tölgyfakeresztről nagyobb darabokat fognak lefaragni. Szép kép, jó kép, be kéne rámázni és a tárlaton kiakasztani.

Megpróbálok néhány körmönfont hasonlatot szerkeszteni és azokat átengedni úgy a népjóléti, valamint más miniszterek használatára. Bizonyára örvendezni fognak a választópolgárok, ha a miniszterek agitációs körútjaikon hasonlataimat beszédjükbe szövik és e hasonlatok által egészen tiszta képet kapnak majd az ország jelenéről és jövőjéről. Íme a hasonlatok:

1. „Mert tisztelt választópolgárok, az ország hajójának keblét az a boldog tudat dagasztja, hogy a legsúlyosabb idők hinárján immár sikerült átgázolnia!"

2. „Mert tisztelt választópolgárok, úgy vagyunk a szociáldemokráciával, mint a vemhes lóval, akit is amikor aztán kocsi elé fogtak és azt mondták neki, hogy nahát „most szaladj", csak állt a jámbor pára, mert hát nem is értett magyarul, hanem németül, Marx volt az első gazdája!"

3. „Mert tisztelt választópolgárok, eljön majd egyszer a hajnal, amely reflektorként világít rá e szegény nemzet éjszakájára (még jobb így: éccaka!) és az oduikból előbújt férgek feje fölött megkongatja a halálharangot!"

4. „Mert tisztelt választópolgárok, a kormány úgy van ám a szegény nép panaszával, mint az édes jó anya a síró gyerekeivel, hogy aszongya: előbb az apátokat (apát = főpap) lakatom jól, aztán ha akkor is bőgtök, majd szájonkaplak benneteket!" (Viharos tetszés!)

1925.

MIRE JÓ A RÁDIÓ

RÁDIÓ! Bölömbér bácsi például nem is hiszi, hogy milyen nagyszerű találmány ez. A hang számára nincs távolság. És nincs akadály. Keresztültör a hegyeken. Úgy fut keresztül az emeletes házak falán, bútorain, emberein, mint a napsugár az ablaküvegen. Vagy mint a fecske a levegőn, illetve, ha ez a hasonlat rossz is lenne, a helyzet röviden az, hogy: fölzendül Párisban a hang és az ember nyomban hallja Budapesten, Honolulúban, Tahiti szigetén, sőt — ami már szinte hihetetlen — még talán Kiskupacon is.

Párisban, Londonban, Newyorkban fölzendülő élő eleven hang Kiskupacon hallható! Na hát, ennek a csudának van egy kis, hogy úgy mondjam, perspektívája. Én például, ha ezt jól elgondolom, egészen fölizgulok, föllelkesülök, kezdek számítani, kombinálni, tervezni, kezdek hinni az emberben s a társadalomban, kezdek hinni nem kevesebben, mint az igazságban s az általános jólétben. Persze, úgy, hogy az ma még nincs , de majd lesz!

Tehát még egyszer: Párisban fölzendül a hang. No de micsoda hang? Mindenesetre legalább is valami nagyszerű zene, amely mondjuk úgy, egy érzésbe forrasztja a honolului és a kiskupaci szíveket. Vagy azután — mert az érzés még nem minden —: Párisban fölzendül a szó. A szó a gondolat hordozója. Valaki beszél, aki az emberi értelmesség és a kultura csúcspontján áll. Beszél, tanít, fölvilágosít, bizonyít és meggyőz. Mert kell, hogy mindennek a világon meglegyen a maga helyes módja, hogy minden bajból legyen kivezető út, hogy legyen irány, amely visz előre és fölfelé. Párisban, vagy *másutt* megszólal a bölcseség és a jóság és elárasztja a földgömböt. Nincs akadály, mert sem a távolság, sem a hegy és a folyó, sem a kaszárnyák falai nem azok többé; nincs távolság sem a térben, sem az időben, szól az értelem beszéde és nyomban hallani, kapiskálni, érteni és akceptálni kell, nyomában csakhamar el kell majd követ-

kezniök a tetteknek, az okos és igazságos tetteknek. Az értelem kigyúlt fényében úgy sorvad el az ostobaság, a gonoszság és a szegénység, mint a napfényben elpusztulnak a pinceférgek.

Nagyszerű és remek és felséges és isteni s amilyen exaltált szót csak ki tud az ember találni, — hocide azt a kagylót, hadd teszem a fülemhez és hadd örülök az örülőkkel, hadd ülök diadalt a diadaltülőkkel.

Kezembe veszem a kagylót, a fülemhez emelem, Budapest beszél, várom áhitattal és szívdobogósan; megreccsen ám a borízű műbasszus, Budapesten fölzendül a hang, száll a szó és hallom ám:

— És akkor a lúdtalpú király nagyott ütött tenyerével az asztalra s így szólt: Nem úgy van az öcsém!

KLUBFELOSZLATÁS

A BELÜGYMINISZTER két klubot feloszlatott. Kártyajáték miatt. A szigorúság túlnagy, mert hisz ezek a klubok azzal védekeztek, hogy állandó vitaestélyeket, illetve vitahajnalokat tartottak, melyeken a „William Clissold világá"-nak társadalmi eszméiről, vagy Mussolini „Carta del' lavoro"-járól, esetleg az elektronelméletről volt szó. A klubok bizonyítani kívánták, hogy csupán olyan esetekben, amikor érvekkel nem lehetett eldönteni valamely tudományos kérdést, például, amikor a vitatkozó felek egyike azt állította, hogy a hidrogén elektronjában *egy* bolygó kering egy központi mag körül, a másik fél meg azt vitatta, hogy kettő kering, s a kérdést kísérleti eszközök híján hamarosan eldönteni nem lehetett, csupán ilyen esetekben fordult elő, hogy a játékmester... illetve a vitarendező kártyát tett le az asztalra és így szólt: „No, emeljék el az urak".

Persze, hogy megtörtént néha, — magyarázzák a szegény klubok — hogy emelés után a kártya az asztalon maradt, mert egyetlenegy tudományos kérdés eldöntésével a vitában résztvevők tudományszomja még nem elégült ki s így gyors egymásutánban a további vitás kérdések egész sora vetődött fel, például: ha egy ember gyalogszerrel hat óra alatt ér el Pestről Vácra, mennyi idő alatt ér el hat ember? Volt aki azt állította, hogy egy óra alatt, volt aki harminchat órát mondott, — ezt megint el kellett emelni. És így, csakis így történt meg, hogy valaki végül is — ugyancsak tudományos kérdés gyanánt — kitett az asztalra száz pengőt s akkor így szólt: „No most emeljük el, hogy kié ez a száz pengő, az önöké-e vagy az enyém, azzal a másik száz pengővel együtt, amit önök akkor hozzáfizetnek, ha az enyém."

Mivel aztán akadtak olyan nehéz felfogásúak, akik megtörtént emelés után sem értették meg ezt a dolgot s ezeknek a kedvéért

az egész eljárást számtalanszor meg kellett ismételni, csakis így nyúlhattak bele ezek a tudományos viták és kutatások kora estéből a másnap reggelbe.

Hát szabad az ilyen közhasznú klubokat feloszlatni?

1927.

A KÁRTYA ÜLDÖZÉSE

HEJ, HEJ, manapság már makk felső vagy tök filkó sem lehet az ember ebben az országban, mert detektívek törnek rá és lefülelik. Üldözik már a kártyát is. Úriemberek a finom kaszinókban keverik, osztják, forgatják a kártyát — s erre a kártyának gyűlik meg a baja: elkobozzák. Legföljebb az lehet vígasza a szegény kártyának, hogy a bajban nem marad egyedül, a zöld asztalnak, a széknek s a kanapénak is van egy kis nemulass. Mindezek a tárgyak olyan üldözést szenvednek, hogy az úriemberek a finom kaszinókban esetleg új kártyapaklikkal, más székeken és más díványokon kénytelenek a játékot ott folytatni, ahol abbahagyták.

Az üldözés mind nagyobb méreteket ölt. Egy négyemeletes ház tetejéről egy zöld nyolcast tűzoltólétrák segítségével emeltek le s azonnal letartóztatták. A napokban a Semmelweis-utcában a forgószél egy vörös ászt sodort őrült tempóban úgy, hogy az elfogására lovas osztagot kellett kivezényelni. Az ász üldözése olyan parázs harccá fejlődött, hogy az utcában lévő finom kaszinó urai percekig abbahagyták a kártyázást, hogy a nyitott ablakokból gyönyörködjenek a gazdátlan vörös ász elcsípésében s letartóztatásában.

De nemcsak a kártyát üldözik, hanem a kaszinókat is tisztogatják. Ennek az alapos tisztogatásnak van is már érezhető hatása. Például a Nemzeti Kaszinó és az Országos Kaszinó mostanában már oly tiszta, hogy ragyog. Épp tegnap beszélgettem egy sírdogáló öreg nénivel, akitől megkérdeztem, mi a baja. Elpanaszolta, hogy eddig takarítónő volt egy finom úri klubban, de most elbocsátották. Azt mondták neki, hogy nincs szükség tovább rá, mert ezentúl a rendőrség tisztogatja a klubokat.

1927.

BIRKÓZÓK

A ZENE megadja a jelt s a művészek bevonulnak. Nem is vonulnak, hanem gurulnak. Gurulnak, szuszognak, zötyögnek. Azután szép sorban fölállnak. Nem is fölállnak, hanem föltornyosodnak. Kar- és lábizmok tündökölnek, ez igaz, de mi ez a rettentő nyakakhoz és pocakokhoz képest! Van akinek a nyaka vastagabb, mint a dereka. Van azután olyan is — és ez birkózási célra még praktikusabb — akinek nincs is nyaka, hanem a feje közvetlenül a törzséből nőtt ki.

Azután elkezdenek birkózni. Okosan teszik, mert mi lenne, ha fuvolázni vagy hárfázni kezdenének? Vagy kis lírai verseket zöngicsélni. Vagy esetleg charlestont táncolni. Még aránylag legjobb, ha az izomszörnyetegek birkóznak. Ezt tudnak. Tagadhatatlanul jól tudnak, bár máshoz is, például a színjátszáshoz is értenek. Néha egy-egy úgy megjátssza a dühös embert, hogy akár a Nemzetiben is felléphetne. Mondjuk Petúr bán szerepében.

De erről jut eszembe, hogy az is jó lenne, ha némely színész meg inkább birkózna a porondon. De nem csak színész, hanem általában a legkülönfélébb szakmabeliek, például a politikusok is. Illetve remek lenne, ha egyes politikusok politizálás helyett csak birkóznának. Nemcsak nálunk, hanem az egész világon. És mi olvasnánk napról-napra az eredményeket. Baldwin (Anglia) 25 percig döntetlenül mérkőzött Sonninóval (Olaszország), a legközelebbi napok egyikén a mérkőzést döntésig folytatják. Vagy: Chamberlain (Anglia) karrántással győzött Poincaré fölött; Feng-Ju-Siang (Mongólia) a tizedik percben betörte Csang-Cso-Lin (Mandzsúria) hídját.

Azután elkezdenék az egészet keverni, így: politikusok birkózzanak zenészekkel; zoológusok sakkmesterekkel, sakkmesterek fes-

tőkkel; politikusok birkózókkal. Így következne el azután néhány érdekfeszítő mérkőzés, például birkózna Klebelsberg Kunó és Czája József. Ezt már magam is megnézném.

1927.

BAJ VAN PALÉOLOGUE-GAL

PALÉOLOGUE, Franciaország volt szentpétervári nagykövete könyvet írt, amely „A cári Oroszország" címen jelent meg. A könyv egy kapitalista állam hű alkalmazottjának szemével látja a lezajlott eseményeket, de ezen a korláton belül jól van megírva s érdekesen eleveníti meg az orosz forradalom előzményeit és okait s a forradalom kitörését.

Ezzel szemben egy konstruktív napilap munkatársa abban a ránézve kiváló szerencsében részesült, hogy vendégségben lehetett egy dunántúli előkelő földbirtokosnál s együtt ebédelhetett a kastélyban a földbirtokossal s családjával. Asztalbontás után a pipázóban fecse... akarom mondani csevegtek, megbeszélték, hogy a töltött rizs áfonyával jobb-e vagy piszkeszósszal; s a földbirtokos előkelő neje elpanaszolta, hogy angolok jártak náluk vendégségben s akarták látni a parasztokat, amire ők elvitték az angolokat a templomba, de nagyon szégyelték magukat, mert olyan „buta képük van a parasztoknak, mintha fából lennének faragva"; mindezek után így szólt az előkelő háziasszony a hírlapíróhoz:

— Maga Pesten van a forrásnál, bizonyára vannak érdekes új könyvek, ajánljon nekünk valami olvasnivalót.

A hírlapíró lelkendezve dícsérte a Paléologue könyvét. Szenzációs, érdekfeszítő, remek a stílusa, hallatlan az éleslátása, rengeteget megtudunk belőle, amit eddig nem tudtunk és így tovább.

A méltóságos asszony közömbösen hallgatta a hírlapírót s röviden ezt mondta:

— Igen, hallottunk már a könyvről, de azzal a Paléologue-gal nagy baj van. El akartuk olvasni a könyvet, de véletlenül megtudtuk, hogy ez a Maurice Paléologue, sajnos, nem az igazi Paléologue-ok közül való s ez nagyban csökkenti a könyv értékét.

Magyarázat:

Van egy Paléologue nevű francia nemesi család. Ezek az „igazi" Paléologue-ok. A Maurice Paléologue nem ebből az ősnemesi családból való, ez az, amit magyarék, illetve földbirtokosék, illetve őelőkelőségeik véletlenül megtudtak s ez az, ami miatt, sajnos, nem olvashatják el a könyvét, mert az ilyesmi nagyban csökkenti a könyv „értékét".

Történt Középeurópában, Krisztus után 1928-ban, a Lajtától keletre 120—150 kilométerre.

1928.

CÉDULA A KAPUN

ÉVTIZEDEK óta ismeretesek a kapukra kiragasztott föliratok: „Egy ágy rövid úr részére kiadó", vagy „Egy széles ágy két keskeny úr részére kiadó" — és így tovább. Új változatokat napjaink sem produkáltak e cédulákon, dicső legújabb „keresztény" és „nemzeti" korunk, azaz pusztulásunk kora is csak annyi fejlődést hozott, hogy a cédulák száma megsokszorozódott, jeléül annak, hogy a mérhetetlen nyomor még mérhetetlenebbé vált. Mármint a szegények nyomora és nem a gazdagoké.

Most már a kapuk egészen tele vannak cédulákkal, de a szövegek mind-mind csak ágyról, szobáról, díványról szólnak, ezt a témát variálják, tiszta ágy, csöndes szoba, féregmentes díván; néha a föltétel: „tisztességes férfinak kiadó", mintha bizony akadhatna olyan ember, aki meglátván az ilyen elrettentő felírást, odább állna azzal a megállapítással, hogy ő nem tartja magát tisztességesnek. Néha a „féregmentes" csupán szolíd, esetleg „szelíd"' nőnek adandó ki. Néha „gyermektelen házaspárnak". De hát csakis szoba, ágy, díván, — mert az állást, ami kéne, a lapok apróhirdetéseibe szerkesztik bele; a vánkost pedig, amely a fejük alól eladó, a hirdetési vállalatok gyüjteményébe iktattatják.

Mégis a napokban láttam valami újat egy kapun: „*Agy kiadó*" — olvastam. Mindenki természetesnek találná, hogy itt íráshibáról van szó, az „agy" tulajdonképpen „ágy" akar lenni.

De hát mit lehet tudni a mai magyar világban? Hátha csakugyan agy az, ami kiadó? Agy, agyvelő. Valami úgynevezett tudós vagy író, valami polgári hírlapíró kínálja egy kis bérgondolkodásra, egy kis „szép"-irodalomra, egy kis kapitalista agitációra az agyát, a rövid kis eszét s a széles, féregmentes lekiismeretét.

Ebben az esetben a teljes és helyes szövegnek így kellene festenie:

„Agy kiadó, az agy tulajdonosa hajlandó napi 2—3 pengő éhbérért minden lehető gondolatot kitalálni és leírni a magántulajdoni társadalom egyedül üdvözítő voltának igazolására. Kiadóknak, szerkesztőknek és igazgató uraknak „bővebbet a házmesternél".

1927.

REMETE-IGAZOLVÁNY

MEGVAN-E MÁR mindenkinek a születési bizonyítványa? Mert szervezett társadalmunkban a születést bizonyítani kell, a bizonyítás pedig nem azáltal történik, hogy v a g y u n k, hanem a bizonyítvány által.

És megvan-e a kedves szülők bizonyítványa? És a házasságlevelük? És a nagyszülőké?... De megvan-e Önnek a diplomája, az érettségije, az elemiiskolai bizonyítványa, az erkölcsije, az újraoltásija, a munkakönyve, a bejelentőlap-szelvénye, a helyhatóságija, a személyazonosságija, a letelepedési engedélye, az útlevele, a vízuma, tagságija, távozásija, orvosi látlelete, valamennyi nyugtája? Szóval megvan-e minden okirata? Mert okiratok nélkül nincs élet, nincs munka, nincs lélekzés, nincs maradás, tilos a távozás, kár megbetegedni, mert nincs kórházi felvétel, kár meghalni, mert nincs eltemettetés.

Jaj tehát annak, akinek hiányzanak az okiratai s esetleg meg sem tudja azokat szerezni, mert voltak ugyan, de elvesztek, mert leégett a szülőfaluja, mert egyszer már valahova, valami hivatalhoz benyújtotta s azután nem kapta vissza őket, vagy — nyugtáknál — mert meg sem fizette a tartozásait. Annyira jaj az okirathiányos embernek, hogy ma is hallottam egy keserves sóhajt, melyet egy hatvanéves, hivatalos állásban lévő, nyugdíjképes, becsületben megkopaszodott ember sóhajtott el, így:

— Ó, legjobban szeretnék én már elmenni valami erdőbe, akár a Bakonyba, remetének!

— Van remeteigazolványa? — kérdeztem tőle nyugodtan.

Hát nincs neki. És még ő akar elmenni remetének! Persze, egy ilyen javíthatatlan individualista nem képes felfogni, hogy nem vagyunk az erdőben, nem élünk a középkorban, hogy manapság már a remeteséghez, szóval, ahhoz, hogy valaki egy elhagyott

erdő közepén egy magános barlangban felüthesse a tanyáját, ahhoz is okiratok kellenek.

Kell a remete-igazolvány; ennek elnyeréséhez igazolni kell a születést, az állampolgárságot, az újraoltást; be kell nyújtani a kérvény kapcsán a szegénységi bizonyítványt, letelepedési engedélyt, erkölcsi bizonyítványt; bizonyítani kell a büntetlen előéletet; legalább valami garancia legyen arra, hogy az illető nem művel majd abban a magános barlangban valami olyasmit, ami ártalmára lehet a köznek; kell orvosi bizonyítvány arról, hogy a remetejelölt gyomra alkalmas a gyökerekkel való táplálkozásra; igazolni kell, hogy az illető nincs adóhátralékban.

Csak mindezek beszerzése, benyújtása, igazolása, bizonyítása, felmutatása után kaphatja meg bárki is a remete-igazolványt.

Azzal azután szépen otthon maradhat, — feltéve hogy ehhez is megvannak a kellő okiratai — úgysem kap engedélyt az erdő- és barlangtulajdonostól, mert hátha néha-néha rőzselopásra vagy vadorzásra vetemedik.

1937.

INFORMÁCIÓ

A NAPOKBAN egy külföldi emberrel beszélgettem. A magyar viszonyokról érdeklődött. Figyelme mindenre kiterjedt, puhatoló kérdéseket tett föl. Én nagyjából a következő válaszokat adtam:

1. Milyenek a közgazdasági viszonyaik általában?

— Jók, jók, jók.

2. Milyenek a munkabérek?

— Óriásiak. A munkások állandóan mozgolódnak és küldöttségeket járatnak a miniszterekhez, hogy a munkabérek leszállítását kieszközöljék.

3. Van sok munkanélküli?

— Egy sincs. Néhány háztulajdonos és néhány földbirtokos meg tőkepénzes van mindössze, de azok is csak azért nem dolgoznak, mert nem akarnak.

4. Az egészségügyi viszonyaik is rendben vannak?

— A legnagyobb mértékben. Sőt, a patikusok és temetkezési vállalattulajdonosok, no meg a sírások direkt kedélybetegek.

5. Sajtószabadság van?

— Hogyne. Sajt, ó, szabadság. Ki-ki olyan sajtot ehet, amilyent szeret.

6. Nem úgy értettem. Hanem a gondolat közlésének szabadsága.

— Ó, az van, az van. Mindenki minden kávéházban közölheti gondolatait a barátaival.

7. Milyenek a lakásviszonyok?

— Remekek. Van olyan ember, aki egymaga tízszobás lakásban lakik.

8. Hajléktalanok nincsenek?

— Akadnak. De ezek a saját hibájukból hajléktalanok, mert nálunk teljes lakásvásárlási szabadság van s bármely hajléktalan

bármely percben vehetne magának egy rendes lakást 30—40 millióért.

9. De hát ha a hajléktalannak nincs 30—40 milliója?

— Szerezzen.

10. Hát tud szerezni?

— Föltétlenül. Nálunk, kérem, nem úgy van, mint külföldön. Önöknél például senki nem ugorhat föl az Eiffel-torony tetejére, de nálunk mindent lehet, csak akarni kell. Erre már az elemi iskolai olvasókönyvek is megtanítják a gyerekeket.

1927.

HOGYAN ÉLHETÜNK SZÁZ ÉVIG?

DR. SAVAGE londoni orvos úr foglalkozik legújabban ezzel a problémával. Szerinte nincs szükség holmi operációra s majommirígy átültetésére, hanem egyszerűen észszerű, egészséges életmódra. Nem kell más, mint sokat sportolni, egészségesen táplálkozni s nem túlerősen dolgozni.

A dolog egyszerű, mint az egyszeregy s világos, mint a vakablak. Csudálatos, hogy az emberek túlnyomó nagy része nem követi a jó tanácsot. Megkérdeztem egy hajléktalan padonalvót:

— Hát maga nem akar száz évig élni?

— Isten ments! — felelte.

— Vagy úgy! Akkor értem, hogy ilyen észszerűtlenül él. Hogy nem akar puha ágyban aludni, hanem itt a padon gyötri a testét.

És megkérdeztem egy kövezőnapszámost, aki a járda szélén kuporodva paprikás szárazkolbászt és savanyú uborkát ebédelt:

— Ezt nevezi maga egészséges táplálkozásnak? Hát maga nem akar száz évig élni?

— Még tízig sem.

— Akkor értem, hogy így ebédel. Ahelyett, hogy krémlevest, borjúfilét, tejszínhabos tortát, jégbehűtött sárgadinnyét enne. Na persze. De aztán ne csudálkozzon ám, ha százéves kora előtt hal meg.

Megkérdeztem egy vasgyári munkást is:

— Hát maga nem olvasta, hogy dr. Savage szerint nem ajánlatos a túlerős munka? És szokott-e naponta evezni vagy teniszezni?

A munkás azt hitte, hogy bosszantani akarom, s bizony olyan gorombasággal felelt, hogy odébb álltam. Be is láttam, hogy az „embereket" hiába faggatom, nem leszek okosabb. Elmentem magához dr. Savage orvos úrhoz megtudni, hogy hát hogyan is érti

ő ezt a dolgot. A tudós nyugodtan kijelentette, hogy szó szerint úgy, ahogy már közölte s tanácsáért vállalja a felelősséget.

— De hát hogyan követhetik az emberek ezt a tanácsot? Hiszen nem áll módjukban!

Dr. Savage gúnyosan végignézett s azután felelet nélkül elbocsátott. De kikísért a laboratóriumi szolgája. Ő adta meg a felvilágosítást:

— Kedves uram, ön alapvető tévedésben van. Tanulja meg, hogy amikor mi, tudósok, azt mondjuk, hogy az „ember" így tegyen vagy úgy tegyen, akkor ember alatt mindig a polgárt értjük.

Elmentem ezek után egy gazdag emberhez, J. D. Rockefellerhez, az amerikai petróleumkirályhoz. Éppen reggelizett, hideg halat, kakaót és szőlőt. Azután golfozni kezdett. Megkérdeztem:

— Akar ön száz évig élni?

— Mi az hogy akarok-e? Százötvenig akarok.

— És tudja, hogy mi szükséges ehhez? Hogy észszerűen kell élnie, sportolnia, egészségesen táplálkoznia s nem túlerősen dolgoznia.

— Na ná, nem tudom. Éppen azt csinálom!

1927.

MIÉRT ROHAN AZ AUTÓ?

HA AZ AUTÓNAK saját esze volna, biztosan lassabban menne. Mert tudná, hogy ha rohan, esetleg összetöri magát.

1. Az autó tehát azért rohan, mert ember dirigálja. Az ember tudja, hogy ha rohan, esetleg összetöri magát. Azért csak rohan. De az ember azt is tudja, hogy esetleg összetöri az autót, az pedig pénzbe kerül. Hát akkor miért rohan?

2. Talán azért rohan, hogy hamarabb érkezzen valahová? De nem jobb-e este tízkor érkezni Sátoraljaújhelyre épkézláb, mint már este nyolckor ott lenni kitört nyakkal?

3. Azután érdemes-e egyáltalában valahová megérkezni? Valaki siet, rohan, hogy félhétkor ott legyen valahol, pedig a sors könyvében az van megírva, hogy ott félhétkor egy pofont kell kapnia. Nem jobb-e ezt az esetet egészen lekésni?

4. Valaki meg van híva a városba vacsorára. Autón megy és rohan. Hát lehet ön- és közveszélyesen sürgős egy vacsora annak, aki aznap már reggelizett, tízóraizott, ebédelt és uzsonnázott? Még ha egy olyan ember rohanna autón vacsorára, aki öt nap óta nem evett, — ezt meg lehetne érteni.

5. Vagy a soffőr a saját szakállára rohan? Nem gazdaságosabb-e menet közben akár kétszer is szigorúan rászólni a soffőrre, hogy: „Ne hajtson úgy, mint egy őrült!" — mint katasztrófa után órákon át számtalanszor elmondani, hogy: Jaj, Istenem! Annál is inkább, mert az előbbi kiszólásnak még lehet valami eredménye, de az utóbbi jajistenemek már egészen céltalanok.

6. Vajjon, aki a Semiramis-kávéházba rohan az autón, hogy ott öt vagon tégla vagy kukorica adás-vételét lebonyolítsa, azt hiszi-e, hogy ő a „tűzoltóság", vagy azt hiszi, hogy ő a „mentők"?

Mert ha azt hiszi, akkor érthető, hogy rohan. Sőt biztosra vehető, hogy amikor már azt hiszi, hogy ő a dalai láma, akkor még jobban fog rohanni.

1927.

A FALU ÖRÖKÖLT

AZ ÉN FALUMAT Harpacskószajudárnak nevezik. Kedves kis falu, kétezer lélek él benne, a határa akkora, mint Pest valamely külső kerülete.

Falum szépségei: a végeláthatatlan síkság; a nagy darab kék ég; az akácfa s a feketeszemű kunok.

Falum hibái pedig . . . no, ezeket nem mind sorolom fel. Csak éppen hogy íme néhány: nagy a por, sok a légy és a szúnyog; kicsinyek, szinte düledezők a vályogfalú házak, amiért is a falubeliek azokat inkább csak viskóknak nevezik; nincs vízvezeték, a kutak vize rossz; nincs járda s még petróleummal világítanak, persze csak a viskókban, mert az utcák világítását éjszaka csakis a hold végzi.

Még egy hiba, melyet biztosan azért felejtettem ki a felsorolásból, mert a legnagyobb: falumban rettentő nagy a sár. Most látszólag ellentmondásba keveredtem önmagammal, mert az előbb meg azt állítottam, hogy a por nagy. Hát úgy áll a dolog, hogy amikor a nap süt, akkor a por nagy, amikor meg az eső esik, akkor a sár nagy. És pedig a sár nagyobb, mint a por. Ez úgy lehetséges, hogy amikor por van, akkor egy része szüntelenül a levegőben lebeg, mivel hogy egy kocsi annyit ver föl belőle, amennyi félóra alatt ülepedik csak le. Amikor meg sár van, akkor a porhoz még víz is járul. (Lásd a Természet szakácskönyvét. Sár: végy 10 kiló port s adj hozzá 20 liter vizet.)

Mindez maradhatott volna továbbra is mélységes nyílt titok, én el nem árultam volna soha, — ha a közelmúltban nagy szerencse nem érte volna kedves falumat. Egy Amerikába szakadt s ott dúsgazdaggá lett szülöttétől százezer dollárt örökölt. Még pedig a falu kicsinosítására, vagy ahogy az amerikai honfitárs magát kifejezte a végrendeletében: modernizálására.

Az örömet, már mint a harpacskószajudáriak örömét, szóval

az áldomást, azaz evés-ivást, illetve ivásokat, tehát *sokat*, nem mesélem el. Nem beszélek a szomszéd községek elkeseredéséről, tehát azokról az ivásokról sem, melyeket azok viszont bánatukban rendeztek. A világátalakító tervek közül is csupán azokat említem meg, melyeknek a kivitele igenis már folyamatban van: csatorna (mondjuk csak hogy árok), „vegyi légyirtás", villany, artézi kút, vízvezeték, új iskola, főutcának téglával való kirakása, mellékutcákon is deszkajárda, „mozgókép-színház", utcák öntözése, határbeli utak fásítása, fürdő és helybeli lap. Már a magas kormányhoz is folyamodott a község, hogy „eddigi, bár ősi és magyaros, de az idegeneknek — különösen a nem magyar anyanyelvűeknek — kimondani és megnevezni nehéz nevét Harpacskószajudárról Szentjánosfalvára megváltoztatni legkegyelmesebben méltóztassék."

A modernizálás munkája javában folyik, a helybeli lap pedig már meg is alakult s hetenként kétszer jelenik meg, egyelőre ezen a címen: Harpacskószajudár és vidéke. (A legutóbbi vezércikkből: „Utóljára figyelmeztetjük Lavalt...")

A község már meteorológiai jelentéseket is ad ki, ezeket egyrészt a helybeli lap közli, másrészt a községháza falára függesztik ki naponként. Egy ilyen jelentést el is olvastam, szólt pedig ekképpen:

„Harpacskószajudár, 1935. április 7. *Harpacskószajudáron* ma délben 12 órakor a hőmérséklet +14 Celsius fok. Várható időjárás a következő huszonnégy órára: nyugat felől élénkülő szelek, a hőmérséklet lényegesen nem változik. *Délen* még napos idő, de *északon* már borulás, esetleg eső, sőt zivatar is lehetséges."

— Ajnye, — szólt oda Szügyi Varga Péter a feleségének, akivel együtt olvasták a kifüggesztett időjóslást — azt a kis maradék kukoricámat át kéne két-három fordulóval vinni a Szilfás-majorból a Cseri-majorba, mert még majd elhordja a fergeteg.

Mert a Szilfás-major északon fekszik, a Cseri-major meg hat kilométerrel lefelé, a község déli határszélén.

1935.

ROSSZ A KÖZLEKEDÉS

PESTMEGYE átiratot intéz a többi megyéhez s a törvényhatósági városokhoz, hogy együttesen tegyenek panaszt a kormánynál a közlekedés rosszasága miatt. Csatlakozom az átirathoz, meg az elkövetkezendő fölirathoz is és leírom a panaszaimat:

1. Közlekedésünk legsúlyosabb hibája — mondhatnám: a többi mind ebből ered —, hogy az ellenforradalmi gyilkosok szabadon közlekedhetnek. Szerintem sem vonaton, sem villamoson, sem gyalog nem volna szabad közlekedniök, legföljebb a villamos alatt.

2. Engedje meg a kormány, hogy a villamosokon legyen szabad pénzt hordani. Mert, habár ez rendeletileg kifejezetten nincs tiltva, én mégis sokszor megfigyeltem, hogy egy telt villamoson 50—60 ember közt egy sem akadt, akinek a zsebében 100.000 korona lett volna.

3. Létesítsen a kormány gyakori vonatjáratokat Budapest és Bugac között, hogy legalább vasárnapokon, Bugacra lerándulva, fejünket a homokba dughassuk s így tegyük lehetővé, hogy ne lássuk, mi történik ebben az országban.

4. A víz a közlekedőcsövekben még mindig ingyen közlekedik. Ez nyilván elkerülte úgy a közlekedésügyi, mint a pénzügyminiszter figyelmét. Miért nem vetnek ki rá legalább valami adót?

5. Csökkentse a kormány a föld és a mennyország közt való egyirányú sűrű közlekedést. Csökkentse tehát a halálozások s az öngyilkosságok számát. Ha másképp nem tudja, hát azáltal, hogy teremtsen tűrhető életviszonyokat. Ez is módszer.

6. Adjon ki a Bethlen-kormány rendeletet, amellyel tiltsa meg a villamosokra való ugrálást. Mert pontosan megfigyeltem,

hogy még minden kormány, kezdve a Wekerle-kormánnyal, mihelyt ilyen rendeletet kiadott, egy héten belül megbukott. Oki és okozati összefüggés ugyan a rendelet és a bukás közt nincsen, de így történt. Türelmetlenül várjuk tehát a rendeletet.

1926.

HELYZETKÉP

A HELYZET nem kielégítő. A villamosok tele vannak, nem lehet ülőhelyet kapni. Disznóság, hogy ezeknek a nyavalyás szegényeknek még mindig annyi pénzük van, hogy villamoson járnak. Ha a munkabéreket és a kisfizetéseket leszállítanák, mindjárt kitűnő lenne a város közlekedése.

Persze, ezzel még nem lenne rendben minden. Még maga a közlekedés sem. Azok a nyomorúságos gyalogvánszorgók állandóan veszélyeztetik a motociklistákat. Addig másznak, vánszorognak, míg egyszer csak a motociklista nekiszalad egy ilyen csúszómászónak és elüti, — a „szerencsétlenség okozója" meghal, a szegény motociklista pedig fölhorzsolja a térdekalácsát. Be kellene tiltani a szabad járás-kelést mindazoknak, akiknek nincs motociklijük és autójuk.

A terméssel is baj van. A termés jónak mutatkozik, lesz kenyér bőven. De ennek megint csak az lesz a következménye, hogy a szegények teletömik majd a bendőjüket és nem akarnak dolgozni. Ha véletlenül netalántán rossz lesz a termés, akkor a kenyér ára magától fog emelődni, de ha jó lesz, akkor elővigyázatosságból még idején fel kell emelni a kellő magasságra.

A köznép fényűzése példátlan. Vannak olyan proletárlányok, akik kalapot hordanak. Láttam olyan munkást, aki egy stanicliból ananászepret evett! Vajjon hogy juthatott hozzá? Láttam olyan munkanélkülit, aki délelőtt kint őgyelgett a ligetben és a park legszebb részletében leült egy padra. Hát nincs ez tiltva? Közrendészetünk még jelentékeny kiegészítésre szorul. Az első cselekményt — a kalaphordást — rangbitorlásnak; a másodikat — az ananászeperevést — másokat illető javak jogtalan elpusztításának; a harmadikat pedig — a parkban ülést — szemérem elleni vétségnek kellene nyilvánítani és szigorúan büntetni.

A Körúton láttam, hogy egy munkáskülsejű ember ezer koronát adott egy koldusasszonynak. Ez is valóságos botrány. Mert hogy szabad egy ilyen proletárnak az életképtelen elemek táplálásával azoknak létét meghosszabbítani és az állam szempontjából haszontalan emberanyagot gyarapítani! És miből adhat egy munkás ezer koronát egy koldusnak? Honnan vette? Biztosan lopta! Körülnéztem, a közelben sehol rendőrt nem láttam. Ez is tűrhetetlen! Miért nem jut minden tíz lépésre egy rendőr?

1926.

POLGÁRI KÖLCSÖNTAN

A JÓ POLGÁRNAK mindenekelőtt azt kell tudnia, hogyan kell kölcsönt nem adni. A jó polgár ezt egyszeri olvasásra megtanulja, mert tehetsége van hozzá. A legtöbbje tanulás nélkül is tudja (Ilyen a született talentum!) No de íme az elmélet:

Kölcsönt az ember egyszerűen nem ad. Mert ne hidd, hogy aki leül melléd és fátyolos hangon nyöszörög a füledbe, hogy „holnapig tizet", meg hogy ma még nem evett, — ne hidd, hogy az nincs tele pénzzel. Tele van az pénzzel; az ilyen embernek még a bőre alatt is pénz van.

És ha véletlenül mégis igazat hazudna, akkor is minek adnál neki? Ha adsz neki, félóra múlva jön a másik, egy óra múlva a harmadik és így tovább. Csakhamar szétosztanád a vagyonodat s félév múlva már te nyöszöröghetnél a más fülébe.

Akinek nincs pénze, az menjen dolgozni. „Munkásság az élet sója, a romlástól mely megója". Életrevaló ember még a jég hátán is megél. Lám, az az Amundsen is heteken át élt a jég hátán, mégsem kért kölcsön senkitől.

A nem-adás részletei nem is fontosak. Ha valaki kölcsönt kér, csak mondd, hogy: „Nem adok". Ha valaki azt kérdezi, van-e pénzed, felelj így: „Van, de nem adok". Ha valaki panaszkodni kezd, mondd ezt: „Ja, sírni én is tudok". Ha valaki azt mondja a te pöfeteg képedre, dupla tokádra s vizenyős, dülledt szemedre, hogy: „Hogy milyen szép ember ön, ön biztosan nagyon tetszik a nőknek!" — azt előzd meg így: „Igen, de kölcsönt azért magának nem adok". Vagy ezt is mondhatod: „Nem, kérem, engem a nők útálnak, de azt akartam kérdezni magától, hogy van-e pénze?" Azzal már ne törődj, ha az illető nyomban bosszút akar állni rajtad s azt mondja, hogy a vak nőkre gondolt. Az ilyesmit az ember zsebrevágja.

Ha öt sarokházad van netán, akkor nagyon jól fest, ha így vé-

ded meg magad a pumpolótól: „Jajjaj, magam is apró kölcsönökből tengetem az életem". Sőt, hogy még huncutabb légy, a „tengetem" helyett mondd azt: „pengetem".

Ha szegény ember vagy, csak mondd nyugodtan: „Ugyan, kérem, hagyjon engem nyugodtan haldokolni!"

Ha egész szegény ember vagy, egy közönséges proli, — akkor nem adok tanácsot. Nem adok, mert képes vagy tanácsomat meg nem fogadni és a kölcsönkérőnek adni. Már pedig én nem szeretek hiába beszélni.

1926.

KÖZ- ÉS MAGÁNÉLELMEZÉSI KISKÁTÉ

MIT NEVEZÜNK *közélelmezésnek?*

Közélelmezésnek az arra szervezett hivatal által oly rendeletek kibocsátását értjük, melyek által a lakosság számára magas áron olcsó burgonya elvben biztosíttatik.

Mi ezzel szemben a magánélelmezés?

Ezzel szemben magánélelmezésnek a tényleges evést nevezzük.

Szükséges-e a létfönntartáshoz táplálékok fogyasztása?

Táplálékok fogyasztása a létfönntartáshoz nem okvetlenül szükséges, amit kiváló férfiak, mint régebben Succi olasz koplalóművész és legutóbb a corki polgármester bebizonyították. Míg a fent elősorolt táplálékok fogyasztása gyakran gyomortúlterhelést s különféle betegségeket okozhat, addig, miként az említett két kiváló férfiú példája mutatja, nemtáplálkozás által az ember világhírre tesz szert.

Nemtáplálkozás által minden ember tehet-e világhírre szert?

Nem. A magyar írók még nemtáplálkozás által sem tehetnek világhírre szert.

A fent felsorolt élelmiszerek képezik-e minden ember táplálékát?

Nem. Vannak emberek, akik bőrdarabokat, cipőtalpat, üveget, homokot és kavicsot esznek, ezek cirkuszokban mutogatják magukat és *struccgyomrú férfiú* az ő nevük.

Gondoskodik-e a kormány a struccgyomrú férfiakról?

A struccgyomrú férfiakról a kormány nem gondoskodik, miért is követelnünk kell e mulasztás helyrehozását, azaz oly rendeletek kibocsátását, melyekkel a cserép, homok, kavics, üvegdarabok és cipőtalprészek ára is magasra fölemeltessék és e cikkek fogyasztása is élelmiszerjegyekhez legyen kötve.

Kik élnek levegőből?

Mi budapestiek majdnem mindnyájan levegőből élünk; ez a

tény előbb-utóbb szükségessé teszi a levegőjegyek kibocsátását és az ingyen lélekzésnek rendeletileg való betiltását.

Mit nevezünk zabálásnak?

Zabálásnak a mértéktelen evést nevezzük, pontosan: azt, ha valaki majdnem mindennap eszik.

Hol a boldogság mindezek után mostanában?

Barátságos meleg szobában, amelynek lakói ideges étvágytalanságban szenvednek.

Szeretjük-e a sajtot?

Nem. Csak szeretnénk.

Fontos szerv-e az ember gyomra?

Fontos, mert ez végzi a korgást.

Miért ne búsuljunk mindezek miatt?

Azért, mert lesz ez még sokkal rosszabbul is.

Mindazonáltal szegény anyánk mit csinált volna, ha ezt tudta volna?

Dehogy szült volna minket.

1920.

AZ ÖNGYILKOSOK BÜNTETÉSE

EGY HIVATALNOKNŐ, aki hónapok óta nem kapott állást s napok óta éhezett, fölvágta az ereit, mert félt az éhenhalástól. No lám, mégis csak erkölcsös és kitűnő gondolkodó az a reakciós író, aki egy reakciós lapba cikkeket ír s cikkeiben emberboldogító eszmékkel boldogtalanítja az embert. Azt mondja például — s éppen a hivatalnoknő esetéről jut eszembe —, hogy az öngyilkosokat büntetni kell.

Igazi kernemzeti ötlet ez, még ha nem is új. Jézus tanításaiból nyilván csak azért maradt ki, mert a Mester megfeledkezett róla. Vagy mert akkor még nem volt kernemzeti kurzus és így a gazdasági viszonyok nem kergettek annyi embert az öngyilkosságba.

De tegyük csak magunkévá a kernemzeti író nemes szívből fakadt ötletét s gondolkodjunk csak, hogyan is kellene az öngyilkosokat büntetni. Például azt a hivatalnoknőt, aki fölvágta az ereit. Próbálgassuk csak a különböző tipeket.

Hónapok óta nem kapott állást! Remek. Megvan az első tip: Tízévi hivatalvesztésre kell őt ítélni.

Vagy: Napok óta nem evett, mert már annyi pénze sem volt, hogy kenyeret vehetett volna. Nagyszerű. Megvan a másik tip: ötezer pengő pénzbírsággal kell őt sujtani.

Avagy: Attól félt, hogy éhen fog halni. Megint megvan: Legyen az ő félelme jogos, halállal kell büntetni. Mi az a kis halálbüntetés egy szegény embernek, aki úgyis meg akart halni. És mi egy halálbüntetés egy konstruktív írónak?! Egy kis halálbüntetés, a politikai jogok felfüggesztésével, ötezer pengő pénzbüntetés a gazdagok javára s életfogytiglani hivatalveszéssel.

De mi történjék, ha az öngyilkossági kísérlet eredménnyel jár s a bűntettes meghal?

Van egy kiválóan kegyetlen javaslatom, amellyel az ilyen öngyilkosnak még a sírontúli életét is egész pokollá lehet bűvölni: Minden vasárnap föl kell neki olvasni a konstruktív író emberbolondí . . . akarom mondani emberboldogító cikkeit.

1928.

BETILTANI!

NAGYON JÓL tette a... nem tudom kicsoda-micsoda, hogy betiltotta Bourdet úr színművének előadását. És nagyon jól tette a belügyminiszter, hogy a betiltást jóváhagyta. Reméljük, hogy nem állanak meg a hatóságok diadalútjuk kezdetén, hanem folytatják honmentő munkájukat és egymásután sorra betiltják a betiltandókat. És végtelen a betiltandók száma! Csak úgy kutyafuttában sorolok föl néhányat:

1. Be kell tiltani a bonctani és szülészeti tankönyveket. Én láttam már ilyen tankönyveket és mondhatom, hogy a legnagyobb disznóságokról van bennük szó. Az ember pirul szégyenletében. Az ilyen destruktív könyvek a legnagyobb mértékben veszélyeztetik a közerkölcsöket. Ellenben állami támogatással indítani kellene még néhány színházi lapot és alapítani kellene még néhány éjszakai mulatót.

2. Be kell tiltani az öngyilkosságokat. Mert nem engedhető meg, hogy a proletárok egyszerű öngyilkossággal kibújjanak a munka alól. Például teljesen lehetelen állapot, hogy a háztartási alkalmazott lúgkőoldatot igyék és azután a nagyságának magának kelljen takarítani és mosogatni. Ellenben elő kell mozdítani a proletártenyésztést. Proletárkiállítással (lásd: ebkiállítás!), versennyel és műkotorékversennyel, díjakkal és futtatásokkal.

3. Be kell tiltani az iskolai olvasókönyveket, mert tele vannak destruktív métellyel. Az egyikben például ezt a nemzetgyalázást olvastam: „Meghalt Mátyás király, oda az igazság!" Pedig az igazságról nyilvánvaló, hogy csak a keresztény nemzeti kurzussal született meg s még csak ezután jön el igazán.

4. Be kell tiltani a sírást, panaszkodást, jajveszéklést, mert ez mind izgatás a fönnálló rend ellen. Ellenben el kell rendelni az általános, egyenlő és községenkinti kötelező dicsekvést, nevetést és

hálálkodást, csendőrségi ellenőrzés mellett. A dicsekvésnek bizonyos időtartamon keresztül való elmulasztása képezzen kihágást és legyen andó, endő, szigorúan büntetendő.

5. De azt azután egész komolyan mondom, hogy be kell tiltani az arcnak meztelenül való viselését, mert ez szerintem az esetek igen nagy részében szemérem elleni vétséget képez, a mai gyönyörű viszonyok közt.

6. De visszatérek az eredeti kiindulópontra. Be kell tiltani ennek a Bourdet-színműnek a külföldi, berlini, bécsi, párisi előadásait is. Át kell írni az idegen destruktív államok kormányainak és tiltakozni kell diplomáciailag a darab előadása ellen. Mert ha ott elterjed a ragály, onnan aztán a legnagyobb óvatosság ellenére is behurcolhatják hazánkba. Ha pedig a nevezett destruktív kormányok nem engedelmeskednek, meg kell szakítani velük a diplomáciai összeköttetést, haza kell hívni János, Pali és Bölömbér bácsikat.

7. Igazis! Azt a kérdést is be kell tiltani, hogy: „Hogy van?" Mert az bűntettre való felhívás. A kérdező ugyanis csak azt célozhatja, hogy a felelet az legyen: „Köszönöm, rosszul". Ez pedig talán még a lázadás bűntettének tényálladékát is kimeríti.

1296.

TÖBB OPTIMIZMUST!

EGY KÖZGAZDASÁGI hetilapban olvastam egy cikket, amelyet egy közgazdászati vezéregyéniség írt és amelynek a címe: „Több optimizmust!"

Amint a címből is látható, a vezéregyéniség kifejti a cikkben, hogy nincs ok a csüggedésre, föl a fejjel, nagyszerűen megy minden, hiszen az államháztartás egyensúlyban van, termelésünk zavartalan, pénzünk stabil (ami annyit jelent, hogy nemingadozó pénzünk nincs egy vas sem, de stabilpénzünk sincs egy vas sem, ami nagy különbség!), szóval megy minden rendben és előre, a legszebb rózsaszín irányában.

Rám óriási hatással volt a cikk. Úgy megszállt tőle egyszerre az optimizmus, mint a középkorban az ördöngősség szállta meg az embereket. Kirohantam az utcára terjeszteni, tovább adni ezt az áldott, egészséges optimizmust.

Először egy munkással találkoztam. Ki volt fáradva, kedvetlen volt, panaszkodott, mondta, hogy sok a baj, rémesen drága minden és alacsony a munkabér.

Nincs baj — magyaráztam. — Az alacsony munkabér mindent rendbehozhat. Mert az alacsony munkabér rendkívül jövedelmezővé teszi a termelést, annyira jövedelmezővé, hogy ezt látva, rövidesen életbeléptetik az ingyenmunkát, amikor is a termelés már oly jövedelmező lesz, hogy ezrével és tízezrével alakulnak a vállalatok, amire is a termelés oly óriási lesz, hogy az árak előbb lezuhannak, majd teljesen megszűnnek és mindenki minden szükségletét ingyen elégítheti ki, mire is nem dolgozunk, csak fogyasztunk mindnyájan, amíg meg nem halunk. Több optimizmust! — kiáltottam munkás barátomra és rohantam tovább.

Találkoztam egy munkanélkülivel, nagyon csüggedt volt, panaszkodott.

Föl a fejjel, barátom! — kezdtem beléje önteni az optimizmust. — Nem kap munkát? Nem baj. Most már ne is vállaljon, még ha hívják is. Egyrészt azért ne vállaljon, mert nemsokára bevezetik az ingyenmunkát, másrészt pedig azért ne vállaljon — és itt elmagyaráztam a dolgot úgy, ahogy előbb a munkásnak. Több optimizmust! — búcsúztam el a munkanélkülitől.

Találkoztam azután még sokféle emberrel. Valamennyibe úgy öntöttem az optimizmust, mint a fasiszták a destruktívokba a ricinusolajat. Végül a szóbanforgó cikk szerzőjével is találkoztam.

„Még több optimizmust!" — kiáltottam rá diadalmasan. „Még többet, mert az öné is kevés!"

És megmagyaráztam neki, hogy óriási jól megy minden, szinte szédítően jól. Ha így megy továbbra is, hamarosan kitör az általános jólét.

És ezt úgy megmagyaráztam a vezéregyéniségnek, hogy egészen kétségbeesett.

„Szent isten!" — nyöszörögte aggódva — ezt nem is akartam. Mert ha csakugyan kitör az általános jólét, akkor mi lesz velünk, szegény közgazdasági vezéregyéniségekkel, azaz hullafosztogatókkal?!"

1928.

AKASZTÁSÜGYI KISKÁTÉ

1. Mi az akasztás?

— Az akasztás igazságszolgáltatási ténykedés.

2. Kit büntetnek akasztással?

— Aki valami súlyos bűntettet, például gyilkosságot követ el, kivéve persze azokat az eseteket, amikor olyant is akasztanak, aki nem követ el bűntettet, de kivéve még azokat az eseteket is, amikor azt, aki gyilkosságot követ el, nemcsak, hogy nem akasztják föl, hanem egyáltalában meg sem büntetik.

3. Miért büntetik a bűntettest az ő fölakasztásával?

— Azért, mert elkövette a bűntettet.

4. De miért büntetik a bűntettes fölakasztásával az ő atyját, anyját, testvéreit és gyermekeit?

— Ennek csak a jóisten a megmondhatója.

5. Mi az akasztás célja?

— Az akasztásnak több nemes célja van, ezek között nem utolsó az, hogy róla színes riportok készüljenek s az olvasók hátbőre kellemesen borzongjon.

6. Szükség van-e tehát akasztásokra?

— Nagyon is. Annyira, hogy ha netalán hosszabb ideig nem követne el senki úgynevezett súlyos bűntényt, akkor valami más jogcímen kéne akasztani.

7. A színes riportok írói szerint milyen az áldozat arca, amikor a siralomházból kivezetik?

— Nyugodt. Sápadt ugyan, de nyugodt.

8. Miért nyugodt?

— Azért, mert az áldozat már eszén kívül van a nyugtalanságtól, de azért az arca sem szikrát nem szór, sem az orrcsontja vitustáncot nem jár s ezt úgy nevezik, hogy „nyugodt" arc.

9. Milyen a bitófa?

— Durván ácsolt.

10. Hogyan kong a lélekharang?

— Nyolcat kongat egymás után. Tehát: nem egyszerre, hanem: egymás után. Érdekes egy szerszám az a lélekharang.

11. Hogyan néz ki a hóhér?

— Rosszul szabott ruhájában olyan, mint egy kőművespallér. Nem ám mint egy óbudai háziúr. De nem ám. Hóhérról a hasonlat szigorúan a munkásság köréből. De úgy ám!

12. Mit csinálnak az ügyész szavai?

— Zuhognak. „Vezessék elő az elítéltet!"

13. Mi történik, amikor az ítéletet fölolvassák?

— „Tompa szavak hullanak a csöndbe."

14. Hogyan szól ellenben a pap?

— „Halk, bánatos hangon."

15. Mi történik, amikor a páter keze lendül?

— Na hát mi történne? „A kereszt jegye rajzolódik az elítélt homlokára."

16. Mivel bünteti a büntetőtörvénykönyv a butaságot és a hazudozást?

— Semmivel.

17. És mivel bünteti a társadalom?

— A polgári társadalom nemcsak nem bünteti, hanem jutalmazza! Elismeréssel például. „Er hat Talent." „Schreibt wie ein Petőfi!" És esetleg még néhány pengővel is.

1928.

EL KELL ZÁRNI A GÁZCSAPOKAT!

MOSTANÁBAN sok haláleset történt gázmérgezés következtében. Egy riporter meglátogatta a gázgyár igazgatóját, aki nyilatkozott a balesetekről s azt ajánlotta, hogy el kell zárni a gázcsapokat, jól el kell zárni.

Igen, ez a védekezés helyes módja. De ez még nem minden. El kell zárni a füleket. Vattával, avagy havasi gyopárral, mindegy, hogy mivel, de be kell tömni. Nem szabad, hogy az ember hallja a mások nyöszörgését, átkozódását, sóhaját, a fogak keserves csikorgatását.

El kell zárni a szemeket, azaz be kell húnyni őket. Nem szabad, hogy az ember lássa a mások vonagló arcát, rongyos cipőjét, könnyét, lyukas könyökét, a tébolyodás bamba röhejét s az általános elhülyülés meredt szemdüllesztését.

El kell zárni az orrokat és a szájakat. Nem szabad, hogy az ember szagolja a nagy hulla rothadását s a panamaszagot. Nem szabad, hogy beszéljen, mert csak rosszat mondhat. Nem szabad, hogy lélekzetet vegyen, mert nemcsak az a baleset, ha valaki gázt lélekzik be, hanem, ha az ember egyáltalán lélekzik.

El kell zárni a kéményeket és kályhacsöveket. A vízvezetéket. A szívet. A pénztárcát. Az értelmet. A napokban a várban sétáltam, ott láttam a bástyafalban egy lyukat. El kell zárni! El kell zárni a határokat. Az utcákat és az országutakat. A bőr apró nyílásait, az úgynevezett pórusokat. A folyók medrét. A kanálisokat.

Szóval, végeredmény és végösszeg: el kell zárni a gázcsapokat, a füleket, a szemeket, az orrokat, a szájakat, a szíveket, a pénztárcákat, a falon a lyukakat, a kályhacsöveket, a határokat, az utcákat, országutakat, pórusokat, folyókat, kanálisokat, kéményeket, a nyelőcsőt, az orgonák sípját, a réseket, az ütőereket, a nyitott palackokat.

No, de mindennek a keresztülvitele — bár a balesetek, sőt halálos balesetek elhárítása végett föltétlenül szükséges lenne — óriási nagy és nehéz, csaknem keresztülvihetetlen munka, ezt magam is belátom.

Van egy egyszerűbb megoldás: mindenkit el kell zárni!

1928.

SOK-E AZ ÖNGYILKOSSÁG?

NAPONTA átlag nyolc-tíz. Hát biz' ez nem sok. Mert miért lenne sok? A szám lenne túlnagy? Dehogy is. Nagy szám például ez: Ötmilliárdhétszázhatvanhárommilliónégyszázhetvenkilencezernyolcszázhuszonegy. Ez nagy szám. De 8, vagy 10 — ez kis szám. Tehát, ha a számok nagyságát nézzük, akkor nemcsak hogy nem sok hanem: kevés az öngyilkosság. Ajánlom ezt a nézőpontot a népjóléti miniszter figyelmébe. Ha netalán valaki interpellálna ebben a kérdésben, csak használja a miniszter bátran ezt az érvet, átengedem neki.

Vagy talán azért lenne sok ez a napi 8—10 öngyilkos, mert ha ez így megy tovább, előbb-utóbb rossz vége lesz? Ugyan! Miféle rossz vége lehetne? Egyáltalában semmiféle vége nem lesz. Naponta 10 öngyilkos. Mi ez Budapest lakosságának csaknem egymilliós számához képest? Talán kihal a város? Dehogy hal ki. Még kétszáz év alatt se hal ki, ha nem is történne utánpótlás, mert $3650 \times 200 = 730.000$, azaz hétszázharmincezer, ez pedig még mindig nem egy millió. Szóval, nem hal ki a város, vígan él tovább. Már persze nem mindenki, hanem akinek romlatlan jó kedélye van.

És mi az, hogy előbb-utóbb rossz vége lesz? Talán bizony forradalomra tetszik gondolni? Ugyan kérem! Hát nem a legjobb bizonyítéka a konszolidációnak az öngyilkosságok nagy száma? Hát lehet ott forradalom, ahol azok, akiknek már elviselhetetlen az életük, fölakasztják magukat?... Ajánlom ezt a megfontolást a belügyminiszter figyelmébe.

Szóval nincs semmi baj. Aki öngyilkos lesz, az úgyis meghalt volna előbb-utóbb valami más betegségben. És ha az, hogy emberek öngyilkosságot követnek el, azt mutatja, hogy rosszul megy a soruk — akkor helyesen a napi tíz öngyilkosból így kell következtetni:

ma megint csak tíz embernek ment rosszul a sora, a többinek mind jól ment! Hát nem virágzó jólét ez?... Ajánlom ezt a finom logikát a pénzügyminiszter figyelmébe. Hátha ezen az alapon indokolt lenne valami új forgalmi adónak a bevezetése.

1926.

JÓL ÁLL A BÚZA

KEDVEZŐEK a terméskilátások. Több lesz a búza, rozs, zab, mint tavaly volt. Örülünk neki. Örömünk persze inkább negatív, nem annyira a várható jók miatt való, mint inkább abból a megfontolásból fakad: mi lenne, ha semmi búza, rozs, zab nem teremne, ha mindet elverte volna a jég, vagy a szekerce, ami esetleg az égből esett volna. Éhség és éhhalál lenne, én magam szinte látom magamat lelki szemeimmel, amint már hét napja nem ettem egy marék búzát sem, illetve egy falat kenyeret sem s egy kitűnő ismerősöm az előkelő étterem terraszáról szívszakadva nézné, amint összeesek a kocsiúton és haldoklok s közben — mivel igen jószívű ember — könnyei záporként hullanának a bécsi szeletre, amit ő éppen ebédelne, előtte hallal, utána palacsintával.

Szóval éhhalál és éhinség lenne, ha búza nem teremne. Így ellenben a kilátások már sokkal, de sokkal kedvezőbbek. A grófnak kétszázezer pengővel lesz több az idei jövedelme, a művésznő ötvenezerrel kap többet a gróftól, mint tavaly kapott; a cigány pár száz pengővel, a pezsgőgyáros és ügynök néhány ezerrel keres többet a grófon, a nyertes ló zsokéja háromezer pengő külön jutalmat kap, a külföldi fürdőhely és szálloda is keres, operettbe és orfeumba is többször megy a gróf, tehát fölvirágzik a kultúra is, a Lőcsei kalendáriumból, Gótai almanachból, valamint a Vadász- és Versenylapból is vásárol a gróf, ez újfent a kultúra virulását jelenti, sőt emelkedik a nyomdászipar is; új vörös frakkot csináltat a gróf a téli rókavadászatra, az agarak és kopók élelmezését is följavíttatja, — szóval egy nagy áramlás indul meg, az egész ország vérkeringése fölélénkül, a grófnak kétszázezer, a művésznőnek ötvenezer, a zsokénak háromezer, a cigányprímásnak hatszáz és így tovább, lefelé, egészen, mondjuk a költőig, akinek, — ha csakugyan néhány millió

métermézsával több gabona terem, mint tavaly, — szintén jut legalább egy zabszem, ha belefér — mondjuk a zsebébe.

A béreseknek és földmívesmunkásoknak is meglesz a maguk erkölcsi haszna, mert amikor kivonulnak a munkára, ugyanolyan kis bérért, mint tavaly, sokkal kellemesebb látványban lesz részük mint tavaly, mert egy dús búzatábla még a tájképfestők szerint is üdítőbb látvány, mint a kopár föld.

1928.

MI MINDENT KELLENE CSINÁLNI

KELLENE ALAPÍTANI egy igazi kurzuslapot. „Fütykös" lenne a címe, mondjuk.

Kellene indítani egy magasszínvonalú irodalmi hetilapot. „Fekete Lapok" lenne a címe. Hőskölteményeket közölne korunk nagyjairól és szerelemmentes elbeszéléseket, amelyek lehetőleg mind a zsidó halálával végződnének.

Új tankönyveket kellene nyomatni az iskolák számára, amelyek a destruktív hazugságokkal szemben a keresztény-nemzeti igazságokat tartalmaznák. Például: hogy a föld a világ közepe, nem gömbölyű, hanem tányéralakú, nem mozog, csupán a vörös nemzetköziek akarják megmozdítani.

Azután meg kellene már végre kezdeni az építkezéseket. Mindenekelőtt tíz templomot, tíz kaszárnyát, tíz börtönt és száz internálóbarakot, meg egy kártyavárat kellene építeni.

Be kellene hozni a víz- és kenyéradót. Mosdóvízadót, szappanadót, levegőadót.

Föl kellene emelni a villamosjegy árát és a házbéreket.

Szaporítani kellene a villamos- és autóbuszellenőröket. Az ellenőrrendszert ki kellene terjeszteni a jegyen kívül a zsebre, a multra, a szándékokra.

Föl kellene találni a munkabérnélküli dolgozót.

Meg kellene engedni, hogy a luxusautók százhúszkilométeres óránkinti sebességgel rohanjanak az utcákon; akiért kár lenne, az úgy sem jár gyalog.

Új időszámítást kellene bevezetni. 1926 helyett 1513-at kellene írni.

Vissza kellene állítani az ősi igazságszolgáltatást, például aki kenyeret lop, annak le kellene vágni a kezét.

El kellene rendelni az Alföld homokosítását, a kötelező vályog-

építkezést, deszkapadló nélkül. Föl kellene találni a mesterséges tüdővészt.

Korlátozni kellene a levegőfogyasztást.

Idegen valutát kellene hamisítani.

A közerkölcsöket meg kellene tisztítani benzinnel, szappannal, melegvízzel és kefével. Esetleg porszívógéppel.

Büntetni kellene az öngyilkosságot. Például sikeres öngyilkosság után az öngyilkost főbe kellene lőni és ezenfelül 50 évi hivatalvesztésre ítélni.

Új titkos társaságokat kellene fölállítani.

A verebeknek a csiripelést szigorúan el kellene tiltani. Destruktív verebek üldözésére föl kellene állítani a repülőrendőrséget.

Én nem értem, nem csinálnak semmit, nem történik semmi, nincs ebben az országban semmi iniciatíva.

1926.

AZ INDUS FAKIR ÉS A MAGYAR FAKIR

THAVARA RAY indus fakír mutogatja most tudományát Budapesten. Szögekkel szurkálja át az arcát, szöges deszkára fekszik, üvegcserepeken jár mezítláb, élve temetteti el magát. De mindezzel a sok csodával nem nagyon tud bennünket bámulatba ejteni. Mert veszedelmes versenytársai működnek itt: a magyar fakírok. A magyar fakír! — az aztán döfi. Amiket az csinál, azzal lepipálja a világ valamennyi indus fakírját. Csak néhányat mondok el szenzációs mutatványaiból azoknak, akik talán nem látják.

A magyar fakír vastag bőrréteget húz le a saját képéről, mégpedig tizenhetet egymásután, olyan vastagot, hogy ott helyben rögtön bakancstalp készül belőlük — és még mindig marad elegendő vastag bőr az ábrázatán.

A magyar fakír a színét változtatja. Itt előttünk vagy hat-hét színben mutatkozik meg percek alatt: falfehéren, hullasárgában, szemtelen vörösben, méregzöldben, butakékben, pepitában, májfeketében.

Könnyed mozdulattal kiveszi mindkét szemét s itt áll előttünk hihetetlen szemtelenül.

Ötvenen is szurkálják, vasvillákkal szurkálják és ő csak bután röhög.

Koporsóba fektetik, rá is szögezik a födelet, de nyomban kikel a koporsóból és él tovább, él, örökké akar élni.

Aztán jártatja a száját, napokon keresztül egyfolytában jártatja, hogy a hallgató már csak a látványba is beleszédül.

Éhségmutatványa páratlan! Egész sereg éhezik körülötte, évek óta, miközben ő maga nem eszik, hanem fal.

Hatalmas mángorlógépekkel hengerelteti magát, de nem hengerelhető egyenessé, mert a gerince kiegyenesíthetetlenül hétrétgörbe.

Egy szörnyű gépezetbe bedob tíz, húsz, harminc frankhamisító gonosztevőt s ugyanannyi ártatlan angyalt húz ki a gépből. Egy szót mond és tíz hazugság van benne.

Az indus fakír üvegcserepeken járkál, — ez a mi keresztény nemzeti fakírunk betegek és éhezők vonagló testén táncol, majd pedig lakkcipőben, fehér kesztyűben, fütyörészve sétál vulkánokon.

Az indus fakír, szegény, üveget rág és cserepet nyel. Ez a mi fakírunk, hogy mit rág és mit nyel —, ezt leírni már nem is lehet.

Tudnék egy közhasznú mutatványt ennek a fakírnak: tartsa a fejét víz alatt, csak öt percig! Azután már ki is veheti.

1926.

HADÜGY EGY BIZONYOS ÜLÉSEN

Szocialista: Mi pacifisták vagyunk és fanatikusan hisszük, hogy a nemzetek között támadó vitás kérdések eldöntésében már nincs szükség embergyilkolásra és valljuk azt a keresztény fölfogást, hogy embert ölni nem szabad.

Fajvédő: De zsidót igen.

Fajvédők: Na ja! Mert a zsidó nem ember.

Szocialista: Mi mindenféle gyilkolást elítélünk.

Fajvédők: Hogy mer ilyent mondani! Rendre! Rendre!

Alfajvédő: Maga disznó!

Szocialista: Mi nemcsak a gyilkolást ítéljük el, hanem általában a kegyetlenkedést.

Egységes: Szép kis alakok maguk.

Alfajvédő: Maga se tudja ám, hogy mi a jó.

Szocialisták: A spriccer!

Kormányfőtanácsos (személyes kérdésben szólal föl), kifejti, hogy igenis, a zsidók között is vannak emberek: a gazdag zsidók.

Szocialista: Mi azokról is elismerjük, hogy emberek.

Mindenfelől: Magukat nem kérdeztük.

Főfajvédő: Magukat föl kellene kötni.

Kisgazda (hörpint a butykosból): No, má ammondó vagyok.

Szocialista: Inkább magát! (Óriási zaj, a padokat csapkodják.)

Mindenfelől: Rendre! Rendre! Bitang. Meg kell tőle vonni a szót.

Alfajvédő: Még a lélekzetet is.

Mellékfajvédő Ki kell pofozni.

Elnök: Nem hallottam, hogy szónok használta-e azt az interparlamentáris kifejezést, hogy: inkább magát. A gyorsírói jegyzetekben sincs ennek nyoma.

Főfajvédő: El kell égetni a gyorsírói jegyzeteket.

Alfajvédő: Meg kell etetni a szocialistákkal.

Mellékfajvédő: Be kell velük tömni a pofájukat.

Egy báró: Holnaptól kezdve szocialistát fogok reggelizni.

Egy vicces: Nem ajánlom. Gyomormérgezést kap tőle. (Taps. Közbeszóló hajlong. Vastaps.)

Szocialista: Lesz idő, amikor már nem lesz szükség fegyverekre, mert az embereket a békesség szelleme tölti el. (Óriási botrány tör ki. A padokat verik. Egy konstruktív lélek sírva fakad, hogy ezt neki meg kellett érnie; egy másik elkeseredésében öngyilkosságot akar elkövetni, de kicsavarják kezéből a tőrt.)

Főfajvédő: Hogy mer itt fenyegetőzni?

Fajvédők, mind: Disznóság, gyalázat. Kommunista bitang. Szégyen a nemzetre. Ki kell rúgni a ripőköt.

Valaki: Kukurikú-ú-ú!

*

Kurzista bertollnok (diktálni kezdi a tudósítást): Az az ocsmány kocsmai hang, az a bűzös, gennyes tenor, ami a szocialista bandát jellemzi s amelynek reprodukálásától a mi vére . . ., akarom mondani kölnivizes kezünk és illatosan finom revolv . . ., akarom mondani tollunk egyaránt irtózik . . . stb., stb.

1926.

HADI SEBÉSZET

EGY TUDOMÁNYNAK használt a háború. A sebészetnek. A hadisebészet csodákat művelt. Hátha még Amerika is megkezdi a harcot! Micsoda nagyszerű dolgokat fog akkor Carrel csinálni! Máris berendeztek neki egy hadikórházat. Tudja ön, ki az a Carrel?

— Hogyne, hogyne, az a tenorista.

— Ördögöt tenorista. Akit ön gondol, az Saljapin és az különben is basszista. Carrel ellenben világhírű amerikai sebész. Egy külön intézetet létesített a számára Rockefeller... tudja ön, ki az a Rockefeller?

— Hogyne, hogyne, az elnök.

— Fenét elnök. Akit ön gondol, az Washington és az különben is már régen nem elnök, mert meghalt szegény. Rockefeller többszörös milliárdos... Szóval ez a Rockefeller egy intézetet állított föl Carrel használatára, ahol a csodálatos sebész szabadon kísérletezhet. Operál, vág, fűrészel, varr, nyúz, anyaga van bőven, minden eszköz rendelkezésére áll. Olyan műtéteket hajt végre embereken és állatokon, hogy az ember haja az égnek áll. Folytonossági hiányokat az emberi test felületén állatbőrrel pótol. Megnyitja a mellkast, tüdő-, sőt szívműtéteket végez. Levágott végtag helyébe odaforrasztja a másét. Egész gyomrokat vesz ki és beültet a helyükbe, teszem, ökörgyomrot.

— Óriási szenzáció!

— Eh ménkűt! Amit ön gondol, az a 140 kilós lány a ligetben, az az óriási szenzáció... Hát mondom, ez a Carrel már eddig is ilyen bravúrstikliket követett el a sebészet terén. Mi lesz még ezután! Nincs fantázia, amely azt ma elképzelné. A sebészet lesz a világ legfejlettebb tudománya. Művészet lesz, maga lesz a csoda, az emberi mindenhatóság. Én azt hiszem, rövidesen mindenre képes

lesz a sebészet, legalább is Carrel, a világ első sebésze. Ha akarja, talán még a békét is meg tudja csinálni. Operatíve.

— Hogyan tetszik mondani?

— Operatíve! Mert nézze, ez a sok komisz, konok, tehetetlen diplomata csak a száját jártatja. Nem tudnak semmit tenni. Sem Kerenszki, sem Painlevé, sem Lloyd George, sem a többi. Ezek csak akadályai a békének. Miattuk nincs béke. Új ember kell. Egy mindenható, egy überdiplomata. És ezt az überdiplomatát csak Carrel tudja előállítani sebészi úton.

— Nagyszerű. Tudniillik?...

— Fenét illik tudni. Amit maga gondol, az az, hogy ha valaki a másik tyúkszemére lép, annak pardont kell mondania. Ezt illik tudni. Ellenben ha Carrel például leoperálná a Kerenszki fejét és Lloyd Georgeét odavarrná a helyébe. Kivenné a szívét és beiktatná a helyébe Poincaréét. Levágná a két lábát és odahegesztené a helyükbe a Sonninoét. Szépen kifűrészelné a hátgerincét és beillesztené helyébe a Wilsonét... Így készen lenne az új, még soha nem létezett ember, államférfi, az überdiplomata és azután...

— És azután? Hát azt hiszi ön, hogy az új ember, ez az überdiplomata ezek után még élne?

— Nem. Régen hulla lenne.

— Hát akkor?

— Nos és ön talán azt hiszi, hogy ezek után a régi diplomaták, Kerenszki, Lloyd George, Poincaré, Sonnino, Wilson még élnének?

— Nem. Régen hullák lennének.

— Na látja! Mi más kellene még a békéhez?

1917.

A SZÓRAKOZOTT TUDÓS

A TUDÓSOKRÓL állítják a viccek, hogy szórakozottak. Ez legalább is túlzás. Különösen túlzás a mai nehéz időkben, amikor mindnyájan szórakozottak vagyunk. Lám, még magam is az vagyok, hiszen éppen most csináltam egy hibát, „könnyű idők" helyett merő szórakozottságból „nehéz idők"-et írtam.

Az a tudós azonban, akinek esetét el akarom mondani, kivételesen csakugyan szórakozott volt.

Van ennek a tudósnak egy egyemeletes kis villaszerű háza. Félévvel ezelőtt vette, amikor megnősült. A ház földszintjén van a laboratórium és a könyvtár, az emeleten a lakás. Itt ebben a villában él és dolgozik a tudós.

A napokban a tudósnak el kellett utaznia, hogy egy külföldi tudományos intézetben előadást tartson. A helyett, hogy megnézte volna a menetrendet, az asszisztensétől kérdezte meg, hogy mikor indul a vonat.

— Tizenegykor, — felelte az asszisztens.

Mivel a kérdés és felelet percében déli tizenkettő múlt éppen, a tudós, a nélkül, hogy gondolkozott volna, ösztönösen úgy vélte, hogy ez este tizenegyet jelent. Annál is inkább, mert hiszen magánbeszélgetésben az esti tizenegyet is csak egyszerűen tizenegynek mondjuk és nem „huszonhárom órának".

A tudós este kényelmesen megvacsorázott, majd becsomagolt, féltizenegykor telefonon rendelt egy autótaxit, elbúcsúzott a feleségétől, beült a taxiba és kirobogott a délivasútra.

Mivelhogy a vonata már délelőtt tizenegykor elment s a legközelebbi csak másnap délelőtt válhatott esedékessé, a tudós beült egy másik taxiba és visszarobogott a lakásához.

Amint kiszállt az autóból, miközben fizetett a soffőrnek, egy

röpke tekintetet vetett a házára. És megdöbbent. Azaz megdöbbenve tapasztalta, hogy a ház első emeletének két ablaka világos.

— Hallatlan! — dohogott a tudós. — alig hogy kiteszem a lábam a házamból, máris betörők garázdálkodnak benne.

És a tudós elindult, hogy rendőrt keressen. Részint azért, hogy a betörő hurokra kerüljön, részint mert nem mert egyedül fölmenni a lakásba.

Megtalálta az őrszemes rendőrt, előadta neki szörnyű gyanúját. Együtt mentek az őrszobába a rendőrrel, ahol két másik rendőrt vettek magukhoz segítségül.

Elindultak négyesben a házhoz.

Fölkeltették a házmestert s fenn az nyitotta ki a lakásajtót.

Szótlanul, nesz nélkül hatoltak az első szoba felé. Az egyik rendőr a revolverét maga elé tartva, óvatosan kinyitotta az ajtót. Mögötte a másik két rendőr, leghátul a tudós, lábujjhegyre állva és lélekzetüket visszafojtva vártak.

Az ajtó kitárult és — ott ült a szobában egy kényelmes karosszékben a tudós felesége s gondolataiba elmerülve terítőnek valót horgolt.

Semmi különös nem történt hát, csupán — azt felejtette el a tudós, hogy már féléve megnősült.

1927.

VILLAMOS

ÁLLUNK a villamosmegállónál, a Körút és Király-utca sarkán. Sokan, mert időközben szépen megszaporodtunk. Állunk, topogunk, csavargatjuk a nyakunkat s pislogunk kifelé a liget, illetve Lövölde-tér felé, ugyan mikor bukkan már fel az a tízes?

No már fel is bukkant. Vagy áll, vagy visszafelé megy, vagy közeledik, de látható s így a helyzet már nem reménytelen.

E közben tovább szaporodtunk, többek közt egy nénikével. Szelíd, bánatosképű nénike, jaj, milyen gyámoltalan, riadozva, meg-megállva alig tudott átvergődni az úton, hogy ide, a megállóhoz eljusson. Kicsit furakodik ugyan a tömegben előre, de azt is olyan gyámoltalanul teszi. És kérdezősködik, reszkető hangon, szinte esdeklőn nézve a vizes szemével, hogy ez-e a megálló, jól száll-e ő fel itt a tízesre. A Városliget felé akar-e utazni, — kérdezik viszont a szolgálatkész emberek —, vagy befelé a városba. Befelé, befelé, — rebegi a néni. Hát akkor jó helyen vár, itt kell felszállnia.

Megérkezik végre a tízes. És megáll. Megkezdődik a leszállás, majd a felszállás. A néninek, hiszen mondom, hogy oly gyámoltalan, utat engednek. Kapaszkodva, vissza-vissza hullva nehezen száll fel, síró-mosolygó ügyefogyottsággal. A perronon megáll, habozva néz vissza, vajjon jó lesz-e ez így, csakugyan jó kocsira, jó irányban szállt-e fel. Azután befurakodik a kocsiba s leül. A kalauz osztogatja a jegyeket. A nénire kerül a sor, már úgy a Terézi-templom táján. Elkezd tanácskozni a kalauzzal.

— Ez már a Lovag-utca? — kérdezi.

— Nem, most az Andrássy-út jön. A Lovag-utcánál különben sem állunk meg. Milyen jegy tetszik, huszas?

A néni zavart, körülnéz a jelenlévőkön mintegy tanácsért, kitekint az utcára, hogy ugyan hol járunk, s megint kérdez egyet:

— Meddig megy ez?
A kalauz felel:
— A Hold-utcáig.
És már adni akarja a huszas jegyet. A néni újra kérdez:
— A Falk Miksa-utcáig nem megy?
A kalauz felel:
— Nem. Csak a Hold-utcáig. Hová akar menni?
A néni felüti a fejét, támadón néz a kalauzra:
— Az ne érdekelje magát, hogy én hová akarok menni. Azt csak bízza maga rám.

1942.

VÉGE

A.M.N.MÚZEUM KÖNYV-TÁRA

TARTALOM

Előszó 5

KÉPTELEN TERMÉSZETRAJZ 7

A kígyó 9
A kutya 11
A medve 13
Az elefánt 15
A sas 17
A hangya 19
A szarvasmarha 21
A hal 23
A légy 25
Az oroszlán 27
A disznó 29
A kanári 31
A víziló 33
A gólya 35
A ló 37
A papagáj 39
A macska 41
A lúd 43
A nyúl 45
A tyúk 47
A tigris 49
A pacsirta 51
A béka 53
A kolibri 55
A sün 57
A denevér 59
A ponty 61

A csőrös emlős 63
Az ichthyosaurus 64
A juh 65
A strucc 67
A bogár 68
A teve 70
A kenguru 71
A poloska 73
A zsiráf 75
A fóka 77
A majom 79
A szúnyog 81

A NAGY ÁLLATKERT 83

A farkas 85
A potyka világszemlélete 87
Állatkerti csendélet 89
Körinterjú az állatkertben 90
Interpelláció a szúnyog-ügyben 92
Madarat tartunk 94
Tavaszi kiskáté 97
A tavaszról is kiderül az igazság 99
Hogyan zajlott le április elseje? 101
Védekezés eső ellen 102
Nyári örömök 103
Vigyázat a fürdéssel! 104
A legolcsóbb nyaralás 106
Fürdés 107
Week-end 109
Védekezés a hideg ellen 111
Az én karácsonyfám 112
Csillagos ég 114
Fasiszta kiskáté nemfasiszták számára 116
Olaszországi csendélet 118
Szegény német fejedelmek! 120
Drágaságtan 122
Drágaság 124
Levél amerikai nagybácsimhoz 125
Mister John Hári elbeszélése Amerikáról 127
Hogyan kell korán feküdni és korán kelni 129
Autoszuggesztio 130

Nem kell túlozni! 132
Eszményi ellenőr-rendszer 134
A miniszter hasonlatai 136
Mire jó a rádió 138
Klubfeloszlatás 140
A kártya üldözése 142
Birkozók 143
Baj van Paléologue-gal 145
Cédula a kapun 147
Remete-igazolvány 149
Információ 151
Hogyan élhetünk száz évig? 153
Miért rohan az autó? 155
A falu örökölt 157
Rossz a közlekedés 159
Helyzetkép 161
Polgári Kölcsöntan 163
Köz- és magánélelmezési kiskáté 165
Az öngyilkosok büntetése 167
Betiltani! 169
Több optimizmus! 171
Akasztásügyi kiskáté 173
El kell zárni a gázcsapokat! 175
Sok-e az öngyilkosság? 177
Jól áll a búza 179
Mi mindent kellene csinálni 181
Az indus fakir és a magyar fakir 183
Hadügy egy bizonyos ülésen 185
Hadi sebészet 187
A szórakozott tudós 189
Villamos 191

A.M.N.MUZEUM KÖNYVTÁRA

NAGY
LAJOS

KÉPTELEN
TERMÉSZET-
RAJZ

RÉVAI